

België-Belgique
PB
1980 Zemst
2/3006

Afgiftekantoor 1980 Zemst

SEMSE KRONIEK

Tijdschrift – 18de jaargang – september 2002 – nummer 3

Verantwoordelijke uitgever: Heemkundige kring "De Semse" – p/a C. Vanderbeken Vredelaan 48 – 1982 Zemst (Weerde).

Heemkundige Kring
"de Semse"

vereniging zonder winstgevend doel
opgericht in juni 1985

identificatienummer 2340/86

Koninklijke bibliotheek / wettelijk depot : nummer 7982

Heemhuis "de Semse" : Schoolstraat 13/1 1980 Zemst

Secretariaat : Vredelaan 48 1982 Zemst (Weerde)

Tel en Fax : 015/620740

Internet : <http://zemst.com>

e.mail : Marc.Alcide@advalvas.be

theo.putseys@skynet.be

lidmaatschap : gewoon 12.40 euro
steunend 18.60 euro
ere 24.80 euro

Geven recht op :
vier "Semse" kronieken
twaalf nieuwsbrieven
toegang tot voordrachten
toegang tot tentoonstellingen
tussenkoms bij de uitstappen

Indien u lid bent, bedankt voor het vertrouwen.

***

Je kunt lid worden door een bijdrage te storten

Op ons rekeningnummer 001-2183660-72

Heemkundige kring "De Semse" vzw.

Heemkunde Vlaanderen
Vlaams-Brabant

PROVINCIE VLAAMS BRABANT

Vlaams Centrum voor Volkscultuur

Aangesloten bij

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

Colofon

"De Semse" kroniek
Driemaandelijks tijdschrift
18de jaargang
nummer 3 – september 2002

Bestuur:

Mannaerts Fons
Floridor Gustaaf
Vanderbeken Colette
De Blander Walter
Deboeck Elisa
Debroeck Roger
Van Kerckhoven Roger
Vermeulen Marie-Louise
Vandermeiren André
Van Relegem Louis

Redactie/coördinatie

De Blander Walter
Vanderbeken Colette

Fotografie:

Mannaerts Fons

Inhoud:

- * Woord vooraf.
- * Sigrid Joosen – 6 sept. 2002.
- * Kamerijk en Monsterole.
- * Cambrai en Ecaussines Lalaing.
- * Wetsvoorstel "Naamsverandering".
- * Uit het leven van Constant Bols.
- * Symbool – O.M. – 8 sept. 2002.
- * Eppeghem - 1754.
- * Romeinse wegen in de fusiegemeente Zemst.
- * Gegeven in der stat van Bruessel...
- * In opdracht van Filips de Goede.
- * Werken aan de Brusselsesteenweg.
- * Chartes (8).
- * Gesprekken over de Tijd van Vroeger (I).
- * Pers en Publiciteit..

Verantwoordelijke uitgever: Heemkring "De Semse"
Vanderbeken C. secretaris D/2002/7982/3

Woord vooraf.

De maand september dankt haar naam aan de 7de maand van de Romeinse tijdrekening.

Een aloud rijmpje:

Als Meert d'eerste maend van 't jaer was
Quam mij de naem die ik nu voer
September toe.
Ik ben des Herfst-begin
en ook des Zomers laetste.
Doch, mids ik vruchten draeg,
ben ik niet van de quadste.

De Noormannen zegden:

Fruit, haver, gerst of speltmaand,
naar gelang het herdenken wat
gedurende die maand in
hun streek geoogst werd

Karel de Grote, noemde haar

"Haervistmandth"
(van Haervest = oogsten).

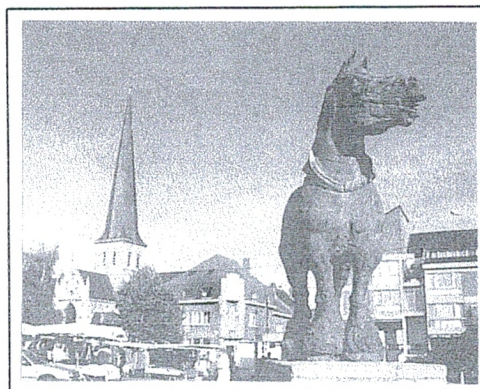
Wanneer het jaar bij onze voorouders
slechts twee seizoenen had,
begon de Winter op 21 september
en wordt "Winterdag" geheten.

De maand september is de maand
van het bijzonderste fruit.
Er was een tijd dat het de genotmaand
voor de kinderen was, wanneer ze ergens
een volgeladen boom met appelen en peren
hadden gezien, dan kropen ze als een kat er
vierklauwend op –vooral als niemand het
zag- om hun provisie op te doen.

Wie herinnert zich niet, op een zomerse
avond over een nogal brede beek, in een
boomgaard te zijn geslopen. In een oude
vermolde boom te zijn gekropen, tot opeens
de takken braken en de fruitdieven in de
beek terecht kwamen, of dat de eigenaar van
de boomgaard met zijn stok achter de
daders kwam aanspurten met in zijn kielzog
een blaffende hond. En dan maar spurten
om niet gepakt of zelfs niet herkent te
worden, want dan zou het er stuiven.
De daarop volgende zondag, na de mis
zou het verhaaltje van de fruitdieven
wel eens worden verteld aan vader of
moeder, en de deugnieten zouden dan wel
een pak rammel lusten of in de hoek op hun
blote knieën moeten zitten voor de kwijt-
schelding van deze zonden.

Het mooie kinderleven van voorheen.

10 jaar Prins te Lennik.

Om de 10de verjaardag van "Prins, Trots van Brabant", het bronzen trekpaard van kunstenaar Koenrad Tinel, dat sinds september 1992 op het marktplein van Lennik prijkt te vieren, gaat er vanaf 6 september 2002 een tentoonstelling door van beeldhouwwerken en schilderijen van Brabantse trekpaarden.

Op deze tentoonstelling zal kunstenaar

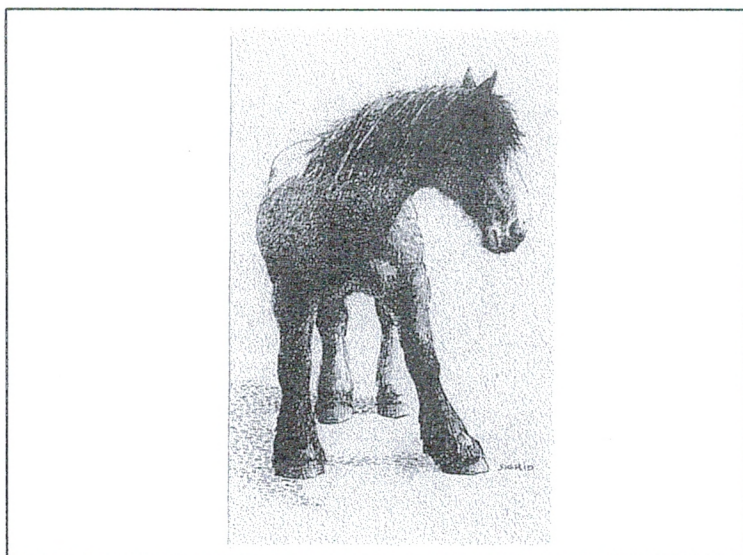
Sigrid Joosen

lid van de Semse

bestuurslid heemkunde vlaanderen/vlaams-Brabant

haar

"Boerenpaarden" in Aquarel, Olie, keramiek en Grafiek
tentoonstellen.

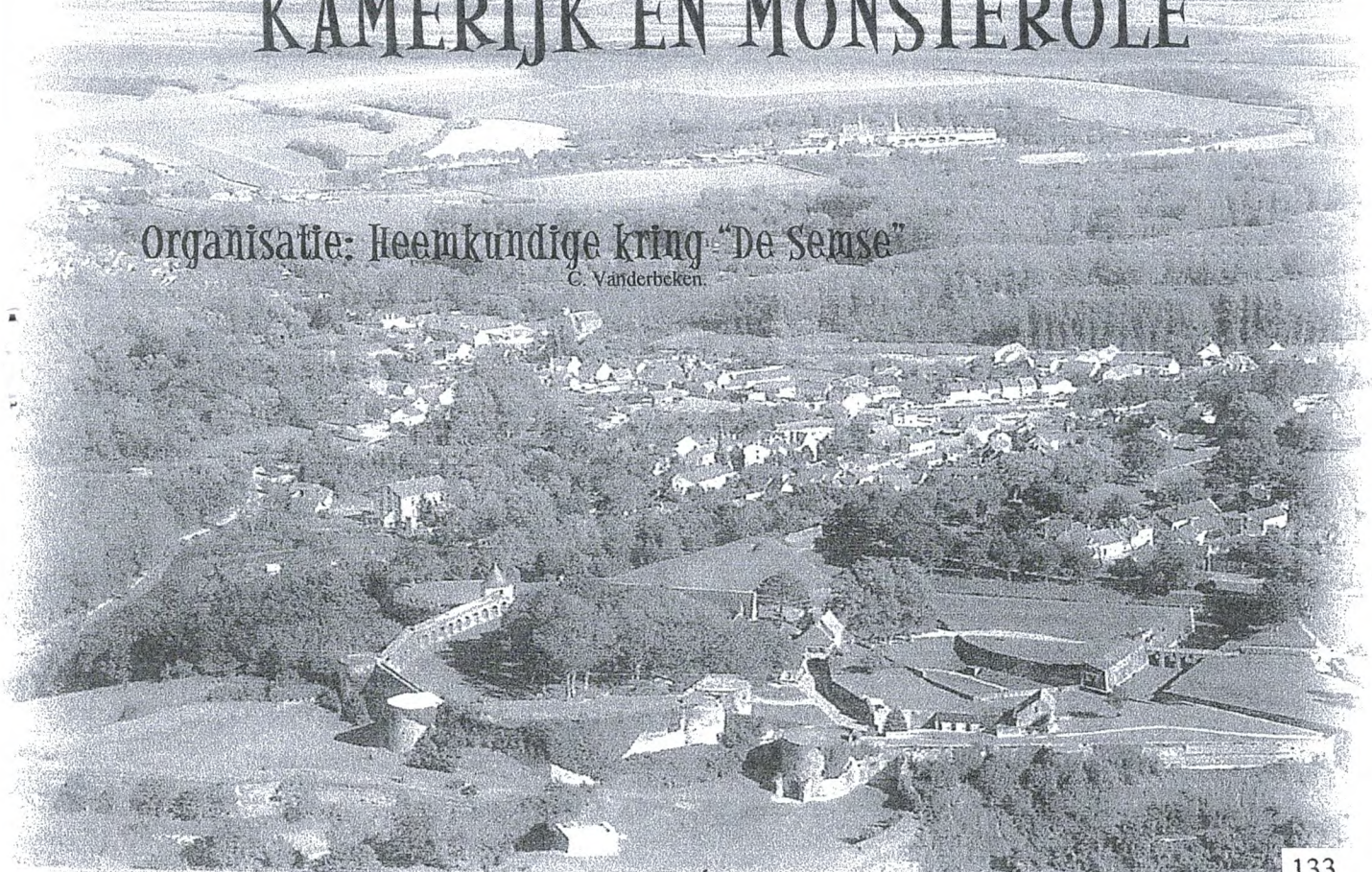
Sigrid Joosen, Kapelleweg 24 3150 Tildonk 016/602914

Zondag 30 juni 2002

KAMERIKJ EN MONSTEROLE

Organisatie: Heemkundige kring "De Semse"
C. Vanderbeken

CAMBRAI / kamerijk.

Het bisdom Kamerijk ontstond voor 500. In 346 vestigde bisschop Superior zich in Cameracum de nieuwe hoofdplaats van de civitas Nerviorum. In 425 stuurde Clodio spionnen naar Kamerijk, de Grote Gallo-Romeinse stad van de Atrebaten (Artesië) om er de verdediging in te schatten. Kort nadien hebben Frankische legers de stad aangevallen en ingenomen.

Kamerijk was eerst een belangrijke plaats in de Romeinse periode; 663 was de periode Cambracine; in de middeleeuwen behoorde het tot het Duitse Rijk, doch met sterke Vlaamse invloed. In de 15de eeuw kwam het onder de Bourgondiërs en in 1677 werd het definitief bij Frankrijk ingelijfd

De verkoop van slaven was in die periode een gewoon feit. *“Bisschop Gorik van Kamerijk kwam in 484 te Famars, op de oude Romeinse weg van Bavay naar Keulen, een koopman tegen die een groep slaven meevoerde waarvan de handen op de rug gebonden waren. Hij heeft ze gekocht om ze te bevrijden en om te bekeren”*. Doch de houding van de kerk is dubbelzinnig. Enerzijds keurt ze de houding van de grootgrondbezitters tegenover de slaven af. Maar slechts enkele individuen zoals bisschop Gorik passen deze principes van liefdadigheid toe en kopen bij gelegenheid gevangenen om ze te bevrijden.

Op het einde van de 5de eeuw ontstonden drie bisdommen. In 577 werd de bisschop van Tongeren verplaatst naar Maastricht, de bisschoppelijk zetel van Doornik gaat naar Noyon. De bisdommen Atrecht en Kamerijk worden gegroepeerd en zijn ondergebracht bij het belangrijke bisdom Reims.

Bisschoppen waren oorspronkelijk eigenaar van de kerkgebouwen en de tienden. Eerst, bij de oprichting van onze parochie, hingen we rechtstreeks af van het bisdom Reims.

Reims werd een aartsbisdom waaronder het bisdom Kamerijk ressorteerde.

Onze kerk kwam onder het kapittel van de kathedraal van Kamerijk. Kosten aan onze kerk moesten door het kapittel betaald worden. De pastoors van Groot-Zemst werden door het kapittel aangeduid. De tienden kwamen hen toe zodat we jaarlijks met hen te maken hadden. Pachthoven, gronden waren in hun handen. Deze toestand bleef behouden tot aan de Franse Revolutie.

Cambrai is gelegen op de rechteroever van de Schelde. Camaracum bestond reeds in het Gallo-Romeinse tijdvak en werd een belangrijke stad in de tijd der volksverhuizingen; eerst bezet door de Goten (Germaans volk in het begin van de middeleeuwen, ze kwamen uit Scandinavië), daarna door de Salische Franken van Clodio, werd ze dan de hoofdstad van een klein Frankisch koninkrijk (445-509). Vanaf het einde van de 5de eeuw werd het een bisdom met als eerste bisschop Sint-Vaast, die tevens bisschop van Atrecht was. De bisschoppen, afhankelijk van het aartsbisdom Keulen, werden geleidelijk heren van de stad, met de titel van graaf van Kamerijk, later zelfs hertog en vorst van het Keizerrijk.

Van augustus 863 tot juli 866 blijft de stoel van bisschop van Kamerijk vacant. Op 21 juli 866 werd eindelijk een nieuwe bisschop gekozen; Joannes, bekend om zijn eruditie (belezen) en administratieve kwaliteiten

Kamerijk behoorde tot Lotharingen en hing af van de Duitse keizers sedert 884 (vandaar de Duitse adelaar in het stadswapen), daarna van de Bourgondische hertogen. In 888 wordt Dodilo benoemd tot bisschop van Kamerijk en in 979 werd het Rotardus.

Keizer Hendrik II heeft nogmaals de positie van het Heilige Roomse Rijk aan de rechteroever van de Schelde versterkt. Het graafschap van Kamerijk werd toegewezen aan bisschop Erluinus en aan de clerus van Kamerijk. Daarmee hoopt hij een einde te maken aan de herhaalde aanspraken van de Vlaamse graven op de gebieden van het vroegere Lotharingen. In 1077 kwamen de handelaars van de stad in opstand tegen het bisschoppelijk bestuur, zijn ridders hebben de opstandelingen afgeslacht en hun huizen geplunderd. In 1093 herwinnen de Atrechtenaren hun onafhankelijkheid van de Kamerijkenaars. Net zoals het klein prinsbisdom Kamerijk staat Luik onder rechtstreeks gezag van de Duitse Keizer. Het territoriaal schaakbord wordt weer herschikt in 1199.

In 1405 slagen de bisdommen Terwaan, Doornik en Kamerijk erin de Raadkamer, die in Rijsel door Filips de Stoute was opgericht naar Oudenaarde te halen.

Op 18 augustus 1477 trouwde Maria van Bourgondië, dochter en erfgename van Karel de Stoute, met Maximiliaan van Oostenrijk, zoon van keizer Frederik III. De Bourgondische gewesten werden voor meer dan drie eeuwen in het weelderige patrimonium van de Habsburgers opgenomen. Alleen het prinsbisdom Luik, dat in 1492 zijn neutraliteit afdwong, zou een eigen koers varen. De Bourgondische provincies gaan in handen van Willem de Croy.

Karel de V, die in 1515 werd erkend als natuurlijke prins van de Nederlandse provincies, zette de politiek van eenmaking voort die was ingezet door de Bourgondische hertogen. In 1521 heroverde hij Doornik van de Koning van Frankrijk. In 1529 werd tussen Louisa van Savoie, moeder van de Franse koning, Frans I, en Margaretha van Oostenrijk, tante van Karel V, de "*Vrede der Dames*" gesloten waardoor de Franse koning afzag van alle leenheerschap over Vlaanderen en Artezië. Karel V bouwde een citadel op de plaats van de Sint-Goriksabdij en maakte van de stad een zeer sterke vesting. Filips II verhief het bisdom tot aartsbisdom. Door het verdrag van Kamerijk van 1529 verzaakte de Franse koning aan zijn suzereiniteit over Vlaanderen en Artesië.

Het bisdom Kamerijk trekt zich terug uit een deel van de provincie Antwerpen, uit Brabant, Henegouwen en een deel van Noord-Frankrijk. In 1559 werd het aartsbisdom Mechelen opgericht en verloor Kamerijk al zijn gebieden ten Noorden van Henegouwen

In augustus 1580 wordt Kamerijk bezet door het leger van de hertog van Anjou. De troepen van Parma worden uit de stad verdreven.

De bisschop die de meest waarneembare herinneringen te Kamerijk naliet was François Vanderburch (1615-1644). Lodewijk XIV neemt in 1677 zelf de stad in en de Vrede van Nijmegen lijft ze voorgoed bij Frankrijk in. Het Kamerijkse werd daarna nog lang beschouwd als "*een vreemde provincie*". Aartsbisschop François de Salignac de la Motte-Fénelon noemde zijn Kamerijkse schapen, brave Vlamingen met een slecht verstaande taal.

De stad werd ontmanteld einde 19de eeuw, alleen enkele zware torens, drie poorten en de citadel zijn overgebleven. In de slag om Kamerijk in 1917, werden voor eerst Engelsen gevechtswagens gebruikt en in 1918 werd door de Duitsers bij hun aftocht de wijk tussen het Briandplein en het station platgebrand.

Kerk Saint-Gery en Onze-Lieve-Vrouw kathedraal

Kerk Saint-Géry.

De kerk "*Saint Géry*" Sint Goriks, een van de oudste monumenten van de stad, de oude Romeinse site Cameracum. In de 5de eeuw, noemt ze Sint-Pieter, Dogobert maakt er een abdijkerk van met name Saint Aubert.

De Kapucijnen van Kamerijk bestelde om hun hoofd altaar te versieren een schilderij bij P.P. Rubens in 1615. In 1793 werd de schilderij "*de graflegging van Christus*" in de kerk van Saint-Gery opgehangen.

O.-L.-Vrouwkathedraal.

Oude abdijkerk van het Heilig-Graf bekleed deze plaats vanaf de 11de eeuw.

Spaans huis.

Deze constructie dateert van 1595. De toeristische dienst heeft er zijn zetel.

De kapel van de Jezuiten.

Het concilie van Trente (1545 en 1563) brengt een hervorming van de liturgie en de architectuur teweeg. In 1562 instaleren de Jezuiten zich in Kamerijk, hun kerk werd pas beëindigd in 1692.

Aan de binnenkant van de ontwijde kerk en het beeld van
aartsbisschop François Van der Burch

A LA MÉMOIRE
DU FONDATEUR DE CETTE MAISON
FRANÇOIS VAN DER BURCH
ARCHEVÊQUE DE CAMBRAI

Koloniale huizen.

In de Vaucelettestraat enkele huizen die gebouwd zijn in de 17de en de 18de eeuw. En meestal toebehorend aan kanunniken.

De naam van de straat komt van de abdij “*de Vaucelles*”, nu een school “*Notre-Dame de Grâce*”. Een kapel uit 1258 siert een hoge muur.

Portiek van het aartsbisschoppelijk paleis.

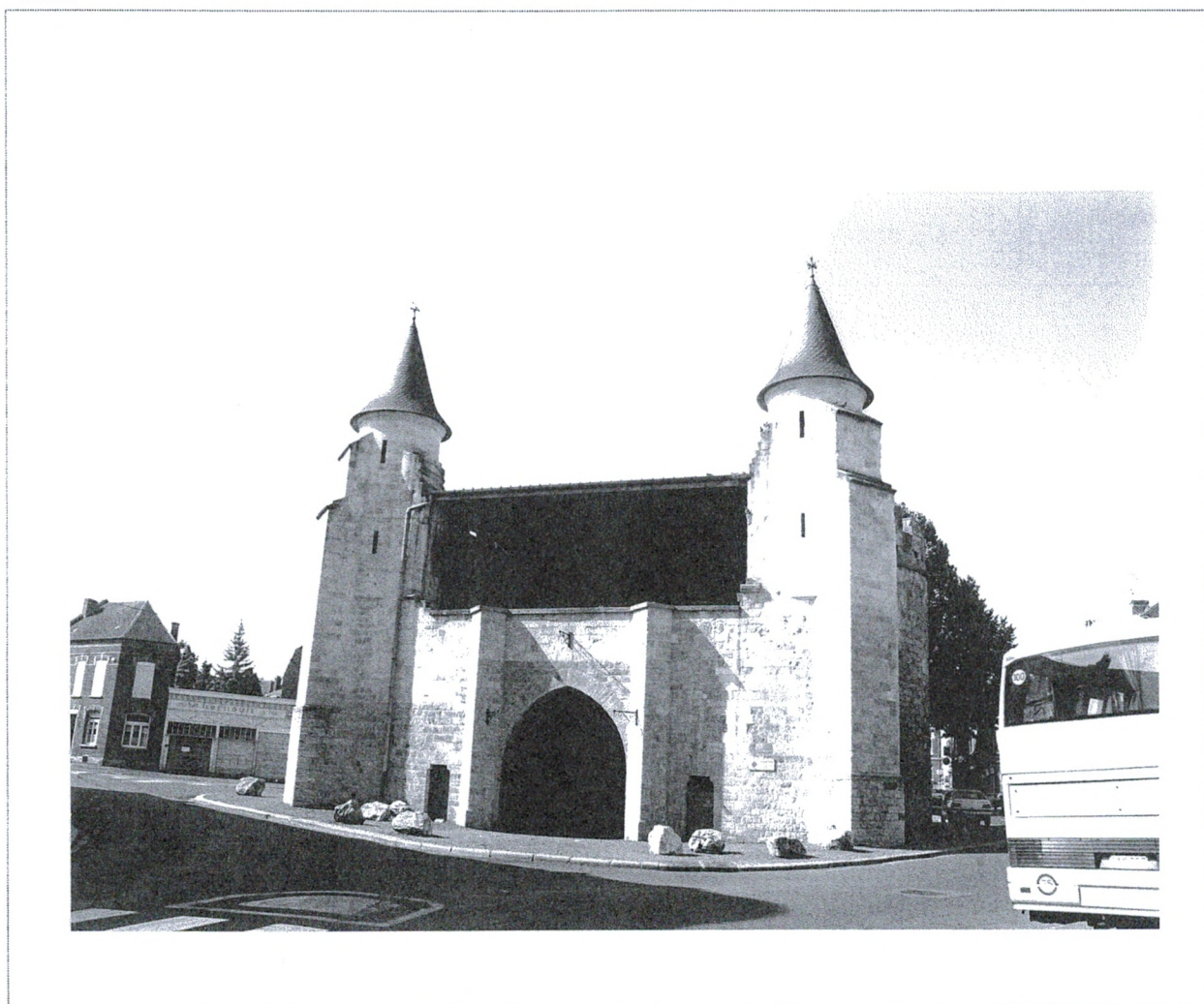
Deze triomfboog is het werk van Jaspar Marsy.

Begijnhof.

Het eerste begijnhof van Kamerijk dateert van 1233. Het waren kleine huisjes, het ene tegen het andere aangebouwd. Er werd tevens een kapel en vergaderzaal gebouwd in een huis langs de straatkant.

“La porte de Paris”.

Dit poort -kasteeltje is gebouwd in 1391 en 1395, het was een van de zeven toegangen van de stad.

Tour des Arquettes

Deze toren is twaalf meter hoog, met drie verdiepingen, het is een waterdeur op de Schelde. Het sluiten van de kleppen van de deur deden grachten vollopen die voor de stadswallen lagen.

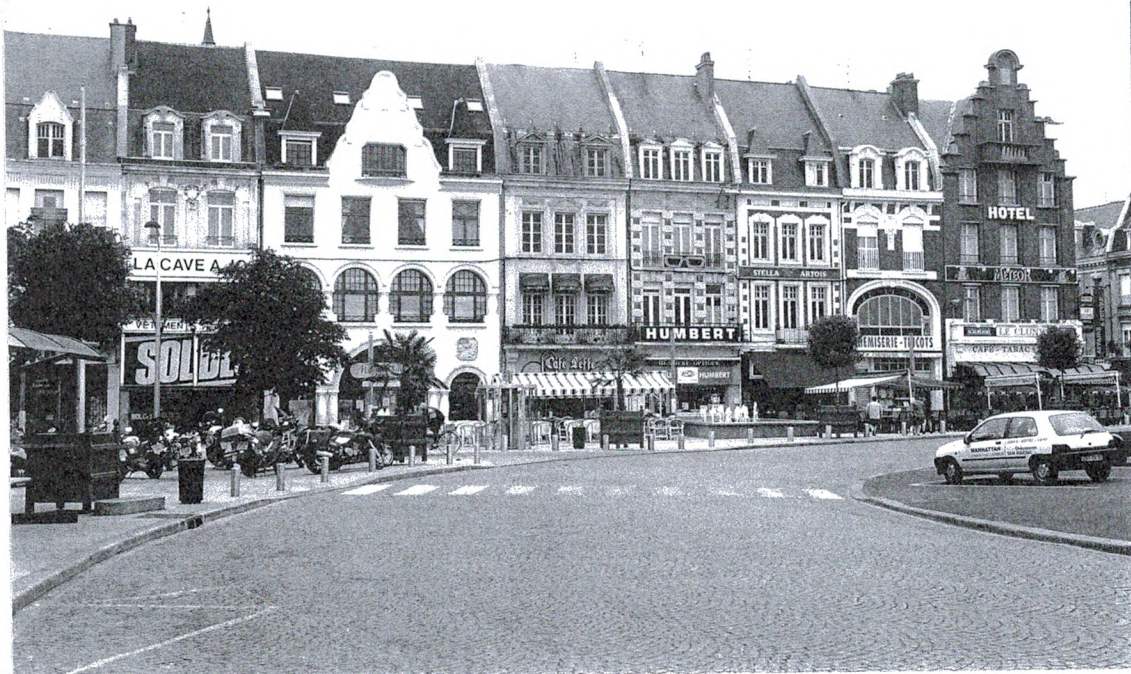
Park met prachtige bomen en bloemen .

Op een zachte helling de prachtige parken van 6 hectaren. Een kiosk van Monstrelet siert de tuin.

De Citadelle.

Ze werd reeds door Keizer Karel in 1543 gesticht. De vierhoekige citadel werd op de vier hoeken versterkt met een bolwerk en er bestaan nu nog 7 kilometers ondergrondse galerijen.

Grande Place (Grote Markt)

Montreuil (Monsterole)

De stad Montreuil is gebouwd op een mergelrots met aan haar voeten de rivier de Canche. In het tijdperk van de Romeinen was het vol gegroeid met struikgewas en bossen teneinde zich te verschalken voor Caesar. Opzoekingen hebben aangetoond dat er een versterkt kasteel stond lang voor Clodowig. Het was een “*castrum*”, een omwalling die moest dienen als bescherming en verdediging van de bewoners tegen Romeinse legers. Een Romeinse vloot de “*Classis Sambrica*” verbleef in een inham van de Canche. De nieuwe stad die de Romeinen bouwden had de vorm van een rechthoek, nu nog zichtbaar in het stadsbeeld, met een oppervlakte van negen hectaren.

Later tijdens de periode van de Merovingers, ontstaat de haven “*Quentovic*” op de linkse dijk aan de monding van de Canche. De welstand van deze haven trekt de Noormannen aan in de 9de eeuw en deze laten geen steen overeind, zelfs het versterkte “*emperium*” wordt verwoest. De heropbouw van Montreuil was het werk van Helgaud, graaf van Ponthieu. Hij verdreef de Noormannen uit Artesiën. Hij gaf asiel achter zijn dikke muren bij het reliëf van Saint Saulve, aan de reliëfs van Maclou, Walloy, Coretin, Conogan, Gudwal, Ethbin, Kilien, Saint Justin, Saint Wulphy, Austreberthe, Julienne de Pavilly en Frameuse. Montreuil werd beschermheer van deze mystieke schat van eerste christenen.

De graven van Ponthieu hadden gevaarlijke en sterke burens, de graven van Vlaanderen waartoe ook Bonen (Boulogne) behoorde. De klauwen van de leeuw verlengde zich van het graafschap Vlaanderen naar het hertogdom Normandië; de nieuwe dynastie veroverde de zee. Montreuil, domineerde de lange strook van eb en vloed, waardoor het de eerste haven kreeg die de nieuwe koningen domineerde. In 1188, verleende Philippe-Auguste een charter aan de inwoners van Montreuil, het “*cartularium de Valloires*”, getekend door de edelsmid Eustache en de meier, Enguerrand.

In de laatste jaren van de 12de eeuw liet Philippe Auguste een koninklijk kasteel bouwen volgens de nieuwste militaire architecturen. Het was een burcht met hoge muren, met torens van 22 meter hoog en een doormeter van 8 à 9 meter. Appartementen, wapenzalen, een grote zaal, een kapel... niets ontbrak. Nu nog kan men de ruïnes van het kasteel zien, de ingang gevestigd tussen twee ronde torens, enkele verbindingswallen en enkele torens zonder de bovenste verdieping.

De stad Montreuil had voor de revolutie zes parochies en vijf kloosters, voor een bevolking van 4000 zielen, ze hingen allen af van het bisdom Amiens. De 24 juni 1791 werden alle parochies afgeschaft en alleen de abdijkerk van “*Saint-Saulve*” bleef toegankelijk voor de parochianen. Pas na de revolutie ging ze over naar het bisdom van Arras.

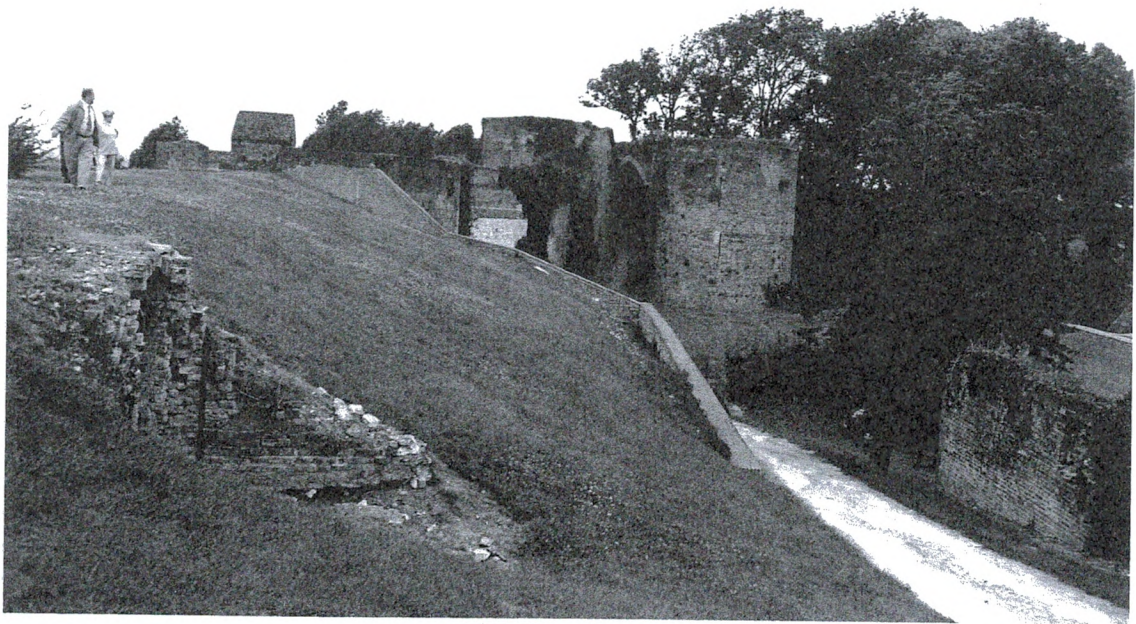
Notre-Dame-en-Darnétal: gesticht in de helft van de 10de eeuw, de parochie was de grootste van de stad en de kerk stond op de plaats Darnétal

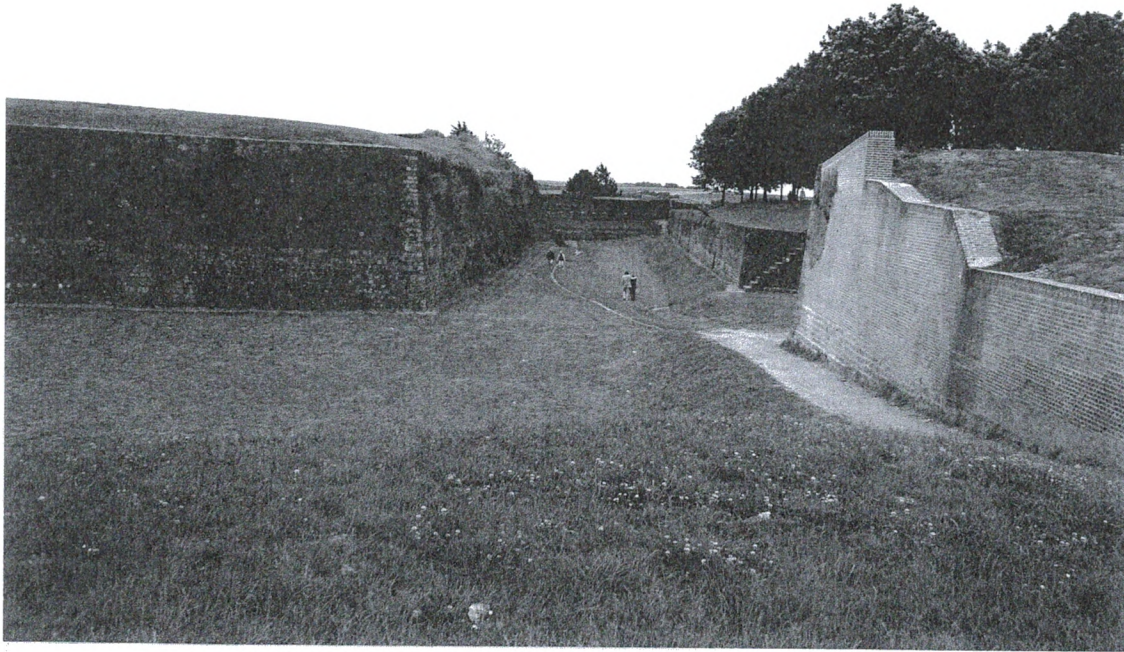
Saint-Firmin: de kerk stond op de hoogte van de holle weg Saint-Firmin, ze was gesticht in de 7de of de 8ste eeuw en de collegiale was samengesteld van zeven kanunniken.

Saint Wallois: gesticht in de 10de eeuw. Stond op de actuele plaats Saint-Wallois.

Saint-Pierre: waarschijnlijk de oudste kerk van Montreuil, gesticht in de 7de eeuw. Een kapel stond in de citadel en de pastoor van Saint-Pierre deed er de mis voor het garnizoen.

Saint-Jacques: gesticht in de 11de eeuw. Een overblijfsel staat nog op de plaats Saint-Jacques.

Saint-Josse-au-Val: gesticht in de 8ste eeuw, was de kerk van de lage stad. Werde hergewaardeerd in 1854.

De kerk van "Sint-Salvus -*Saint-Saulve*".

Gebouwd in de 12de eeuw, de abdijkerk werd gebouwd op de plaats van een klooster toegewijd aan Saint Walloy, gesticht door Bretoense monniken van Landévennec in de 10de eeuw. In zijn oorspronkelijke staat verbeelde het gebouw een karakteristiek voorbeeld van een pelgrimskerk met een koor met omgang en kapellen in spitsboogstijl. Heropgebouwd na een aardbeving in 1467 en een brand in 1537 verliest het definitief zijn koor, zijn transept en de verdieping met hoge vensters. Het laatste overblijfsel dateert uit de 12de eeuw, de blok van de voorgevel, de massieve toren en de klokkentoren in de vorm van een lantaarn dateert uit de 18de eeuw. Zijn gesculpteerd portaal dateert van na 1467.

De kunstschaten van de abdijkerk zijn waardevol, waaronder een oud kruis, het oudste van Europa.

De kapel van het "*Hotel Dieu*" Sint-Nikolaas.

De kapel is gesticht in 1200 door Gauthier de Maintenay, heer van Montreuil. Het houtwerk en meubels zijn prachtige voorbeelden van sacrale kunst uit de 17de en 18de eeuw. Het zijn vooral de archieven die belangrijk zijn, ze zijn integraal bewaard. Het waren de zusters Augustijnen die instonden voor de verzorging.

Abdij Royale van Saint-Saulve (mannen), orde van Benedictus, congregatie van Saint-Maur (nu stadhuis).

Abdij royale van Sainte-Austreberthe (vrouwen), orde van Benedictus, gesticht rond het jaar 1000. Er is nu een Lyceum ondergebracht. De kapel bestaat nog.

Het klooster van de karmelieten, gesticht in 1294. Het klooster is afgebroken in de 17de eeuw om de westelijke wallen te bouwen. Ze kregen een klooster bij de kerk Saint-Wulphy. Deze mooie kerk, heropgebouwd op het einde van de 15de eeuw bestaat nog.

Het klooster van de Kapucijnen, gesticht in 1620. Het hotel "*Le Château de Montreuil*" heeft het nu in bezit.

Het klooster van de Grijsse Zusters (Franciskanessen), gesticht in de 15de eeuw.

De kerk van Sint-Salvus en de abdij Royale van Sint Salvus is nu stadhuis.

Monumenten van de gesneuvelden 1870/1871 en 1914/1918

Wandeling over de Wallen.

We vertrekken van de "*rue Carnot*", op de vestingkring van de Citadel. In de rechtse weg groeten we het beeld van "*Notre-Dame de Grâce*" opgesteld voor de bescherming van de stad gedurende de Tweede Wereldoorlog. Aan de "*Belvédère*" van graaf Helgaud (hij richtte de eerste wallen op in de 9de eeuw), heeft men een zicht over een vlakte van 30 km, de duinen van Camiers met in de verte de bossen van Hesdin.

De wandeling gaat verder naar de "*Porte de Boulogne*". Van op deze hoogte kan men de lage stad zien met een mengelmoes van daken. Aan de andere zijde ziet men de vallei van de Canche met het klooster van de Karthuizers (in verval). Met kleine pasjes komt men aan het bastion van "*Saint -Austreberthe*" en "*Carmes*" gebouwd onder Louis XIII door ridder Antoine de Ville; en dan de bastion "la Garenne" gebouwd onder Henri IV door Errard de Bar-le-Duc.

Vanaf dit deel van de versterkingen, kan men aan de voet, tussen bomen en struiken, de nog bestaande tweede ringmuur zien, waar de imperiale garde van Keizer Karel een bres sloegen, bij de inname van Montreuil in 1537.

Men krijgt nu ook een kijk op de gracht, de verbinding van de oude ringgracht gebouwd in 950. Verderop een uitsprong van een terras met een toren "*La Barbue*", gedomineerd door een gekanteelde muur die samen komt met de vooruitstekende versterkingen van de "*Porte de France*", gebouwd onder Henri IV en Louis XIII;

We verlaten even de vestingmuur om hem opnieuw te nemen in de richting van het oosten. Lager gelegen, hoogstammig hout dat het zicht belemmerd aan een oud bolwerk dat de naam draagt van maarschalk van Bouillon. Verderop een uitzicht op het zeer mooi oostelijk front versierd met torens die dateren van Philippe Auguste (12de eeuw).

Op de plaats waar de weg de brugleuning verlaat, kan men genieten van het mooi uitzicht op de vallei van de Canche.

Om de Citadel te betreden moet men eerst een halve maan cirkel door die dateert uit 1583. Er was vroeger een ophaal brug, men kan nog het raderwerk zien. De bouw werd aangevangen in 1567 onder de leiding van Jean Errard de Bar-le-Duc. Om de citadel te bouwen liet hij een groot gedeelte van het Koninklijk kasteel vernietigen, alhoewel nog verschillende gedeelten aanwezig zijn.

Een beetje geschiedenis in de omgeving van MONTREUIL.

Hangend over het dal van de rivier "La Canche", biedt Montreuil u een prachtig panoramisch uitzicht over de heuvels van Ponthieu. Montreuil heeft zich gevestigd op de kaap en verbindt de twee verkeerspillen; een rivier, "La Canche" en een landweg. Geboren uit een klein klooster, Monasteriudum is het Montreuil geworden.

Tussen Desvres (op de Romeinse heerweg Terenburg-Bonen) en Montreuil-sur-Mer loopt de Course. Het is een pittoreske bloemrijke vallei, met typische huizen, molens, kastelen, vijvers enz...

ATTIN

701 inwoners. In de Sint-Maartenskerk, naïef beeldhouwwerk, met tonelen uit het evangelie of de levens van plaatselijke heiligen.

BEAUMERIE-SAINT-MARTIN.

350 inwoners.

BERNIEULLES – Bernelis..

187 inwoners. Schilderachtige Sint-Brixiuskerk, met eigenaardige oude toren. Karmelieten klooster.

BEUTIN.

373 inwoners.

CAMPINEULLES-LES-PETITS.

534 inwoners

CAMPINEULLES-LES-GRANDES.

256 inwoners

ECUIRES – Schuren

830 inwoners. In een zeer verre tijd lag het dorp in het "fonds des granges", bij de weg naar Gangermel. Het werd vernietigd en heropgebouwd. De kerk van Sint-Vaast uit de 15de eeuw.

ESTREES.

276 inwoners. Gelegen aan de Romeinse weg, of wellicht een Romeinse dijk door de uitgestrekte moerassen van de Sensée. De kerk heeft als parochieheilige Sint-Sarre.

ESTREELLES.

261 inwoners. Hier loopt de weg Bonen-Brimeux-Ponches-Amiens, die de Course dwarst. Parochiekerk Sint-Omaars. Een oud kasteel was de vergaderplaats van de Hugenoten tot 1572.

HUBERSENT – Humberg.

228 inwoners. Een Sint-Pieterskerk.

LA CALOTTERIE

560 inwoners. Calloterie is gelegen aan de Canche. De kerk met de parochieheilige Sint-Firminus. Heeft eveneens een vroeg barokkasteel met bron en vijver in heuvelachtig park. Een kasteel Monthuis met uitgestrekt park en bossen. Een hoeve "Blanc Pignon uit 1622.

LA MADELEINE - Sint Magdalena.

159 inwoners. Dateert uit de 12de eeuw. Er staat een kasteel maar kreeg nooit een kerk.

INXENT – Enessem.

165 inwoners. Oude kerk van O.-L.-Vrouw geboorte.

LEPINE.

299 inwoners.

MONTCRAVEL

330 inwoners. Mooie laatgotische Sint-Kwintenskerk uit de 15de eeuw. Overblijfsels van een kasteel, het kasteeltje van Honlieu en de molen van Fordres.

Montreuil-sur-Mer.

2688 inwoners.

NEMPONT

165 inwoners. Sint Ferminuskerk.

NEUVILLE.

739 inwoners. Gelegen aan de samenvloeiing van de Course en de Kwinte. Kerk met parochieheilige Sint-Vaast. Kartuizerklooster "*Notre-Dame des Prés*", gesticht in 1324 door Robrecht VII, graaf van Bonen; na de Franse revolutie vernield, weder opgebouwd in 1871 door architect Clovis Normand uit Hesdin, voor de Karthuizers, die het opnieuw moesten verlaten in 1903; sinds 1907 departementaal huis voor ouden van dagen. Kasteeltje "*le Beausse*" uit de 16de eeuw.

RECQUES-SUR-COURSE – Rekke.

298 inwoners. Op de top van de “Roche” een fraai rococokasteel uit 1770, gebouwd door Jean-Baptiste Oudart de Dixmuide de Montbrun. Sint-Luidgarkerk met koor uit de 16de eeuw en gevelfronton uit 1782. Achter de kerk, een watermolen van 1762.

SORRUS

477 inwoners.

WAILLY BEAUCAMP.

795 inwoners. Sint-Pieterskerk; kasteel du Moufflet.

Een wegomleiding bracht ons wissens nissens naar het dorpje van onze Franse vrienden.

Einde van een mooie lange dag, de afwezigen hadden ongelijk!

Cambrai en Ecaussinnes Lalaing.

Annie Boels
Juli 2002

Met dank aan onze organisatoren en de gidsen ter plaatse, kunnen we met tevredenheid terugdenken aan onze leerrijke –en aangename uitstap naar Noord-Frankrijk.

Ons bezoek aan Cambrai geeft mij de gelegenheid, een minder beschreven verband te leggen tussen één van zijn vele doorluchtige bisschoppen, de aartsbisschop François Van der Burch en het dorp Ecaussinnes (bij Soignies) waaraan deze familienaam nog steeds gehecht is.

De heerlijkheid Burch, in de kastelenij van Veurne gelegen, omvatte Sint-Riquiers en Alveringhem en gaf zijn naam aan deze krijgsvrijen uit het Graafschap Vlaanderen.

Hun zeer uiteenlopende functies en titels spreidden zich over de eeuwen heen.

Ze waren o.a. burgemeester van Veurne en van het Brugse Vrije, gouverneur van Menen en Oudenaarde, edellieden aan de hoven.

Ze waren voorzitter van de Vlaamse Raad en van de Privé Raad, eveneens van de Grote Raad van Mechelen.

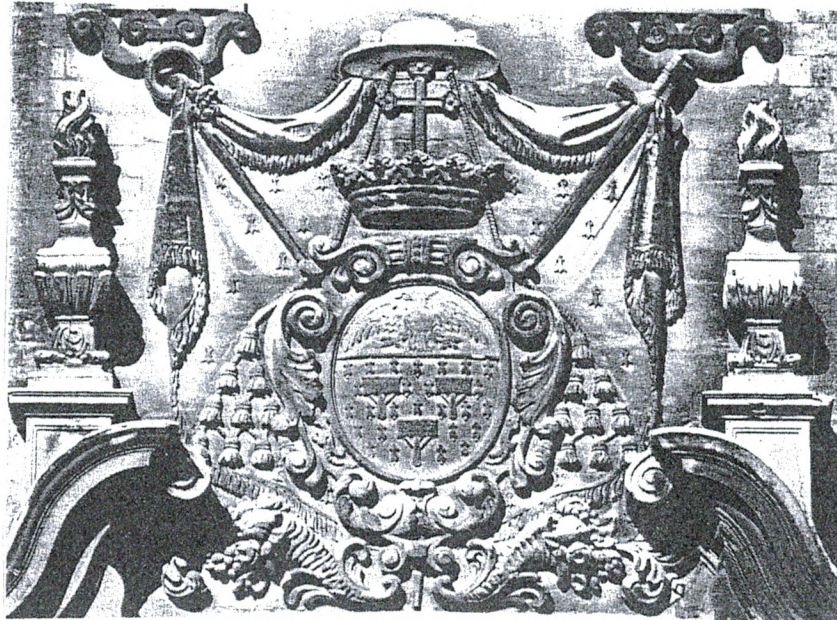
Ze gaven enkele vrouwelijke leden aan de kerk, b.v. te Maubeuge, Nijvel en Denain. Ze werden opgenomen in de Orde van Malta, enz...

In Cambrai vinden we dan François Van der Burch, Aartsbisschop-Hertog van Cambrai, Graaf van Cambresis en Prins van het Heilige Roomse Rijk.

Hij werd te Gent geboren op 26 juli 1567 en na vooraanstaande functies bekleed te hebben in Brussel en Mechelen waar hij in deze laatstgenoemde stad, o.a. Vicaris Generaal werd in 1596, vertrok hij naar Sint-Waudru te Mons in 1611 en nam daar een gewoon kanunnikschap aan. Doch, in 1612 werd hij bisschop van Gent en vanaf 1615, bestuurde hij het aartsbisdom Cambrai.

Door hem werd het aartsbisschoppelijk paleis uitgebreid en hij liet fondsen na tot het bouwen van de Jezuïetenkerk, die tijdens ons bezoek in pré-restauratiestaat ontdekten en waarop het mooie wapen van François Van der Burch op de indrukwekkende barokgevel, boven de ingang deur ons de weldoener van Cambrai in herinnering brengt.

Hij stichtte in deze stad het tehuis Sint-Agnes dat onderdak gaf aan een honderdtal arme jonge meisjes. De Markiezin de Maintenon zou, haar tehuis te Saint-Cyr opgericht hebben naar het voorbeeld van Sint-Agnes, maar ten behoeve van het onderricht aan arme meisjes uit de adel. De aartsbisschop overleed te Mons op 23 mei 1644 en werd er in de Jezuïetenkerk begraven waar een, in albast en gekleurd marmer praalgraf werd opgericht. In 1779 werden zijn stoffelijke resten naar Cambrai gebracht en bijgezet in het graf van de aartsbisschoppen, onder het hoofdaltaar.

In Ecaussinnes was Philippe Van der Burch, broer van François, eigenaar geworden van het versterkt kasteel Lalaing, sinds 1624, datum waarop Marguerite de Lalaing¹, dame van Ecaussinnes en haar echtgenoot Florent de Berlaymont, de heerlijkheid aan hem verkocht. De naam "*Lalaing*" was met deze heerlijkheid reeds verbonden sinds 1357 door het huwelijk van Simon de Lallaing met Jeanne d' Ecaussinnes. Hun dochter, Maria, huwde in 1384, Engelbert d'Enghien die de nabij gelegen heerlijkheid "*La Follie*"² bezat.

Beide huwelijken liggen aan de basis van de plaatsnamen: Ecaussinnes Lalaing en Ecaussinnes d' Enghien, op een steenworp van elkaar gescheiden met, elk zijn kerk en zijn kasteel

De familie de Croy, waarvan we enkele bisschoppen in Cambrai vinden, komen eveneens door huwelijk terecht in Ecaussinnes-Lalaing, een mooi praalgraf van Michel de Croy is in de Sint-Aldegonde kerk te bewonderen. Door een huwelijk van een dochter de Croy, met een Lalaing, komt deze naam terug.

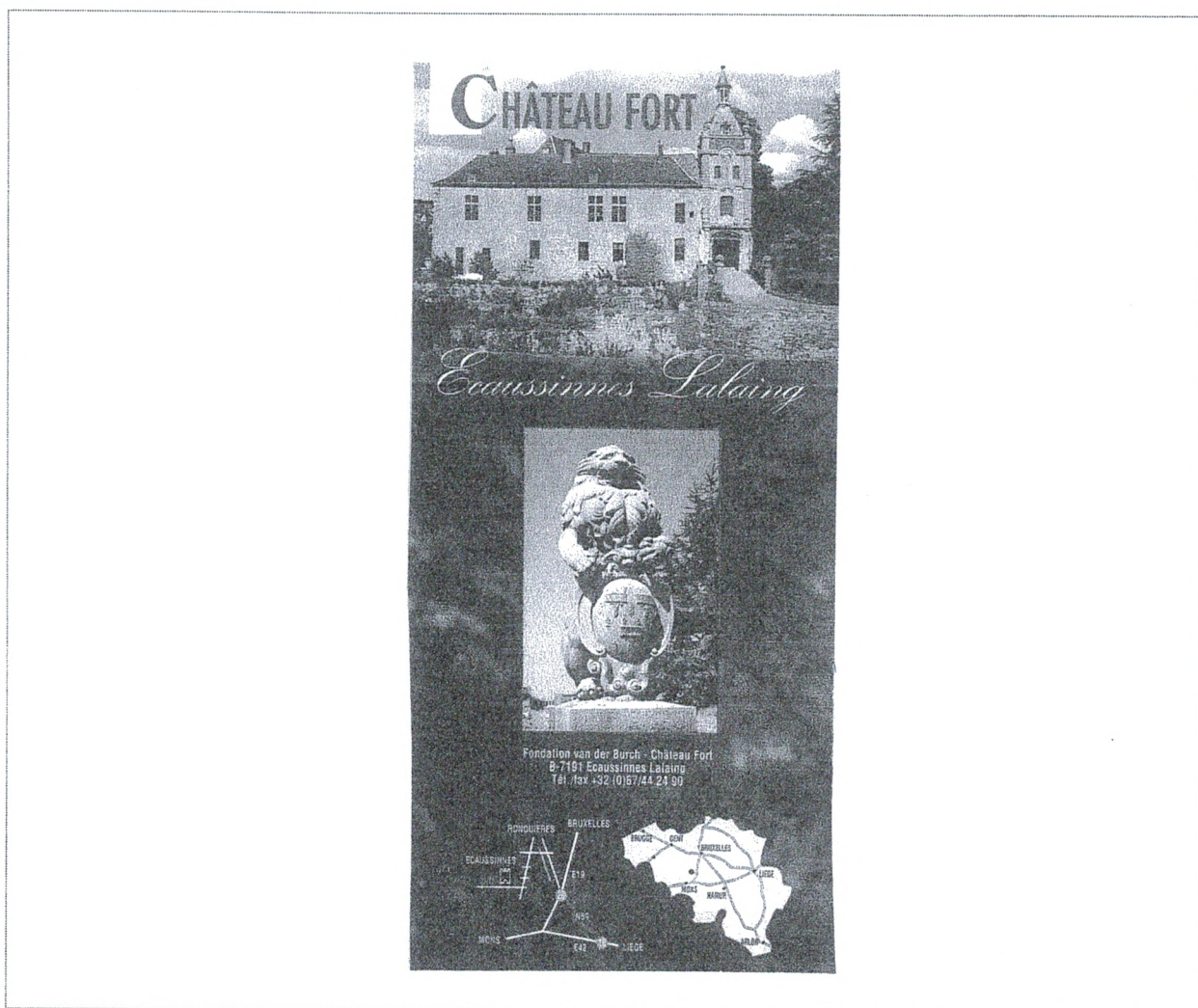
¹ Marguerite de Lalaing was de oprichtster van de kloostergemeenschap "*Berlaymont*" aan de voet van Sint-Michiël te Brussel, daarna, in de huidige Wetstraat, waar de naam overgegaan is naar officiële gebouwen. De huidige Berlaymont-gemeenschap en school bevindt zich te Argenteuil-Waterloo.

² Het kasteel "*La Follie*" van Ecaussinnes d'Enghien heeft wel twee x 11.

De Van der Burch familie blijft in het bezit van Ecaussinnes-Lalaing vanaf 1624 tot het overlijden van graaf Charles-Albert in 1854. De nieuwe erfeniswetten lieten niet meer toe dat één enkel kind erfde en zo werd het kasteel verkocht aan de Hertog van Arenberg.

Na tijden van verwaarlozing en oorlog (1914-1918), kocht kannunik Puissant het kasteel in 1923. Door een gelukkig toeval ontmoette hij de graaf Adrien Van der Burch en kon er deze laatste toebrengen het kasteel van zijn voorouders en familie te kopen, dit gebeurde in 1927.

In 1948, richtte de graaf een fond op die zijn naam draagt, schonk er het kasteel aan en een kapitaal voor het onderhoud ervan. Hij overleed, kinderloos, in 1954. (Zijn enige zoon bleef achter in een Duits kamp). Het, door de graaf begonnen werk, wordt nog steeds voortgezet en het kasteel van Ecaussinnes Lalaing³ is zeker voor de Semse een bezoek waard.

³ Met dank aan de sprankelende “*abbé Jous*” pastoor van Sint-Aldegonde, gids van zijn kerk, en waardevolle geschiedkundige van Ecaussinnes Lalaing, aan de heer Yves Delannoy, voorzitter van de “*Cercle Archéologique d’Enghien*” – Société Royale, die mij steeds met raad en materiaal bijstaat en van wie de deskundigheid in Enghien-Edingen onweerlegbaar is.

Mijn dankbaarheid gaat eveneens naar de heer Arno... die mij stil, maar zeker, naar Zemst geduwd heeft. Zijn jarenlange kostbare ondervinding geeft hij mij gul door, zijn waardevolle kennis is niet alleen plaatselijk maar zeer veelzijdig.

Wetsvoorstel “*Naamsverandering*”.

Op 25 februari 2002, hebben zeven volksvertegenwoordigers in de kamer een wetsvoorstel ingediend betreffende de naamswijziging. De ouders zouden het recht krijgen de familienaam te kiezen voor hun kinderen:

- of de naam van de vader;
- of de naam van de moeder;
- of de dubbele naam, de twee namen zullen dan geplaatst worden volgens hun keuze;
- of, in geval van onenigheid in alfabetische orde of volgens lottrekking;
- de zelfde naam aan al de kinderen van dezelfde ouders.

De ingeroepen reden van deze wetwijziging schijnt nodig te zijn om de discriminatie tussen mannen en vrouwen uit te schakelen. Om de vrijheid van de burgers in de XXIste eeuw te waarborgen en mee te kunnen met de evolutie van de maatschappij “*een eerbiedige benadering van de keuzes voor de verschillende levenswijzen en de evolutie van de intra-familiale rapporten*”.

Dit voorstel schijnt sympathiek en edelmoedig, als het gaat om de gelijkheid van geslachten te respecteren. Doch denken wij samen met zoveel anderen dat deze wet een echte “*bom*” is voor het familieleven en aangevochten moet worden, eerst en vooral voor het kind, voor de ouders en dan tenslotte voor de hele maatschappij.

Mevrouw Diane Drory, voorzitter van de Belgische Federatie van Psychologen, verklaart de belangrijkheid van de geslachtsnaam, de familienaam voor het kind. “*De vrouw geeft het leven, de man geeft de naam*”. De filiatie van de moeder is onbetwistbaar, deze heeft het kind gedragen en gevoed, zij gaf het leven en bouwde zijn eerste identiteit, zij geniet van een affectief voorrecht. In onze cultuur, is de plaats van de vader herkend als degene die de naam geeft aan het kind. Deze functie is essentieel, vermits de gift van zijn naam, de vader het kind plaats in zijn nakomelingschap en zijn plaats toekent in de maatschappij.

De genealogen veronderstellen de moeilijkheden die ze zullen moeten overbruggen bij opzoekingen in zulke wanorde. Maar ook andere argumenten, die nog belangrijker zijn om deze wijziging te weigeren zijn: de moeilijkheden die de burger zelf zal ondervinden om nog niet te spreken van de ambtenaren, de kosten voor het wijzigingen van de informatica, de notariële opzoekingen, enz. enz...

Wij denken dat de overgrote meerderheid van de bevolking geen nood heeft aan de wijziging van de actuele wet, die overeenkomstig met onze cultuur.

Wanneer u er eveneens zo over denkt, kunt u eventueel uw boodschap aan ons kwijt en wij zullen ze overbrengen aan de 22 volksvertegenwoordigers van Brussel, Halle, Vilvoorde.

Bestuur heemkring “*De Semse*”

UIT HET LEVEN VAN CONSTANT BOLS.

Roger De Broeck
Elewijt sept. 2002.

Bols Constant werd koster -orgelist te Elewijt rond 1877. Hij was jongezel en leefde bijna uitsluitend voor de muziek. Hij trad op als dirigent bij de Koninklijke Harmonie Sint-Hubertus, alsmede de muziekmaatschappijen van Eppegem en Schiplaken. Zijn vader Edmond Bols was schoolhoofd. Constant Bols woonde bij zijn broer Eugeen, deze was brouwer en woonde in het huis tussen "De Prins" en "In den Meyboom" achter de kerk..

Zijn vader **Bols Edmond** werd geboren te Werchter op 28 april 1830, zijn doopheffers waren Victor Reyers en Henrica Bols. Hij werd hulponderwijzer te Elewijt en huwde in 1859 met Serafina Van Kelst. Ze kregen twee kinderen, Constant en Eugeen.

Vader Edmond Bols stond bekend om zijn fruitteelt en boomkwekerij en behaalde menigmaal de eerste prijs met zijn fruit.

Zijn grootvader **Bols Jozef Arnoldus** werd geboren te Werchter op 6 augustus 1793, zijn peter en meter waren Arnoldus Van Roost en Catherina Theresia Reyers. Over hem wordt geschreven dat hij een man vol temperament was. In 1812 heropende hij de school van zijn vader (+1806). Op 10 november 1819 huwde hij met Coletta Reyers, een verwante van zijn moeder Maria Petronella Reyers. Hun huwelijk werd ingezegend te Tremelo door Norbertus Scheys, bevriend onderpastoor van de parochie te Tremelo. Op 6 april 1820 werd hun eerste kind geboren nadien volgden er nog zeven.

"Jozef Rits uit Werchter studeerde op de kosten van Jef Bols in de Lierse Normalschool en werd later hoofdonderwijzer te Eppegem"

Zijn overgrootvader **Bols Arnoldus** was 19 jaar toen hij door de abt van Park tot koster-onderwijzer werd aangesteld. Hij trouwde op 22 juli 1783 met Maria Petronella Reyers. Uit hun huwelijk ontsproten zeven kinderen.

In 1796 bij de volkstelling staat vermeld: Arnoldus Bols, oud 40 jaar, koster, 3 kinderen beneden de 12 jaar. Maria Anna Reyers, oud 39 jaar, huisvrouw. Dienstpersoneel: een knecht en twee meiden.

Zijn betovergrootvader **Bols Servatius** werd geboren te Haacht in 1710. *"Koster is Servatius Bols uit Haacht, in 1741 uitsluitend door de abt van Park benoemd. Hij is eveneens als onderwijzer door de dezelfde abt aangesteld. Hij vervuld zijn functies op lovende wijze"*.

Hij huwde met de 26 jarige Elisabeth Bruyninx op 1 februari 1742. Ze kregen vijf kinderen. Servatius Bols overleed op 1 januari 1776, hij werd in de kerk begraven.

Zijn oudvader **Bols Arnoldus** was zeer begaafd, hij was lid van de koraalschool te Werchter. Hij huwde met Elisabeth Van Esch en verwekte vijf kinderen. Hij was 44 jaar oud bij zijn overlijden in 1721.

Zijn oudgrootvader **Bols Willem** trouwde op 20 november 1657 met Barbara Van Aerschot. Ze verwekten acht kinderen. De familie was erfelijk belast en zwak van gezondheid, het waren arme mensen.

Zijn oudovergrootvader **Bols Petrus** geboren in 1593 en Gommara Janssens huwden in 1618, het echtpaar kreeg zeven kinderen.

Zijn oudbetovergrootvader **Bols Willem** en Cecilia De Wortelaer hebben drie overlevende kinderen.

Willem Bols bezat in 1596 een stuk land gelegen aan de Scheetberch.

Zijn stamvader **Bols Cornelis** woonde op "de Plaetse" in het huis "Het zwarte gat" en hij had een boomgaard aan de "Steynen Brugghe". Het echtpaar Cornelis Bols en Anna Mertens kregen vier kinderen. Anna Mertens was de zuster van Jan Mertens, zijn vader van Petrus Mertens was de stichter van de Haachtse koraalschool.

**

Terug naar **Bols Constant**, wanneer we de familiegeschiedenis volgen merken we dat zang en muziek een groot deel van het leven van de familie Bols beheersten.

Zo vonden we in het archief drie stemmige lofzangen met orgelbegeleiding opgesteld door Constant Bols.

**Ave verum
Ave Maria &
Tantum ergo**

Lofzangen

*DRIE STEMIG
Met Orgelbegeleiding*

DOOR

Constant BOLS

Orgelist te Eeuwijck-bij-Weerde

N. Prijs : Fr. 4.—

Propriété de l'Éditeur pour tous pays.
A. LEDENT-MALAY
ÉDITEUR

5-7, Galerie Bortier (Rue de la Madeleine) *Bruxelles.*
A Paris : SCHOLA CANTORUM, 289, Rue St-Jacques.
H. HÉRELLE & Co, 16, rue de l'Odéon.
Utrecht : W. VAN ROSSUM.
Zilbourg : W. BERGMANS.

Tous droits d'exécution, de traduction et de reproduction réservés pour tous pays, y compris la Hollande, la Scandinavie et la Russie.
Copyright 1921 by A. Ledent-Malay, Brussels.

Kunst. Typ. Nijthoff, Pol. Mariastr. Brussel

Voor zijn kozijn **Bols Jozef**, professor in het Sint Romboutscollege te Mechelen schreef het AVE VERUM.

2 *aan mijnen Koning den Eerzwerden Heer, Jozef BOLS, Professor in het St Rombouts College te Mechelen.*

AVE VERUM

C. BOLS.

TENOR 1. 2. *Moderato* *p*
 A - ve ve - rum cor - pus na - tum Ex Ma -

BAS *Moderato* *p*
 A - ve ve - rum cor - pus na - tum Ex Ma -

ORGEL *Moderato* *p*

- ri - a vir - gi - ne Ve - re passum im - mo - la - tum in - cru - ce pro homi -

- ri - a vir - gi - ne Ve - re passum im - mo - la - tum in - cru - ce pro homi -

- ne.

- ne. *mf* Cu - jus la - tus per - fo - ra - tum ve - ro flu - xit et

san - gui - ne *mf* Cu - jus la - tus per - fo - ra - tum ve - ro flu - xit et san - gui - ne

rall. *p* Es - to no - bis pra - e - gus - ta - tum mor - tis in ex - a - - mi -

rall. *p* es - to no - bis pra - e - gus - ta - tum mor - tis in ex - a - - gi -

rall. *tempo p*

- ne. *p* O Je - su dul - cis O Je - su pi - e O Je - su fi - li Ma - ri - ae.

- ne. *p* O Je - su Je - su dul - cis O Je - su Je - su pi - e O Je - su fi - li fi - li Ma - ri - ae.

Voor eerwaarde heer Robert Verlinden, pastoor van Elewijt schreef hij het **AVE MARIA**. Robert Alfons Maria Verlinden werd geboren te Mechelen op 29 juli 1875, werd priester gewijd in 1900 en vanaf 31 januari 1900 aangesteld als leraar aan de Sint-Aloyiuschool te Brussel. Hij werd parochieherder van Elewijt op 21 februari 1915. Samen met de toenmalige burgemeester Leon Van Kelst spande hij zich in om de getroffen bewoners te helpen om hun vergoeding voor oorlogsschade van de 1ste Wereldoorlog te bekomen. Ook de heropbouw van de kerk nam hij ter harte. Hij was een goede vriend van August de Becker-Remy waarmee hij de Sint-Augustinusstichting oprichtte. Deze edelman schonk aan de vereniging het huis van de koster achter de kerk, de aanpalende gildezaal en het scoutsplein op het Zwijnbeer (1928). Hij werd erekanunnik en schatbewaarder van Sint-Rombouts te Mechelen waar hij overleed op 26 juli 1959.

4 Den Ervceerden Heer, Robert VERLINDEN, Pastoor te Elewijt opgedragen

AVE MARIA

C. BOLS

TENOR
1. 2.

BAS.

ORGEL

Larghetto

A - ve Ma - ri - a

Gra - ti - a ple - ma Be - ne - dio - ta tu in

Gra - ti - a ple - na Do - mi - nus te - cum Be - ne - dio - ta tu in

mu - li - e - ri - bus... et be - ne - dio - tus fru - ctus ven - tris

mu - li - e - ri - bus... et be - ne - dio - tus fru - ctus ven - tris

tu - i Je - sus. Sa - cta Ma - ri - a Ma - ter

tu - i Je - sus.

O - ra pro no - bis

De - i O - ra pro no - bis pec - ca - to - ri - bus. Nun - ce et in ho - ra

O - ra pro no - bis pec - ca - to - ri - bus. Nun - ce et in ho - ra

mor - tis nos - tra. A - men.

mor - tis nos - tra. A - men.

L. X 267

Uit: Gedenkboek Jan Bols (1842-1921), een uitgave van Hagok jaargang 7/nr3/1992.
Zeven eeuwen heerlijkheid Perk-Elewijt, het mooie land van Rubens en Teniers-1997.

SYMBOLLEN - ΣΥΜΒΟΛΑΕΝ.

Op zondag 8 september 2002

Open Monumentendag Vlaanderen.

Het jaarthema gaat over "Symbolen".

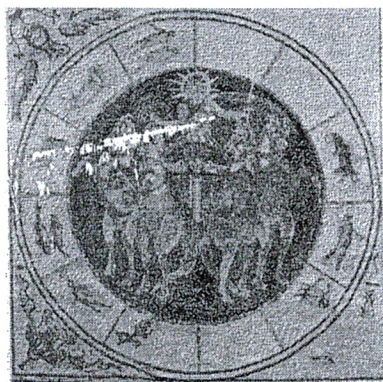
De heemkring "De Semse" stelt een 100 tal volkse symbolen en een mengelmoes van kruiden, allen met symbolische waarden tentoon in het heemhuis, Schoolstraat 13/1 (achter de bibliotheek, voor de sporthall) te Zemst.

Als we rondom ons kijken zijn de symbolen overal aanwezig. Ze duiken dagelijks op, op allerhande manieren. Al wat niet onder de noemer van zin, zintuig, mening of verstand valt, kan aanzien worden als symbool. Symbolen kunnen historische feiten benadrukken of acties kunnen door symbolen worden uitgebeeld. Er is het systeem van symbolen dat wetenschappelijke bevestigingen weergeven.

Zo is de vlag het symbool van het vaderland, de weegschaal van het gerecht, de palm en de laurier van de overwinning, de olijftak van de vrede, de hond van getrouwheid, de vos van de sluwheid. Het kleed is het symbool van de magistratuur en het zwaard van het leger.

De symbolen verwijzen naar heden en verleden, naar grote en kleine verhalen van gemeenschappen en individuen.

In de oudheid, geloofde de gewoonste burger in het bestaan van de God die hij aanbad. Het symbolisme nam een grote plaats in als mysterie. Later, om te ontkomen aan de spotternijen en in verweer tegen het katholicisme, hebben de neoplatonisch van Alexandrië en onder het impuls van filosoof Plotin (+270), van Prohyre, van Proclus en van keizer Julianus (+363) de symbolen van Saturnus, Jupiter, Mars, Minerva en Vénus naar voren geschoven.

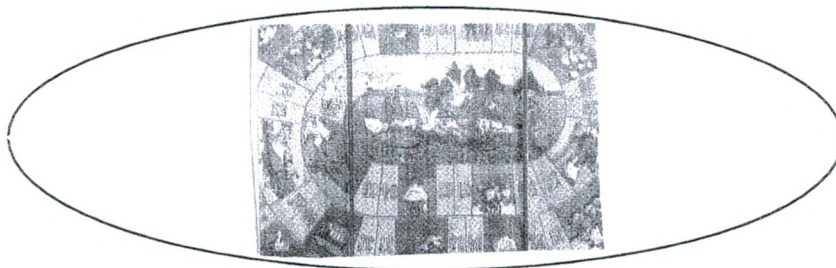
Symbool van keizer Julianus

* Het oudste gekende symbool is dat van de apostelen. Men moet teruggaan tot de 2de eeuw en het is afkomstig van de Romeinse kerk. Alhoewel het nogal eens veranderde gedurende de eeuwen.

* Het Symbool van Nicea. De vaders van het concilie van Nicea in 325, wilde het orthodoxe geloof onderscheiden van de Ariaanse ketterij, en stelde een formule van meer completer geloof voor. Rond 380 werd de symbooltekst wat bijgewerkt betreffende de Heilige Geest.

* Symbool van de Heilige Athanasius. Deze belijdenis van het geloof had vooral betrekking op de Heilige Drievuldigheid. In de Latijnse liturgie legt ze vooral het accent in het officie. Men denkt dat het werd samengesteld in 6de eeuw.

Het ganzenbord in spiraalvorm verwijst naar de eeuwigheid, het spel van het leven. De cijfers op het ganzenspel hebben een symbolische waarde. 63 staat voor het jaar van de dood. 58 staat, terug voor af, de laatste zullen de eersten zijn. Voor ons is een gans onnozel, voor de Grieken was ze de behoedster van het lot.

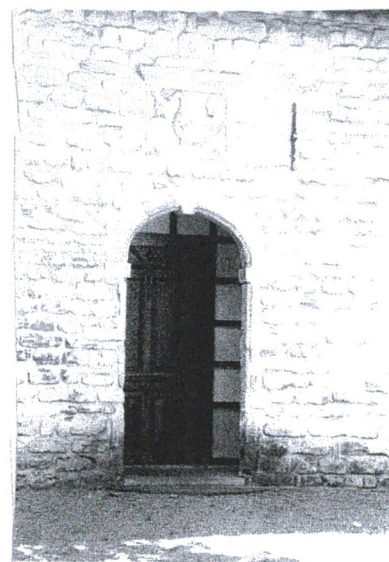

Vele gebouwen zijn door hun bouwheer bedoeld als symbool. Andere gebouwen zijn dan weer symbolen geworden omdat ze van de gemeenschap een emotionele betekenis hebben gekregen. Sommige gebouwen symbolische uitdrukkingen in de gevels of monumenten.

Een woning te Weerde draagt het symbool van de heropbouw door het "Oeuvre Suisse-Belge" dit huis werd vernietigd tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Te Elewijt, het uithangbord ingemetseld in de muur van de vroegere herberg "De Swaen" maar het was ook meer dan waarschijnlijk een brouwerij. De symbolen zijn er in verwerkt, de bierpot en het brouwersmateriaal.

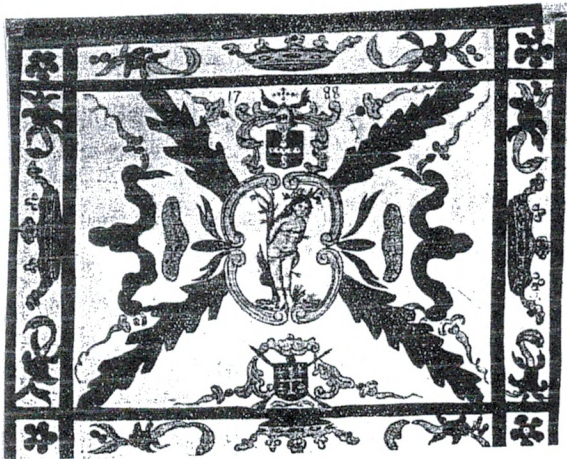

Op de voorgevel van het kasteeltje Schroeters te Hofstade werden symbolen aangebracht om hun woonst te personaliseren.

Te Elewijt het monument van de gesneuvelden tijdens beide oorlogen, symbool van herinnering.

Een vlag van de Sint-Sebastiaansgilde van Weerde, een symbool uit 1788.

Het gebruik van zegels, met daarop wapentekens vonden ingang bij het valideren van akten. Zo werd het heraldisch systeem tevens een signatuur. Emblemen werden erfelijke symbolen. Het was het gemeentewapen van Epegem.

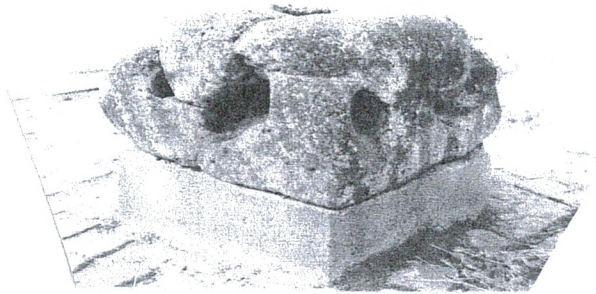
EPPEGEM.

K. B. van 27 Juli 1907.

in rood een zilveren dwarsbalk

Zemst-Laar heeft een merkwaardige steen, genoemd "*Halve Steen*", het is een symbool van mysterie.

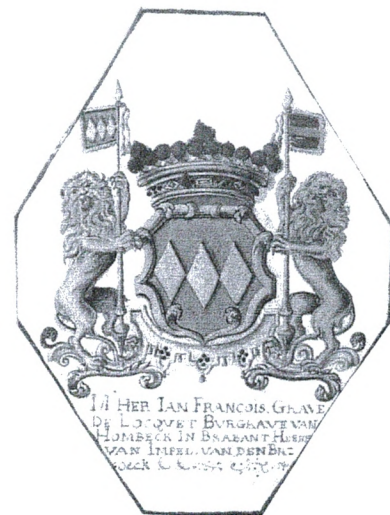
Veldkapellen zorgden voor bescherming, deze kapel staat tegen een gevel van een boerderij te Hofstade aan de vaart. Deze symbolen spreken het meest tot de verbeelding.

Zemst, het gemeentehuis, symbool van de gemeenschap, van de mensen die in de gemeente wonen.

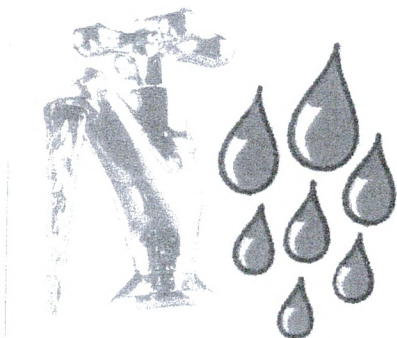

Symbool van de Sint-Sebastiaansgilde van Epegem. Graaf Jan François de Loquet, burggraaf van Hombeek, Heer van Impel enz... gaf zijn embleem in bruikleen aan deze vereniging.

De vlag van de kerk met de parochie heilige Sint-Clemens, symbool van volksdevotie te Epegem.

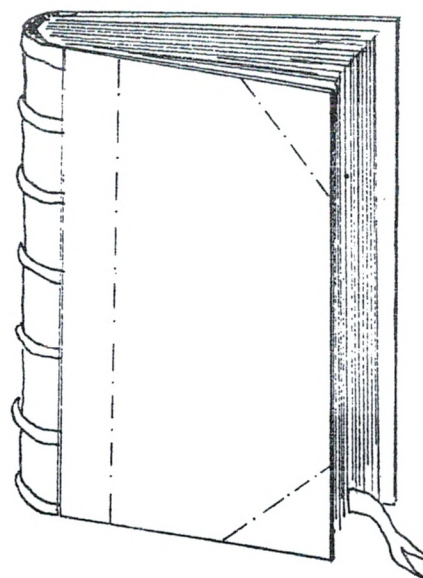
Water de meest algemene, over de hele aarde verbreide vloeistof.
De kraan, symbool van het drinkwater, de druppels, symbool van regen en regenwater.

De Uil was bij de oude Grieken de "vogel van Pallas Athena" en symbool van de wijsheid, omdat hij in het donker ook ziet.

Het boek is de bewaarder en de verspreider van wetenschap en cultuur, symbool van de kennis.

EPPEGHEM

1754

Livre der Parochie ende heerlijckheyt van Eppeghem waerbij die meyer, schepenen ende griffier der selve prochie in confirmit vanden placcaerte van haere majesteijt de dathe van seven en twintigh December seventhien hondert vier en vijftigh op her verclaeren aen hun gedaen door de naerbeschreve innegesetenen wettelijck opgenomen sijn alle de inwoonders der voorschreve prochie soo mans, vrouw en kinderen, domestique en vremdelingen als de gene levende bij de tafel vanden heijlighen Geest der gemelde parochie.

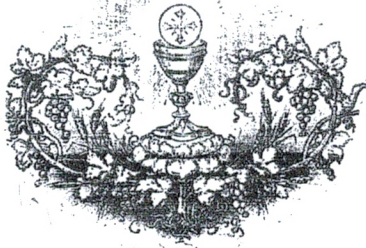
Verclaert te hebben:

Cornelis Vermolen, pachter syne vrouw	2 dochters van 6 en 4 ja 3 sonen van 13, 10 en 3 jaeren 8 domestiquen
Jan Doms, drossaert syne vrouw	drij sonen van 6, 4 en 2 jaeren 2 domestiquen
Francis Pauwels, cossaert syne vrouw	twee dochters 15 en 11 jaeren 1 soon out 24 jaer
Cornelis Eliaerts, hantwercker syne vrouw	twee dochters 15 en 6 jaer
Jan van humbeeck, pachter syne vrouw	twee dochters 3 en 2 jaer 1 sone van een jaer 1 domestique
Peeter van Cauwenbergh, cossaert syne vrouw	een dochter out 14 jaer
Nicolaes Janssens, hantwercker syne vrouw	een dochter 15 jaer twee sonen van 23 en 18 jaer
Jan Verhulst, hantwercker syne vrouw	
Peeter Verhulst,	syne vader, eene oude man
Nicolas van Bouxhem, cossaert syne vrouw	een dochter out 2 jaeren 1 sone out 6 jaeren
Hendrick Willems, hantwercker syne vrouw	
Jan Baptiste van Cauwenbergh, hantwercker syne vrouw	eenen sone 1 jaer
Nicolaes Symons, clynen pachter syne vrouwe	een dochter out 28 jaer twee sonen out 24 en 16 jaeren
Judocus Meys, clijne pachter syne vrouw	drij sonen, out 6, 5 en 2 jaeren 2 domestiquen
Cornelis vanden heuvel, cossaert syne vrouw	
Laureys van Damme, cossaert syne vrouw	eene sone out 30 jaeren
Peeter Moens, hantwercker syne vrouw	een dochter out 11 jaeren twee sonen out 14 en 8 jaeren
Guilliam vanden heuvel, cossaert syne vrouw	een dochter out 6 jaeren drij sonen out 12, 5 ende 4 jaeren

Carel vander elst, cossaert	syne vrouw	een dochter out 2 maenden 1 domestique
Jan De Roeck, cossaert	syne vrouw	
Gillis de Cree, cossaert	syne vrouw	een dochter out 2 jaeren twee sonen eenen out 2 jaeren en 6 weken
Anthoen van Messem, clynen pachter	syne vrouw	een dochter out 6 jaeren drij sonen out 9, 4 en 3 jaeren
Hendrick Doms, brouwer en de clyjne pachter	syne vrouw	5 domestiquen
Hendrick Magnus, brouwer herbergier en pachter	syne vrouw	vier sonen out 20, 18, 6 ende 4 jaeren 4 domestiquen
Cornelis Goyvaerts, hantwercker	syne vrouw	een sone out 18 jaer 1 domestique
Jeroon Leemans, clynen pachter	syne vrouw	twee dochters out 6 en 4 jaeren eene sone out 3 jaer 1 domestique
Hendrick van Roye, clynen brouwer, herbergier en clynen pachter	syne vrouw	twee dochters out 3 en 2 jaeren twee sonen out 6 en een half jaer vier domestiquen
De weduwe van Gillis Verbruggen		twee dochters out 20 en 18 jaeren twee sonen out 15 en 12 jaeren
Francis Daelmans, cossaert	syne vrouw	een dochter out 6 jaer drie sonen out 5, 4 en 2 jaeren
Anthoen Dewilder, cossaert	syne vrouw	twee dochters out 5 en een jaer eene sone out 6 jaer
Hendrick De Boeck, pachter	syne vrouw	eenen sone out een jaer 2 domestiquen
Joos Muyldermans, clynen herbergier	syne vrouw	een dochter oud 2 jaeren eenen sone out 3 jaeren
Jan De Wilder, clynen pachter	syne vrouw	twee dochters out 17 en 13 jaeren 1 sone out 14 jaer 1 domestique
Jan Vandepierre, clynen pachter	syne vrouw	vier dochters out 12,10,6 en 5 jaeren
Jan Verhaeren, pachter	syne vrouw	eenen sone out 28 jaer 5 domestiquen

Joos Verhaeren, pachter syne vrouw	vier dochters out 19, 14, 12 en 6 jaeren
Jan van Opstal, cossaert syne vrouw	twee dochters out 6 en 2 jaeren eenen sone out 4 jaeren
Francis De Coninck, pachter syne vrouw	twee dochters out 15 en 4 jaeren dry sonen out 12, 6 en 1 jaer 3 domestiquen
Jan Baptist Moganck, pachter syne vrouwe	dry dochters out 16, 12 en 6 jaeren een sone out 4 jaer
Peeter Bosmans, hantwercker syne vrouwe	een dochter out 22 jaer
Francis van Asbroeck, cossaert syne vrouwe	een dochter out 20 jaer
Jan Doms, cossaert syne vrouw	een dochter out 12 jaer
Gillis Schenus, cossaert syne vrouw	twee dochters out 6 en 4 jaer
De weduwe Jan De Backer, clynen smet	een dochter out 20 jaer een sone out 17 jaer 1 domestique
Hendrick De Roeck, clynen pachter syne vrouw	een dochter out 6 jaer een sone out 5 jaer
De weduwe Philip Cautaert, herbergieresse	een dochter out 16 jaer dry sonen out 30, 26 en 16 jaer
Hendrick Van Damme, hantwercker syne vrouwe	
Jan De Becker, clynen smet synen vrouwe	twee sonen out 6 en 5 jaer
Cornelis van Loock, backer synen vrouwe	twee dochters out 6 en 1 jaer eenen sone out 9 jaer 1 domestique
Matthys Hendrickx, cassaert syne vrouwe	dry sonen out 18, 10 en 4 jaeren
Peeter de Meeff, hantwercker syne vrouwe	eeenen sone out 15 jaeren
Peeter Vennekens, rademaker syne vrouwe	eeenen sone out 1 jaer
Jan Schenus, cossaert syne vrouwe	eeenen sone out 4 jaer
Cornelius van Geel, hantwercker	
Jan de Hont, hantwercker syne vrouwe	

Hendrick De Ruyscher, hantwercker	syne vrouwe	twee dochters out 3 en 2 jaer
Jan Baptist vanden Brande, backer	syne vrouwe	
Cornelis van Lint, brouwer en herbergier	syne vrouwe	twee domestiquen
Joos Spruyt, clynen pachter	syne vrouwe	twee dochters out 16 en 6 jaeren dry sonen out 20, 15 en 9 jaeren 1 domestiquen
Jan Wouters, cuyper en herbergier	syne vrouwe	een dochter out 16 jaer twee sonen out 20 en 19 jaeren
Jan Muyltermans, clynen pachter	syne vrouwe	twee domestiquen
Carel Geeraerts, clynen smet	syne vrouwe	eenen sone out 26 jaeren
Anthoen Reveer, herbergier	syne vrouwe	een dochter out 27 jaer vier sonen out 28, 5, 3 en 1 jaer
Jan Wouters, clynen pachter	syne vrouwe	een dochter out 16 jaer
Jan Spruyt den jongen, hantwercker	syne vrouwe	een dochter out 6 jaer
Cornelis Vercammen, hantwercker	syne vrouwe	
Cornelis Bulens, hantwercker	syne vrouwe	dry dochters out 13, 9 en 6 jaeren eene sone out 8 jaeren
Jacobus Steemans, cossaert	syne vrouwe	twee dochters out 16 en 4 jaeren een sone out 12 jaeren
Francis De Cree, cossaert	syne vrouwe	
Hendrick Pauwels, cossaert	syne vrouwe	dry dochters out 8, 6 en 2 jaeren
Hendrick Tuyaerts, cossaert	syne vrouwe	dry dochters out 12, 6 en 5 jaeren twee sonen out 10 en 1 jaer
De weduwe Philips Steenmans, cossaert		twee dochters out 40 en 30 jaeren
Hendrick Steenmans, hantwercker	syne vrouwe	een dochter out 16 jaer een sone out 11 jaer
Adriaan van Asbroeck, cossaert	syne vrouwe	eene sone out 4 jaeren
Francis Somers, cossaert	syne vrouwe	een dochter out 4 jaer twee sonen out 3 jaeren en 2 maenden

Petrus van Releghem, clynen pachter	syne vrouwe	2 domestiquen
Francis Tuyaerts, cossaert	syne vrouwe	twee sonen out 6 en 3 jaeren
Gillis vanden Eynden, molder	syne vrouwe	dry dochters out 11, 8 en 2 jaeren twee sonen out 6 en 4 jaeren twee domestiquen
Jan Steemans, cossaert	syne vrouwe	een dochter out 18 jaer vier sonen out 16, 5, 3 en 1 jaer
Jan Symons, cossaert	syne vrouwe	twee dochters out 6 en 4 jaeren dry sonen out 14, 10 en 8 jaeren
Jan de Wit, cossaert	syne vrouwe	een dochter out 4 jaeren een sone out 6 jaeren
Joos Goyvaert, cossaert	syne vrouwe	twee sonen out 4 en 2 jaren
Guilliam Somers, cossaert	syne vrouwe	eenen sone out 10 jaeren
Jan Vermeiren, cossaert	syne vrouwe	
De weduwe Hendrick van Campenhout, cossaert		twee sonen out 28 en 10 jaeren
Jan Muyldermans, cossaert	syne vrouwe	eenen sone oudt een jaer
Martinus Van Eeckhout, cossart	syne vrouwe	twee dochters out 5 en 3 jaeren Eene sone out 1 jaer
Carel Machtens, cossaert	syne vrouwe	twee dochters out 14 en 6 jaeren
Den heere Crockaert, pastoor	deser parochie	2 domestiquen
Guillelmus Crockaert		
was pastoor te Epepegem		
van 1743 tot 1791		
		
De heer Ludovicus Jaspar Leyniers, meyer	deser parochie	1 domestique
Joos Buelens, preter	deser parochie	
Gillis Drummont, hantwercker	syne vrouwe	1 domestique
Paschier van Ramsdonck, hantwercker		
Jan Kerseleers, clynen pachter	syne vrouwe	dry sonen out 13, 4 en 2 jaeren

Hier volghen de arme
 innegesetenen deser
 prochie van Eppgehem
 die ten deele leven by
 de tafel van den
 heylighen Geest
 der selve prochie.

De weduwe Jan Doms, cossaert	een dochter out 33 jaer
Guilliam Lauwers, hantwercker syne vrouwe	twee dochters out 20 en 9 jaeren eene sone out 6 jaeren
Jan Adriaens, werckmans syne vrouwe	een dochter out 11 jaer eene sone out 6 jaer
Jan Tuyaerts, werckman syne vrouwe	dry sonen out 15, 10 en 6 jaeren
De weduwe Jan Willems, cossaert	twee sonen out 20 en 14 jaeren
De weduwe Martinus van der Elst	eenen sone out 30 jaeren
Jan de Raes, hantwercker syne vrouw	dry sonene out 15, 6 en 4 jaeren
Guilliam Tuyaerts, cassaert syne vrouwe	een dochter out 2 jaeren eene sone out 4 jaeren
Hendrick Schuermans, hantwercker syne vrouw	twee dochters out 5 en 1 jaer eenen sone out 6 jaeren
Jan Somers, hantwercker syne vrouwe	een dochter out 5 jaeren
Pieter vercammen, hantwercker syne vrouwe	eene sone out 15 jaeren
De weduwe Jan de Becker, cossaert	eene sone out 1 jaer
De weduwe Lambrecht De Backer	
De weduwe Francis Buelens, cossaert	een dochter out 14 jaer dry sonen out 12, 10 en 6 jaer
De weduwe Hendrick Schenus, cassaert	eene dochter out 20 jaer
Jan van Geel, hantwercker syne vrouwe	twee dochters out 11 en 2 jaer eene sone out 6 jaeren

Peeter Bulens, hantwercker	syne vrouwe	een dochter out een jaer
De weduwe Laurens De Boelpaep, cossaert		eenen sone out 20 jaeren
De weduwe vanden Plas, cossaert		
Martinus de Greff, hantwercker	syne vrouwe	eene dochter out 6 jaer Dry sonen out 15, 12 ende 1 jaer
Hendrick van Kerchoven, hantwercker	syne vrouw	twee sonen out 3 en 1 jaer
Pieter Tuyaerts, hantwercker	syne vrouwe	een dochter out 3 maenden
De weduwe Guilliam Doms, cossart		twee dochters out 25 ende 17 jaer
Jan Spruyt den ouden, hantwercker	syne vrouwe	een dochter out 30 jaeren
Jan Boudewijns, hantwercker	syne vrouwe	een dochter out 13 jaeren
Nicolaes Tuyaerts, hantwercker	syne vrouwe	eenen sone out 30 jaeren
Gommaert de Wit, cossaert	syne vrouwe	een dochter out 5 jaeren twee sonen out 3 en 1 jaer
Nicolaes Nees, hantwercker		een dochter out 24 jaer vijf sonen out 30, 22, 20 18 en 14 jaer
Michael Loucx, hantwerker	syne vrouwe	een dochter out 12 jaeren Twee sonen out 14 ende 4 jaeren
Anthoen Claessens, hantwercker	syne vrouwe	eenen sone out 20 jaeren
Louis Drumont, hantwercker	syne vrouwe	

Is te noteren dat onder de voorschreve prochie geen vreemdelingen en wonen.

Aldus gedaen ende wettelijck geformeert binnen de prochie van Eppenheim ingevolge haere voorschreve majestyts placcaert soo op den thierenden als elfsten January seventhien hondert vijf en vijftigh coram siner Ludovicus Jaspas Leyniers meyer. Francis De Coninck, Judocus Verhaeren, Jan Baptist Moran ende Jan van Opstal, schepenen.

J.P T'Serraerts, greff.

1755.

Romeinse wegen in de fusiegemeente Zemst.

Roger Van Kerckhoven.

De inplanting van de Romeinse vicus te Elewijt.

Aan de vicus te Elewijt werden reeds talrijke artikels gewijd. Ze geven een uitvoerige beschrijving van het terrein en de overvloedige vondsten in de omgeving ervan. Over de reden waarom de vicus precies op die plaats gebouwd werd, werd veel minder aandacht besteed.

Het kamp was gelegen op de belangrijkste noord-zuid verbinding: de heirbaan die onze gewesten in een oostelijk en een westelijk deel verdeelde.

In Elewijt lag de nederzetting aan de huidige **WAVERSE BAAN**, een straat die ongeveer evenwijdig loopt met de Tervuurse Steenweg.

Het huidige centrum van Elewijt is ligt aan de Tervuurse steenweg waardoor we mogen veronderstellen dat na de verwoesting van het kamp er geen nieuwe bewoning ontstond.

Het traject van die noord-zuid verbinding vanuit Elewijt, richting Waver is vrij duidelijk. Talrijke vondsten wezen immers de plaatsen aan. Langs deze zijde is er in de loop der eeuwen niet zo heel veel veranderd wat bodemgesteldheid betreft. De andere zijde, richting Rumst, is niet meteen duidelijk. Een diepgaande studie door een Mechelse heemkundige kring heeft het traject Rumst-Hofstade met opgravingen kunnen bewijzen maar tussen Hofstade en Elewijt kon dat niet. De Zenne en de Barebeek zijn hier de spelbrekers. Het lijkt geen twijfel dat de boorden van beide waterlopen, belangrijke wijzingen ondergingen. Wat wij wel weten is dat er geenszins een rechtlijnige verbinding kan geweest zijn. In dat geval zouden Barebeek en Zenne meermaals moeten overbrugd geweest zijn.

Merkwaardig genoeg vinden we zowel in Zemst, aan de Zenne, als in Elewijt, aan de Barebeek, een Aarschotse Baan terug. In Zemst is dat een verdwenen aarden weg en in Elewijt bleef het een derde rangweg. Deze Aarschotse Baan liep naar het centrum van de Romeinse nederzetting. Recent onderzoek leidde tot het reconstrueren van de Aarschotse Baan. Zij bereikte, indien we vanuit Elewijt vertrekken, de rechter Zenne oever op het grondgebied van Weerde, nl. tegenover de Galgenberg. De weg liep parallel met de Zenne tot in Zemst, op het gehucht De Brug. Vanaf dit punt tot Geerdegem is de veldweg verdwenen. Slechts een klein deeltje ervan bleef bewaard in het pad langs de Barebeek.

Waar we het spoor verliezen is wel een merkwaardig punt: het is de plaats waar de Zenne en de Barebeek het dichtst naast elkaar stromen. Het zou best kunnen dat precies daar, in de zestiende eeuw, een fort werd gebouwd door de Mechelaars. De kaarten situeren dat fort in het Vriesenbroek. Alles lijkt erop dat de boorden van beide waterlopen vroeger veel droger waren dan nu het geval is. In dat verband stippen we aan dat de Zenne en Dijle slechts vanaf de Negende eeuw getijden kregen. Daaruit besluiten we dat onze huidige broek gebieden ook uit die eeuwen dateren. Misschien ligt die heirbaan diep onder de afgezette slijklaag. Eenmaal voorbij het natte gebied, op grondgebied Geerdegem, liep ze vrij rechtlijnig richting Rumst.

De Aarschotse baan in Zemst, Weerde en Elewijt is dus niets minder dan een deel van de noord-zuid verbinding.

Op een kaart van Weerde, uit de achttiende eeuw staat de vermelding: “*De baen van Vilvoorden naer Aerschot*”. Hoewel de benaming foutief is geeft zij ons heel wat informatie. Ook dit is een Romeinse heirbaan die Aalst met Elewijt verbond.

Toch speelt het element “*Vilvoorden*” zijn rol. In feite begon de echte Romeinse weg aan de nederzetting van Ter Borch, nu grondgebied Vilvoorde. Van Elewijt naar Vilvoorde was een aansluiting op die weg, gelegen op een bestaande weg, althans gedeeltelijk.

De samenloop van de noord-zuid verbinding en de weg naar Aalst viel even voorbij de brug over de Barebeek, in het gebied dat in aanmerking komt voor een aanlegplaats. Het kruispunt bevond zich even buiten de kampplaats.

Waarom werd Elewijt verkozen om een nederzetting op te bouwen? Op het eerste zicht is er geen aanwijsbare reden voorhanden. Om een aanvaardbare hypothese te kunnen opzetten moeten we meerdere gegevens hebben over de toestand voor de Romeinse inval. Vooral de laatste decennia werd meer aandacht besteed aan geomorfologische informatie. De leefbaarheid van een dergelijke vicus werd mede bepaald door de samenstelling van de bodem; dit niet alleen voor de plaats zelf, maar ook voor de wijde omgeving. Aangezien we in de onmiddellijke nabijheid van het kamp zeker geen uitstekende graanvelden kunnen voorstellen, moeten er andere elementen een bepalende rol gespeeld hebben.

Vaststellingen op het terrein.

De vicus van Elewijt werd gebouwd op de rechteroever van de Barebeek, tussen het Sweynland en de Sweynberg. Het centrum ervan lag naast de hoogte lijn van 10 meter. Gans het bebouwde terrein lag op een hoogte van ongeveer 9 meter. Het kamp strekte zich uit over een oppervlakte van 5 hectaren. Uit de topografische kaart maken we op dat op die plaats er een veilige bescherming was tegen het Zennewater daar de rechteroever veel hoger lag dan de linkeroever. Daaruit mogen we besluiten dat de vicus geen overstromingen te vrezen had, noch van de Barebeek, noch van de Zenne.

De inplanting op een grens van twee verschillende rivierbekkens was een wel overwogen optie. Via de Barebeek stond ze in verbinding met de Dijle en via de Zenne lagen de nederzettingen aan de Zenne binnen bereik. Het lijkt er dus op dat het confluente gebied van Zenne en Dijle aan de basis lagen van de keuze.

Rentabiliteit van de vicus.

Uit een studie van Keltische nederzettingen in het confluente gebied is duidelijk gebleken dat de Zenne –en Dijleoeveren reeds in de oudheid aangewend werden voor het verbouwen van graan. De samenstelling van de bodem toont aan dat de cultuurgronden daarvoor uiterst geschikt waren. Vanaf Muizen voor de Dijle, en vanaf Eppegem voor de Zenne, tot de samenloop van beide rivieren, lagen rendabele koutergronden. Voor de inval van de Romeinen situeren we daar meerdere Keltische nederzettingen met een belangrijk agrarisch potentieel. Naast de rivieren als verbindingswegen, moet er ook een verbindingsweg zijn geweest waarvan we sporen hebben teruggevonden tussen Muizen, Ter Borch in Vilvoorde en Anderlecht. Beide transportwegen werden beslist in overweging genomen bij de keuze.

Bij nader onderzoek vonden we sporen terug van een bestrate weg tussen de vicus in Elewijt en de Zenne op de grens van Weerde en Elewijt. Daaruit besluiten we dat er minstens een aanlegplaats was maar dat het evengoed een kleine haven kon geweest zijn. De aanlegplaats bevond zich na een haakse bocht van de Zenne. De afstand tot de vicus bedroeg slechts een paar honderd meter. Anderzijds liggen Zenne en Barebeek er dicht bij elkaar.

In de nabijheid van Keltische nederzettingen werden Romeinse villa's ingeplant die instonden voor het toezicht op de uitbatingen. In tegenstelling met de grote structuren die we op de kadasterkaart van bv. Kortenberg bemerken, zijn deze aaneengesloten stroken zandleem gronden benut voor de graanteelt.

De rentabiliteit steunde op de eerste plaats op de aanwezigheid van een agrarisch potentieel terwijl de waterwegen een waarborg waren voor het transport tijdens natte seizoenen. Uit archeologische vondsten blijkt dat de vicus van Elewijt tevens een opslagplaats was van allerhande voedingswaren. Mede door die conclusie menen wij Elewijt eerder te mogen zien als een bevoorradingkamp dan een militaire nederzetting.

Heirbanen vanuit Elewijt.

Buiten de noord-zuid verbinding bestaat er helemaal geen zekerheid over secundaire heirbanen die vanuit Elewijt vertrokken. Het lijkt logisch dat het kamp verbonden was met de oeroude weg tussen Anderlecht en Muizen. Waar deze verbinding gelegen was, kunnen we alleen maar gissen of afleiden uit latere verbindingswegen. Toch stellen we voorop dat Elewijt met Eppegem verbonden werd en niet met Zemst, tenminste niet rechtstreeks. De verbinding met Zemst liep over Eppgem, wat een hele omweg betekende. De plaats waar het gemeentehuis van Zemst nu staat, heette tot 1800: "*de Waelsche Plaetse*". In de kroniek van Tongeren is sprake van een Romeinse tempel die aan de godin Semele was toegewijd.

Voor de verbinding tussen Elewijt en Eppgem, zijn er twee mogelijkheden: een eerste langsheen het kasteel "*Het Steen*" en een tweede door Weerde.

1. Een heirbaan langsheen het Steen.

Er is een merkbaar verschil tussen de oude en de nieuwe kaarten wat de grens tussen Elewijt en Weerde betreft. Op oude kaarten heeft die grens een rechtlijnige vorm tussen de vicus en het Steen, een gedeelte daarvan was gelegen op een veldweg. De lijn eindigt aan de "*Hondsbrug*" die later als "*Hansbrug*" werd gespeld. De naam van de beek werd echter als "*Hondsleibeek*" bewaard. "*Honds*" zou een afleiding kunnen zijn van het Keltische woord voor waterloop: onne. Vanaf de brug zou de heirbaan het traject van de huidige Elewijtsesteenweg kunnen volgen hebben. In Eppegem zou de Zenneovergang zich dan iets zuidelijker dan de huidige brug van de N1 bevonden hebben. Zo krijgen we een rechte verbinding met een knik ter hoogte van de Hondsbrug. Jarenlang onderzoek wees uit dat de verbinding met Ter Brocht langs de linkeroever lag en niet omgekeerd zoals traditioneel beweerd wordt. Voor de Zenne werd rechtgetrokken zien we dat de talrijke meanders op de rechteroever lagen en dat die zijde aan overstroming het meest onderhevig was. De heirbaan liep parallel met de rivier dwars door het natuurgebied de Doorent tot in Vilvoorde dat toen ontstond. De aanleg van dit deel zal niet moeilijk geweest zijn daar het bestaande tracé gevolgd werd. Aan de nederzetting van Ter Borch begon de heirweg naar Aalst die later als Vilvoorde –Aalst werd betiteld.

2. Een heirbaan door Weerde.

Om een traject door Weerde te suggereren zijn er twee redenen: het was een kortere verbinding en zij sloot aan op een woonkern. De laatste reden is niet onbelangrijk want het was zeker een Romeinse traditie om heirbanen aan te leggen door bestaande woonkernen. Het is niet zo dat deze kernen zouden ontstaan zijn als gevolg van de aanleg van een heirbaan. Het eerste gedeelte daarvan volgt hetzelfde traject als bij de eerste hypothese. Op de kaarten van Popp wordt het de "*baen van Vilvoorde naer Aerschot*" genoemd. Spijtig genoeg houdt die baan op aan de oude Zennebrug in Weerde zodat de twee mogelijkheden blijven. Aan die oude Zennebrug in Weerde werden sporen teruggevonden van een villa. Had deze de bedoeling de Zenneovergang te beveiligen? Tussen de brug in Weerde en het centrum van Eppegem heeft de Zenne talrijke meanders. Deze konden vermeden worden door af te wijken in de richting van het Steen of door de Zenne over te steken en recht op de oude woonkern van Eppegem af te stevenen. De tweede optie had als voordeel dat het daar veel droger was en dat dan de verbinding met Zemst veel korter was. Wij opteren voor deze tweede optie. De Zenne werd gevolgd tot juist voor de latere watermolen. Daar werd een haakse bocht gemaakt naar rechts in een vrij droog heidegebied. De huidige Gildestraat zou ervan kunnen deel uitmaken. Op het einde van de Gildestraat zwenkte de heirbaan naar links in de Weverstraat om tussen de Zenne en de Driesbeek, Nedergem te bereiken. Het gebied onderging echter zo'n grote wijzigingen dat het moeilijk in te schatten valt. Even voorbij Nedergem sloot de heirbaan aan op de weg Anderlecht-Muizen ter hoogte van het latere ziekenhuis van Sint-Elooi. Reeds in het Keltische Eppegem was dit de zeer belangrijke sacrale plaats; van daaruit werd, ongeveer, de huidige Nedergemstraat gevolgd tot aan de kerk van Eppegem. Wij wijzen er nogmaals op dat de oude verbindingsweg niet over de Zenne liep maar de Rekelstraat volgde richting Vilvoorde. De kaart van Popp vermeldt: "*de Alostsche baene*".

Wat zeker opvalt in deze hypothese is dat Elewijt geen rechtstreekse verbinding had met Asse. Alle verbindingen, indien we de secundaire wegen in acht nemen, liepen zuidwaarts en sloten aan op de weg naar Aalst aan Ter Borcht. Was er dan geen rechtstreekse verbinding met Asse? Zeker maar die verbinding vertrok niet vanuit Elewijt. De weg naar Asse moet eerder beschouwd worden als de heirbaan Mechelen-Asse, al heeft het centrum van de stad er weinig mee te maken. De heirbaan nam een aanvang aan het bekende godshuis Ziekelingen (Geerdegem-Veld. We situeren dit aan het kruispunt van de Oude Brusselsesteenweg in Mechelen en de spoorlijn naar Gent. Hoewel dit traject op kaarten meestal niet voorkomt is het een van de enigen dat bijzonder goed bewaard bleef in de huidige wegeninfrastructuur. De heirbaan liep door Barbelgem, dwars door de Eggelgemvijver naar het grenspunt tussen Hombeek en Zemst. Vanaf Hombeek-Dries tot in Asse bleef de rechte verbinding haast integraal bewaard. Het is heel opvallend hoe dikwijls de heirbaan als grensstraat fungeerde: Zemst-Hombeek, Zemst-Humbeek, Humbeek-Nieuwenrode... De rechtlijnigheid werd slechts een enkele keer onderbroken in Sint-Brixius-Rode waar we het spoor verliezen. De huidige weg eindigt aan de woning van Eddy Merckx. Op de grens met Wolvertem kruiste de heirbaan de verbinding Vilvoorde-Aalst. Het verdere traject lag op de huidige steenweg van Meise naar Asse.

De Mechelen-Asse was letterlijk de kortste verbinding tussen de grote noord-zuid heirbaan en Asse. Gans het traject moet vrij droog zijn geweest. Er waren slechts enkele overgangen aan beken en de Zenne werd aangedaan op een ondiepe plaats. Het belang ervan schuilt in de ontwikkeling van het confluentiegebied dat we niet mogen

onderschatten. Het onderlijnt eens te meer de differentiatie tussen wegen van strategisch belang en wegen met economisch belang.

In Zemst wordt eveneens een heirbaan gesuggereerd tussen het centrum en Grimbergen. Indien we het traject beschouwen, dan zien we inderdaad een rechte verbinding. Ook hiervan bleven grote delen integraal bewaard in het agrarisch landschap. Toch zien we geen enkele reden in die verbinding. De weg ontstond als gevolg van de heerschappij van de Berthouts over gans het gebied. Het is dus waarschijnlijk een laat middeleeuwse weg die rond 1300 werd aangelegd.

Van oeroude merkpunten tot Romeinse wegen.

Volgens de meeste historici ontstonden een aantal plaatsen in ons land aan de Romeinse heirbanen. Deze bewering hoeft geen verder bewijs. Toch rijst de vraag waarom de Romeinen bepaalde trajecten op die wijze hebben gerealiseerd. We kunnen "*knikken*" in de hoofdwegen aanduiden die, het reliëf in acht genomen, moeilijk te verklaren zijn. Een studie van pré-Romeinse culturen in ons land deed het vermoeden ontstaan dat de situering van Romeinse wegen verband houdt met reeds bestaande centra.

De Keltische stammen die ons land bevolkten voor de Romeinse inval waren de erfgenamen van een veel oudere cultuur waarvan zij structuren bewaarden. Op het grondgebied van het huidige België, een deel van Frans-Vlaanderen meegerekend, vond ik drie structuren terug. Deze kolonisatiegebieden hebben allen een vierkantige vorm, waarvan een zijde 35,5 km bedraagt. We zouden die gebieden kunnen betitelen als Haspengouw, Brabant en Vlaanderen. Het spreekt voor zichzelf dat zij alle drie belangrijke agrarische streken waren en dat gedeeltelijk ook bleven. De zijden van de vierkanten zijn fictieve lijnen die niet directe als mogelijke wegen mogen bestempeld worden. Belangrijker zijn de hoekpunten ervan die later tot een historische site zouden uitgroeien. Voor de meeste bleek dit het geval, voor anderen geldt die relevantie veel minder.

De hoekstenen van de drie vierkanten waren: Tongeren, Mechelen en Doornik. Deze locaties benaderen de oorspronkelijke hoekpunten wat niet wil zeggen dat zij precies een hoekpunt bevatten : zij ontstonden meestal op geringe afstand ervan.

Het eerste vierkant werd bepaald door Tongeren, Tienen, Bouge (Namur) en Seny. Dit gebied kennen we nu nog als Haspengouw en La Hesbaie. Drie van de hoekpunten werden later met de titel van stad vereerd. Een zijde van dit vierkant, Tongeren-Tienen maakte later deel uit van de heirbaan naar Keulen. Het middelpunt ervan valt in Braives. Het traject van de heirbaan Baudecet-Tongeren vertoont een "*knik*" waarvoor geen logische verklaring opduikt. Was Braives reeds een centrum voor de Romeinse inval? De verbinding tussen Tongeren en Martelange vertoont eveneens zo'n "*knik*" in de buurt van Huy, voor de oversteek van de Maas. Door deze omleiding werd Seny aangedaan. Vanaf deze plaats is het traject tot Martelange geheel rechtlijnig. Seny zou eveneens een grenspunt kunnen geweest zijn van de Aduatici en de Segni. DE naam van de stam Segni lijkt ook al op de plaatsnaam Seny.

Uit de studie bleek dat de zijde van de vierkanten onderverdeeld waren in vier gelijke stukken. Zo ligt Sint-Truiden halfweg Tienen-Tongeren en verdelen Linter-Orsmaal en Broekom het traject in vierden.

Voor de Romeinse inval vond ik geen verbindingen tussen de drie gebieden.

Het vierkant dat voor ons de meeste belangstelling verdient is dat van Mechelen, Aalst, Braine-le-Comte en Waver. Voor Mechelen moet het hoekpunt op de linkeroever van de Dijle gelegen hebben. Erpe-Mere, ten westen van Aalst blijkt nauwkeuriger dan Aalst zelf. Het derde hoekpunt lag iets ten noorden van Braine-le-Comte. Het vierde lag precies in Neder-Waver. Twee zijden van dit vierkant werden met een belangrijke weg bedacht : Aalst-Mechelen en Waver-Mechelen. Van deze laatste zijn we zeker dat zij deel uitmaakte van de noord-zuid verbinding, een gedeelte van de heirbaan naar Rumst. Aalst-Mechelen wordt niet door iedereen als een heirweg beschreven. Toch zijn er heel wat aanwijzingen die een veronderstelling ondersteunen. In de middeleeuwen vinden we ze terug als "*d'oude baene van Aalst naer Mechelen*". In Hombeek werd een Romeinse villa blootgelegd langsheen deze weg. Londerzeel, Opwijk en Baardegem verdelen deze zijde in vier gelijke delen. Ook daar werden sporen teruggevonden. Wat minder geweten is: zij vormde de ruggegraat van het oude graafschap Aalst. Zonder die kennis kunnen wij de opkomst van de Berthouts niet verklaren. De verbinding verloor aan belang na de oprichting van Keizerlijk Vlaanderen, in de elfde eeuw, waardoor Aalst van Brabant werd gescheiden.

Voor de lijn Mechelen-Waver noteren we Huldenberg, Kortenberg en Elewijt als tussenstations.

De verbinding Waver-Braine-le-Comte werd door geen enkele weg benadrukt. Lasne, Lillois en Beaudemont vormen er de onderverdeling.

De vierde zijde is interessanter. Vooral Kester is een belangrijke plaats geworden tijdens de Romeinen. De heirbaan Kassel-Tongeren vertoont ook een "*knik*" om Kester aan te doen. Kester lag op het snijpunt van deze heirbaan met de weg van Givry naar Rumst. Dat het snijpunt van Kester-Tienen met Waver-Rumst in Huldenberg lag wijst eveneens op een merkwaardige constellatie.

Velzeke valt buiten het vierkant maar was waarschijnlijk ook verbonden met Erpe-Mere waarvan de huidige N46, gedeeltelijk, nog getuigt.

Het middelpunt van het Brabants vierkant valt in Brussel dat tijdens de Romeinen weinig in de belangstelling stond maar voordien wel een rol moet gespeeld hebben.

Het derde vierkant had als hoekpunten: Doornik, Eename, Zwevezele en Komen. Kortrijk vormde het middelpunt ervan. Deze stad lag op de heirbaan van Kassel naar Tongeren. De "*knik*" die hiervoor moest gemaakt worden is minder spectaculair.

Over het bestaan van Keltische wegen binnen de drie vierkanten is praktisch niets geweten. Bavay, als hoofdplaats van de Nervii, moet nochtans verbonden geweest zijn met Brabant. Een van die verbindingen die daarvoor in aanmerking komt is de weg die door Asse en Kester loopt en die door de Romeinen met een heirbaan bedacht werd.

Langsheen de linkeroever van de Zenne lag een weg die we van Vilvoorde tot Muizen (bij Mechelen) konden reconstrueren.

Uit de studie bleek dat de heirbanen niet werden aangelegd volgens meetkundige patronen maar dat zij gebieden verbonden die in de bevoorrading konden voorzien. De rechtlijnigheid staat in functie van de agrarische ontwikkeling van de streek. De aanleg van voorraadplaatsen langs de wegen onderschrijft dit.

Bij de studie van de heirwegen in ons land moeten we steeds rekening houden met de agrarische ontwikkeling die aan de basis lag van de verschillende steunpunten.

Gegeven in der stat van Bruessel, int jair Ons Heren dusent vierhondert ende twintich, opten acht ende twintichsten dach der maent van novembri.

C. Vanderbeken
September 2002

Jean, de hertog van Bourgondiën die, gedurende zijn leven, geen andere beweegredenen had gekend dan het gebruik van afgunstig geweld, zag zich meer en meer bedreigd. Wanneer de kroonprins de Engelse bevocht, alle Franse ridders schaarden zich onder zijn vlag. Doch na de onderhandelingen met Hendrik de Vde, en zijn aansluiting bij Engeland werd hij gehaat door de edellieden en kreeg hij de minachting van de burgers.

De politiek van de hertog van Bourgondiën gedurende zijn twaalf intrigejaren plaatste hem bij de vijanden van het rijk; alhoewel hij de rang niet kon bekleden die hij zich voorop had gesteld zolang, de kroonprins gesteund door de baanderheren en de behendigheit van zijn onderhandelaars stand hief.

Jean, zal voor zijn verstandige, maar gemene, brutale en ongeduldige machtshonger veroordeeld worden. De kroonprins gesteund door de Armagnacs, helpen hem naar de ondergang, zodat in 1419 de haat nog alleen tot een misdaad kan leiden.

Vanaf 14 augustus 1419 volgen we hem op de voet.

Hij nodigde de kroonprins uit om in Troye, bij de koning Karel VI, om vrede te komen sluiten. De kroonprins weigerde. Een nieuwe verzoeningsontmoeting tussen de kroonprins, Karel van Frankrijk en de hertog van Bourgondiën wordt gemaakt door de hoflieden van de hertog, deze maal op de boorden van de Seine, op de brug van Montereau.

Op 17 augustus roept hij de heren Jonvelle en Rigny bij zich. Ze moeten alle troepen verzamelen die onder zijn orders staan.

De 21 augustus schrijft hij naar al zijn aanhangers en vraagt hun raadgevingen en steun. Hij wordt door driehonderd wapenmannen beschermd.

De boodschappers rijden met hun paarden dag en nacht, om zijn brieven naar de heren d'Arlay, de Saint George, de Villersexel, de Ray, de Ruppes, de Pontailleur en de Vergy te brengen waarin hij om manschappen vraagt. Ze gehoorzamen, en de dag voorzien voor de ontmoeting, kiest hij tien van de meest onverschrokken ruiters: namelijk Charles de Bourbon, Jean de Freiburg, Guillaume de Freiburg, Guillaume de Vienne, heer van Sint-George, Jean de Neufchâtel, Gui de Pontailleur, Charles de Lens, Antoine en Jean de Vergy, en de heren de Navailles en de Giac.

Een zenuwachtige onrust heerste in het kamp van de Bourgondiërs, nl. een jood had voorspeld dat indien hertog Jean zich naar Montereau zou begeven hij niet meer zou terugkeren.

De 10 september 1419, Jean zonder Vrees wordt vermoord op de brug van Montereau tijdens het gesprek met de kroonprins. Tijdens een verwarrend tumult zou de doodslag gepleegd zijn door Tanguy de Châtel.

Uit de 15de eeuw -Kroniek van Monstrelet- laat zien hoe de Bourgondische hertog Jan zonder Vrees op de brug van Montereau door politieke tegenstanders wordt vermoord. Hiermee vereffen de Armagnacs een oude rekening, omdat hertog Jan als gevolg van zijn bemoeienissen met de Franse troon Lodewijk van Orléans, de broer van Koning Karel VI, uit de weg had laten ruimen.

De situatie van de Bourgondische dynastie veranderde volkomen. Er werd een totale krijtstreep getrokken onder het roemrijk huis van Valois. Tot dan, hadden de hertogen niet nagelaten Frankrijk uit te breiden richting de Nederlanden, ze kozen essentieel als objectief Frankrijk voor hunne politiek.

Vanaf dan was het niet meer in Frankrijk en niet door Frankrijk maar buiten Frankrijk en tegen Frankrijk dat het Bourgondisch huis zijn doel zal nastreven.

Onlusten veroorzaakt door het slecht beheer van Jean IV doen de Staten van Brabant in opstand komen en ze benoemen Philips van Sint-Pol tot "Ruward". Een Brabants leger trekt ten strijde tegen Jan van Beieren.

De Drie Staten van Brabant laten hun motieven kennen waarom ze de waardigheid geven van "de ruwaard van Brabant" aan Philips, graaf van Ligny en van Sint-Pol. Ze geven hem volledige staatsmacht zolang hertog Jan, zij enige broer, zal afwezig zijn.

Naam van de personen die aanwezig waren op de vergadering en die hun zegels bevestigde aan het Charter. "Chambres des Comptes, f° 131, F° 144.

De Kerkelijke staat:

Jean del Bare, abt van Gembloux

Jean 'tSerjacobs gezegd d'Alpen, abt van Affligem

Otton van Dormael, abt van Villers Jacques Roelandts, abt van Vlierbeek

Pierre, abt van Sint-Bernard-op-de-Schelde

Alard Terlinck, abt van Sint-Michiel van Antwerpen

Gerard van Goetsenhoven, abt van het Park

Jacques de Forvie, abt van Heylisse

Jean de Molnere, abt van Averbode

Jean Geerts gezegd van Zichem, abt van Tongerlo

Corneille de Kempeneer, abt van Grimbergen
Gielbert de Wolf, abt van Jette
Gauthier Moelgaert, provoost van Sint-Gertrude van Leuven
Richard, prior van Bierbeek
Jean, meester van Postel

De Adellijke Staat:

Engelbert, graaf van Nassau, heer van La Lek en van Breda
Guillaume, graaf van Sayn, heer van Sint-Agatha-Rode
Thomas, heer van Diest en van Zichem, burggraaf van Antwerpen
Jean, heer van Wezemaal en van Fallais, door vererving maarschalk van Brabant
Edmond d' Emmikhoven, commandeur van Chantraine
Jean de Glimes, heer van Bergen-op-Zoom, van Grimbergen en van Melin.
Jean van Schoonvorst, burgraaf van Montjoie, heer van Cranendonk en van Diepenbeek
Jean, heer van Rotselaar en van Vorselaar, door vererving drossaard van Brabant
Jean van Hornes, heer van Perwez
Jacques, heer de Sombrefte
Rasse van Rivieren, heer van Neerlinter
Jean, zoon van Diest
Henri de la Leck, heer van Heeswijk
Jean van Berlaar, heer van Helmond en van Keerbergen
Henri van der Bruggen, heer van Heverlee, door vererving kamerheer van Brabant
Arnoul de Crainhem, heer van Grobbendonk
Jean, heer van Wittem
Henri van Wittem (zijn broer)
Jean van Diest
Henri van Diest, heer van Rivieren
Robert de Spontin, heer van Waver
Libert van Meldert, heer van Budigen
Gauthier van Kersbeek, heer van Godsenhoven
Henri van Rotselaar, heer van Roost
Jean van Wittem, heer van Boutersem
Gautier de Winge
Rasse van Linter
Roger van Petersheim, heer van Leefdaal
Jean, heer van Huldenberg
Jean van Ranst, heer van Mortsel
Henri van Ranst, heer van Kessel
Jean, heer van Glimes
Baudoiun (zijn zoon)
Jean, heer van Dongelberg
Rasse de Grez, heer van Malève
Henri de Walhain
Jean van Kersbeek
Jean van Molembais, heer van Linsmeau
Gerard van Linter
Guillaume van Montenaken, heer van Grazen
Jean van Bernage, heer van Perk
Jean, heer van Wange

Baudouin de Grez
Jean van Diedeghem
Waleran van der Delft, heer van Borchvliet en Hogerheiden
Jean, heer van Schoonhoven
Jean van Schoonhoven
Jean vanden Heetvelde
Gautier vanden Heetvelde
Guillaume vanden Heetvelde
Louis Pinnoc
Everard Boete
Nicolas van Sint-Gery
Roland, heer van Bornival
Jean, heer van Bolen
Jean Dicbier
Henri van Schoonhoven
Jean Boxhorn

De derde Staat: De burgemeesters, de schepenen, de gezworenen, en raadgevers van:

Leuven
Brussel
Antwerpen
Tienen
Zoutleeuw
Nijvel
Diest
Herentals
Lier
Aarschot
Breda
Zichem
Bergen-op-Zoom
Steenbergen
Jodoigne
Vilvoorde
Helmond
Eindhoven
Tournhout
Hoogstraten
Tervuren
Overijse
Landen
Halen
Waver
Dormaal

Ze vestigden ook hun zegels in naam van al de andere steden en vrijheden van Brabant.
Op vraag van de heer van Montjoie, Jean van Schoonvorst moet eveneens advies gevraagd worden betreffende deze benoeming aan de stad Maastricht, ze maakt eveneens deel uit van Brabant.

Op 29 november te Brussel 1420 – *Gegeven in der stat van Brussel int jair Onss Heren dusent vierhondert ende twintich, in de manet van novembri opten negen ende twintichsten dach.*

Philippe van Brabant, graaf van Ligny en van Sint-Pol, verklaart op vraag van de Drie Staten van Brabant te aanvaarden en te besturen als “*ruward van Brabant*”.

Philips van Saint-Pol.

Op 11 februari 1421 werd een van zijn eerste handvesten goedgekeurd. Het stedelijk gezag zou gedeeltelijk overhevelt naar de ambachtsgilden. Er werden twee leiders (burgemeesters) aangesteld, zes raadsmanen en twee ontvangers, eveneens gekozen uit de gilden. Het magistratuur bestond van dan af uit tien patriciërs¹ en negen plebejers². De gilden verkregen de aanstelling van “honderste-mannen” en “thiende-mannen”³

Vreemde reizigers verwonderen zich over de welvaart van onze Bourgondische Nederlanden. In vergelijking met Bourgondiën dat arm is en de Franse stempel draagt, hebben de Nederlanden een welvarende landbouw en veeteelt en steden vol monumenten.

¹ Adellijke bruger, afstammeling van een raadsheer.

² Onadelijke, burgerman.

³ Het zijn officieren die per honderd of per tien inwoners worden gekozen om hen in geval van alarm of brand te leiden.

IN OPDRACHT VAN FILIPS DE GOEDE.

C. Vanderbeken
Januari 2002

1433-1456.

De politieke toestand werd zeer hachelijk...

In de Nederlanden bestonden de zo vermaarde grote feodale heerlijkheden, graafschappen en hertogdommen niet meer. Hun grondgebieden waren door verdrag of door verovering, toegevoegd aan het hertogdom van Bourgondië dat een grote uitgestrekte staat vormde.¹

De overheersende rol van de adel en de Brabantse burgerij in de Raad van Brabant werd door Filips de Goede beknot door twee van zijn raadgevers aan te stellen. Hij duidde eveneens bisschoppelijke stromannen aan, het past in de politiek van de hertog van Bourgondië.

Het land van Luik was ingesloten in deze Bourgondische bezittingen. Ze voelde zich zeker niet de mindere en ze hielden vast aan hun nationaliteit, die ze ook duchtig verdedigden dank zij hun democratische stichting. De stad, alleen al, kon beschikken over een contingent van 20.000 manschappen, ze stonden onder het bevel van de burgemeesters en geordend onder het vaandel van hun ambacht.

De Prins-bisschop Heinsberg was een vurig aanhanger van het hof van Bourgondië. Hij was geregeld te gast bij de hertog. Hij was ook de uitverkorene van Isabelle van Portugal, vrouw van de hertog. In het land van Luik werd een zoon "*Charles de Bastard de Heinsburg, d'Enfant de Prestre, enz*" genoemd.

Een nieuwe zet tot de verwezenlijking om alle bisdommen van de Nederlanden onder Bourgondische invloed te brengen was een hevige woordenwisseling met de prins-bisschop betreffende de kerkelijke rechten in de Bourgondische staten en het idee om een lid van zijn familie te benoemen tot Prins-bisschop met name zijn neef Louis de Bourbon.

In november 1455, riep hij Heinsburg naar Den Haag. Hij sloot hem op in een kamer, een priester en een beul gewapend met een zwaard, zegden hem "*Révérèndissime Eveque, si vous ne résignez à l'instant, préparez-vous à la mort*". De kleinmoedige prelaat zwoor en ondertekende zijn afstand ten voordele van de "*Bourbon*".

Op 13 juli 1456 deed hij "*de onbeminnelijke prinsbisschop*" zijn intrede, rond drie uur in de namiddag langs "*Faubourg St-Leonard*". Hij zat te paard, gans in het wit gekleed, een nauwsluitende hoogrode jas, spannende kousen, tuitschoenen, een puntige hoed met pluim. Hij was vergezeld door twee Meesters te paard, de ene met een zijden kleed half geel en rood, de andere had een kleed half groen en wit, en ze droegen een hoed met struisvogelveren in dezelfde kleuren.

---

¹ In enige jaren was de hertog van Bourgondië de heer geworden van het hertogdom van Brabant, van Limburg en van Luxemburg, de graafschappen Vlaanderen, van Hengouwen, van Namen, van Holland enz...

In opdracht van Filips de Goede hielden, Gerdolphe Van der Noot, raadgever en Jean Brugman, secretaris, een raadpleging over de nieuwe opgelegde wetten die uitgeschreven werden door de kerkelijke raad van Luik voor het hertogdom Brabant.

Deze raadpleging begon in Baarle-hertog en eindigde in Nijvel. We vonden in de cartularium LXXIII f° 148 tot 209 een reeks van familie -en dorpsnamen, die we u niet wilden onthouden.

Getuigen ondervraagd op 13 maart 1456 te Baarle-hertog.

Rutgeer van Erpe, meester van Lieshout, 51 jaar

Loenijs van Langveld, woonde te Rode, 43 jaar, gedurende 18 jaar burgemeester van Peelland.

Arnt van Weylhuysen, 67 jaar, secretaris van Baarle-hertog gedurende 35 jaar.

Godefroid van Dommelen, 70 jaar, schepenen van Baarle-hertog, kerkmeester van Beek-bij Aarle en burgemeester van Dixtel (tijdens het beleid van Thierry de Roover en de heer van Wezemaal).

Roger van Arkel, 50 jaar, secretaris van de stad Baarle-hertog en notaris aan het hof van Luik.

Arnold de Roover de Schinkel, zoon van ridder Jean, 76 jaar.

Jean Loeman, inwoner van Vucht, 69 jaar, oud schepenen en ontvanger van Baarle –hertog.

Gerard Vlederacken, 50 jaar, dr. in het een of ander recht, burger en inwoner van Baarle-hertog.

Gerard Tzeelen, inwoner van Helmond, 70 jaar, keizerlijk notaris, schoolmeester en ontvanger.

Guillaume Hermans, 70 jaar, ontvanger te Helmond en schepenen.

Gerard van Berck, inwoner van Oosterwijk, 70 jaar, oud schepenen van Baarle-hertog.

Henri van Erp gezegd Lieshout, 58 jaar, burgemeester van Maasland.

Arnould Vrient, 63 jaar, inwoner van Beek bij –Aarle.

Jean de Leeuw, inwoner van Beek bij Aarle, 70 jaar, gedurende 35 jaar schepenen van Baarle-hertog en zijn vader was burgemeester van Peelland ten tijde van Jeanne van Brabant.

Evrard van Deurne, 67 jaar, inwoner van Deurne, burgemeester van Peelland.

Jean Diebier, 40 jaar, oud-burgemeester van Oosterwijk en oud-schepenen van Baarle-hertog.

Guillaume Cock, 55 jaar, burgemeester van de heer de Merode te Beek en schepenen van Oosterwijk in de tijd van de hertogen Jean en Philippe.

Henri van Eyck, 50 jaar, burgemeester van Kempenland.

Getuigen ondervraagd te Tricht (Maastricht) op 18 april 1456.

Nicolas Borchgrave, 46 jaar, patroon van de herberg "*Int moelenijser*".

Mille vander Piessen, burger wonende te Maastricht, oud burgemeester en raadgever van deze stad.

Mathieu van Rimpst, burger ongeveer 70 jaar oud, hij was 17 maal lid van het magistratuur .

Pierre Coenraets, ongeveer 72 jaar, burger en geboren in deze stad. Hij maakte voor de eerste maal deel uit van de magistratuur in 1406. Hij werd schepenen van de bisschop van Luik en was meester van de Tafels van de Heilige Geest in de parochie Sint-Georges.

Jean van Ochem, oud ongeveer 48 jaar, secretaris van Maastricht sinds 1442, voordien notaris aan het Hof te Luik.

Guillaume In de Haye, 51 jaar, secretaris van de stad.

Alard van Rothem, oud 65 jaar, één van de acht commissarissen van Maastricht, klerk van de gewone heren van de stad.

Guillaume van den Biessen, ongeveer 49 jaar, was raadgever van de stad en sinds 17 jaar schout van de hertog van de zelfde stad.

Winant 't Huys, 76 jaar en wonende te Maastricht. Verschillende malen was hij deken van de volders.

Matthias Lenart, 71 jaar, brouwer en gewantmakerⁱ, wonende in Maastricht en oud lid van de raad van de stad.

Guillaume van Borren, 65 jaar oud, burger wonende binnen deze stad Maastricht hij maakte verschillende malen deel uit van de magistratuur als gezworenen van de gilde der brouwers.

Arnold van Meeren, 57 jaar oud, gewantmaker. In 1426 was hij één van de acht commissarissen en werd voorzitter van de gilde van de bontwerkers.

Pierre Torem, 70 jaar oud, molenaar.

Hubert Penre, 67 jaar, eigenaar van het hotel "*In de Kemel*" in "*de Wijck te Tricht*".

Herman Kannarts, 70 jaar en molenaar.

Jean Lyns, 55 jaar oud en bakker te Wijk.

Jean van den Bonnet, 72 jaar. Molenaar te Sint-Antonius.

Adam van Gudichoren, 84 jaar oud.

Getuigen ondervraagd te Leuven op 11 maart 1457.

Henri Merex, 60 jaar, voorspreker van de stad.

Henri Boelaert, 60 jaar. Rentenier.

Gauthier Neve, deken van de landerijen te Leuven.

Nicolaas Kersmakere, ongeveer 50 jaar, deken van de lakenmakers.

Gaspard Absaloen, 50 jaar, burgemeester geweest en nu raadgever van deze stad.

Jean die Ruyssche, 57 jaar. Eigenaar van het hotel "*In den sint Anthonijs*" en voordien gedurende 17 jaar procureur aan het hof van Luik.

Jean van Overwinghe, 58 jaar, handlanger van de universiteit van Leuven, voordien schepenen en raadgever van de stad.

Getuigen van de stad Aarschot, gehoord op 13 maart 1457.

Henri Tribout, ongeveer 60 jaar

Henri, heer van Schoonhoven, ongeveer 52 jaar, drossaard van het land van Aarschot.

Jean van Utem, ongeveer 80 jaar en meer, beenhouwer en wonende te Aarschot.

Getuigen gehoord te Diest op 13 maart 1457.

Guillaume van Beringen, ongeveer 68 jaar, schepenen van Diest ongeveer 36 jaar geleden.

Vranck Keesmans, was raadgever van de magistratuur in 1420, ongeveer 86 jaar oud.

Kertiaen Soers, 57 jaar oud, deken van de lakenmakers.

André Meeus, ongeveer 77 jaar, pelsenmaker.

Jean Gheevart, kanunnik van Tongerlo., ongeveer 77 jaar, provoost van de Sint-Sulpitiuskerk sinds ongeveer 32 jaar.

Walterus de Hase, rentenier ongeveer 66 jaar oud. Hij was eerst griffier aan het hof van Luik en nadien te Diest.

Godefroid van Blankelaer alias Vettere, priester en kanunnik van de kerk van Sint-Jan te Diest.

Godefroid van den Wel, ongeveer 67 jaar, schepenen van de hertog van Brabant te Maastricht.

Getuigen ondervraagd te Valkenburg de 30 april 1456.

Regnier de Hulsberg genoemd van Schaloon.

Conrad de Horion, 70 jaar, leenheer van de hertog van Brabant.

Frederic de Reymerstok, 50 jaar, leenheer van de hertog van Brabant.

Winand de Cortenbach, 60 jaar, leenheer van de hertog van Brabant.

De schepenen van Meersen, zonder naam.

Guillaume Vos de jonge, schepenen van Beek.

Thierri Koeijman van Hobbelrode, schepenen van Beek.

Paul Romp, schepenen van Beek.

Getuigenverhoor in Limburg op 3 mei 1456.

Jean Parijs, 57 jaar, 32 jaar schepenen van Limburg.

Nicolaas Zoernase, 54 jaar, 22 jaar schepenen.

Jean Ken, 52 jaar, schepenen gedurende 7 jaar.

Herman Cardinael, 60 jaar. Schepenen gedurende 24 jaar te Veulen, nadien zeven jaar te Limburg.

Regnier van den Panhuys, schepenen van Limburg gedurende negen jaar.

Jean Sadelmakere, 47 jaar schepenen gedurende vijf jaar van deze stad.

Nog andere getuigen gehoord te Maastricht op 4 mei 1456.

Jean Paresijs, 51 jaar, als klerk van Jean Tolnere van Valkenborch en van Regnier van Valkenborch, in hun tijd griffiers aan het schepenhof van Maastricht.

Thierri Vaers, 56 jaar, boodschapper van de schout en schepenen van deze stad Maastricht.

Pierre van Rimpst, 56 jaar, boodschapper van de burgemeesters van deze stad Maastricht.

Getuigen gevraagd te Halen op 16 maart 1457.

Jean van Nederhem, rentenier van ongeveer 64 jaar, schepenen van Halen en deed ook dienst als meier.

Guillaume de Clievere, meier gedurende achtereenvolgens twintig jaar.

Jean van Casterle, 60 jaar, schatbewaarder.

Jean van den Moniek, 55 jaar, schatbewaarder.

Getuigen te Leeuw (Zoutleeuw) op 15 maart 1457.

Marcel van der Bruggen, 50 jaar ongeveer. Boswachter te Leeuw sinds 18 jaar.

Mathias van Wezeren, ongeveer 60 jaar.

Regnier Bolle, ongeveer 54 jaar, burgemeester te Leeuw.

Baudouin Halfpont, 42 jaar, geboren te Leeuw en is er secretaris.

Thierri Bolle, 59 jaar, meier (broer van Regnier).

Getuigen te Tienen op 17 maart 1457.

Jean van Dalen, rentenier ongeveer 75 jaar oud.

Gauthier van Binckom, rentenier wonende te Tienen, was er schepenen en is ongeveer 66 jaar oud.

Adrien van Emmikhoven, ridder, reeds 13 jaar meier van Tienen.

Henri Vergheylen, ongeveer 65 jaar.

Guibert van Hamme, ongeveer 60 jaar, rentenier, luitenant en meier van de stad Tienen.

Libert van Houtem, 48 jaar

Jean Guysteers, 50 jaar ongeveer. Schepenen van Tienen. Hij was vroeger secretaris van de meier Arnould van Pede.

Regnier de Zeedere, ongeveer 56 jaar, leerlooier.

Simon van Ysere, brouwer, 60 jaar.

Pierre Goerijs, ongeveer 64 jaar.

Getuigen te Jodoigne (Geldenaken) op 18 maart 1457.

Jean de Fontenay, ongeveer 64 jaar wonende te Jenneville, vroeger baljuw van Jodoigne.

Thomas du Mont, ongeveer 60 jaar, schepenen van Jodoigne.

Henri Jaspar, 64 jaar en schepenen

Henri du Celier, 60 jaar en schepenen.

Jean Maroton, burgemeester van Jodoigne.

Getuigen ondervraagd te Nivelles (Nijvel) op 19 maart 1457.

Jean Floret, ongeveer 50 jaar. Hij woonde rond 1426 bij Baudouin de Glymes, baljuw van het Romaans land van Brabant.

Jean Giellart, ongeveer 80 jaar en wonende te Nijvel, hij was in dienst van de drossaard van Brabant voor de heer van Rotselaar als sergeant.

Jean Gringna, rentenier, burger van Nijvel, ongeveer 64 jaar oud, was voordien in dienst als sergeant bij Evrard de la Haye en Jean de Tilly, baljuws van Nijvel.

François Bande ongeveer 60 jaar oud.

Antoine le Franc, oud 70 jaar, luitenant en ontvanger van Nijvel te Mont-Sint-Guibert. Dorp waar hij woonde en waarvan hij meier was voor Antoine van Bourgondiën.

Jean del Laitre, 56 jaar, schepenen van Nijvel.

Martin de Luttre, 61 jaar, burgemeester van Nijvel

Andere inlichtingen uitgaande van deze ondervragingen:

Rogier van Erpe, meester van Lieshout werd in 1434 genoemd als uitvoerder van het testament van **Agnes Goys**. De naam Groels werd doorstreept in de tekst.

Jean Baillaert werd terecht gesteld door de beul van Baarle-hertog in 1447 of 1448, omdat hij in de stad de rechten had geschonden hem opgelegd door het hof van Luik.

Thomasson Wils, klerk. Werd terechtgesteld voor moordslag.

Jean van Kriekenbeek, klerk. Hij werd opgesloten in de gevangenis voor een moord te Rixtel in de tijd van Philippe van Geldrop, hoofd-drossaard van Baarle-hertog. Deze hield geen rekening met de rechten (verbod) opgelegd door het hof van Luik.

Godefroid Ketelere, priester te Heeze en **Nicolas van Lymde**, priester te Aarle werden opgesloten in de gevangenis omdat ze de rechten hadden geschonden die door het hof van Luik waren opgelegd. Ze werden aangehouden door de sergeanten van de jonge **graaf de Sajn** en **Jean de Meyere**, respectievelijk drossaard en luitenant van Antoine van Bourgondiën.

Gevangenneming van een leek voor een gelijkaardige zaak, beticht door een vrouw met name **Heylwich van den Hindert**.

Hetzelfde voor de genaamde **Julien van der Nedermolen** beticht door inwoners en door **Jean Diebier**, heer en meier van Mierle.

Proces voor de schepenbank van Baarle-hertog tussen **Guillaume de Duffel** en de **heren van Kranendonk, de jonkers van Gaasbeek** en de **heren van Bensdorp** in 1438.

Georges, zoon van **Arnould Arntsson** werd onthoofd te Baarle-hertog in 1448 omdat hij de rechten gezonden had in een proces dat hij voerde voor de magistraten tegen **Jean van Asperin**.

Jean Spierinck gedaagd in 1438 voor het hof van Luik door een fiscaal procureur met name **Jean de Liège**.

Proces tussen **Pierre Goerts de Vest** en **Henri Tobiere** en van **Ludolphe Bock** tegen **Jean van Erpe**. **Jean de Meyere** was hoofdschout te Baarle-hertog en luitenant-drossaard van Brabant in de tijd van Antoine van Bourgondiën, hij zou veel sergeanten en dienaren in dienst gehad hebben.

Arnold Fykens, priester, gevangen genomen te Baarle-hertog en Ten Bossche "*op ter poerten geleydt*".

Emeric Groy vervolgd te Baarle-hertog door **Pierre van Camdonck**., kanselier van Brabant omdat hij een niet conventioneel recht uitbracht.

Godefroid van de Velde, vader van Jean, officieel forens van Woensel, werd aangehouden te Hoedonck, waar hij verbleef. **Jonker van Wesemael**, drossaard van Brabant in de tijd van hertog Jean IV van Brabant deed de aanhouding.

De drossaard van Brabant, Henri de Bergen (Berghes)-op-Zoom, liet een priester aanhouden, de genaamde **Otton Hoube**, echtgenoot van de bastaard dochter van **Guillaume van Lieshout**. **Denis van Lieshout** werd gedood te Sint-Oedenrode, waardoor het dorp onder curatele werd geplaatst. Hetzelfde gebeurde met het dorp Neenen korte tijd na het onderzoek.

Imberts de Hane, overleed rond 1430, hij was de grootvader van de vrouw van **Guillaume Block**, in die tijd schout van Oosterwijk.

Vermelding van de beslaglegging op de goederen van **Nicolaas Claes**, voortvluchtige, zoon van Jean. Hij gebruikte voor het spirituele hof van Luik een niet verworven recht en een onconventioneel recht dat hij gebruikte in 1431 in een proces tussen hem en **Mathias Luckemans** voor de rechtbank van Yerssel, een recht dat de voortvluchtige opmaakte samen met de drossaard van Brabant, de heer van Nassau.

Henri Herven was de vermeende erfgenaam van **Mille van den Biesen**.

Maastricht onder curatele geplaatst voor een gevecht dat plaats had in het klooster van Onze-Lieve-Vrouw door **Guillaume van den Biesen** en degene van **Gullick** tegen **Jean van Wange**, gevecht waar een man werd gedood.

Lambert Kyp en zijn zoon werden gevangen genomen rond 1410 om onconventionele wetten uit te brengen tegen een van de burgers van Maastricht, Godefroid van Luik. De vader werd onthoofd en aan de zoon werd gratie verleend gezien zijn jonge leeftijd.

Nicolaas van Gullick, officieel forens, werd voor dezelfde feiten aangehouden door **Jacques Happaert**, schout van de hertog van Brabant en hij werd in de Maas gegooid.

Gautier Veransel werd deken van Maastricht, hij was voordien landelijk deken.

De gemeente van Maastricht verzetten zich tegen het feit dat de inventaris van de goederen van de overledene **Godefroid van Schoonbeek** zou worden overgemaakt aan de fiscale procureur van Luik. **Hubert Back** liet hiervoor de werking in de stad verdagen.

Thomas Liebrecht, meester van het Sint-Nicolaas hospitaal te Maastricht (Sinter Claes gasthuis te Tricht) werd opgeroepen te Luik om zich te verantwoorden over de wissel van goederen door hem uitgevoerd rond 1426. **Mathias Lenaert** was testament uitvoerder van **Mechtilde, weduwe van Jean Maes**.

Pierre Loeken, met geschoren kruin, kwetste de genaamde **Henri van der Clock**, gewantmakere rond 1436. Hij werd weerhouden door de Maastrichtenaars om zijn zaak te laten voorkomen voor het spiritueel hof van Luik.

Pierre Ingelbrechts, gezocht in 1427 om in Maastricht wetten te hebben uitgegeven die niet door het hof van Luik waren toegelaten.. Hij ontkwam aan de dood door op vlucht te slaan.

Pierre van Arkel (Toem), molenaar en wonende te Maastricht, werd te Luik gedaagd samen met **Arnould van Diepenbeek** als uitvoerders van het testament van **Gossuin van Echt**. Ze moesten een kopij overhandigen van de inventaris der goederen, doch dit werd belet door de Maastrichtenaren.

Rond 1426 ontkwam **Henri Faes** aan de executie in de stad Maastricht. Hij had onconventionele wetten uitgevaardigd.

Een niet toegestane wet werd gebruikt rond 1444 door de genaamde **Imbiert** tegen **Thierri Reysen**, inwoner van Maastricht. Het kreeg doorgang dank zij de tegenstanders van de wet.

De pastoor van Klein Rijken tegengesproken in 1454 door een leken rechtspraak in plaats van het Spirituele hof van Luik voor een geschil tussen hem en een leenheer van zijn kerk. **Pontius van Valkenhuyse** werd ontslagen van de richtlijnen uitgevaardigd door het hof van Luik.

Degene van het kapittel van Sint-Pieter in Maastricht waarvan verschillende eigendommen waren in beslag genomen door de baljuw van Limburg in naam van **Franckenberge** en door uitvaardiging van ongewone wetten, speciaal toegepast om de beslagneming te kunnen doorvoeren.

Louis Roelants was burgemeester van Leuven.

Jean van Overwinge, Jean van Opendorp en **Henri van de Putte** verbleven te Luik om toe te zien op de uitvoerders en de uitvoering van het testament van **Godefroid van Boeslinter**, in leven deken van het concilie van Geldenaken.

Jacques van Lemminghe, burgemeester van Leuven, nam de paarden van de Luikenaars in beslag en deed ze onderbrengen "*In den Eyffeleere*" te Aarschot waar het gerecht zich naartoe zou begeven.

De landvoogd van Aarschot, **Jean van Schoonhoven**, vader van **Henri van Schoonhoven**, deed de procureur van Luik aanhouden, de genaamde **Laurent Stoop** Hij had brieven voor dagvaarding uit Luik in de stad Aarschot binnen gebracht.

Aanhouding van een man, niet genoemd, voor de zelfde feiten, door **Gauthier van Winge**. Een derde persoon werd aangehouden omdat hij de schatbewaarder van Aarschot, **Regnier Lyenen** had weerhouden te Luik.

De heer **de Croy** werd heer van Aarschot, hij maakte een einde aan de beslommeringen van de inwoners van de stad veroorzaakt door de synodale schepenen.

De schepenen van Diest gaven in 1440 aan **Guillaume van der Bruggen**ⁱⁱⁱ de opdracht om de vernietiging uitgevaardigd door Luik tegen een begijn van de stad op te volgen.

Catherine van Overleyden alias Cnoeps moest laten blijken of ze bekwaam was het testament uit te voeren van een overste der begijnen. Toezicht werd gedaan van **Thomas, heer van Diest en Jean van Hoorne, heer van Zichem**.

Arnold van Pede, meier van Tienen rond 1431 en heer van Zoutleeuw deed een man vervolgen die aan de deuren van de inwoners van Zoutleeuw brieven van dagvaarding aan bracht in naam van Luik.

Vervolging in 1448 tegen de genaamde **Jean van Halle**, voor het gebruik van dezelfde brieven tijdens het bewind van **Guillaume van Montenaken** te Tienen en de procureur van Luik **van Kersbeek**.

Jean van Immerseel was drossaard van Brabant.

Jean de Swaef was meier van Tienen, hij gaf toelating aan **Denis Vriesen** van Landen om een inwoner voor de Spirituele Raad van Luik te brengen doch de magistraat van Landen was hiermee niet akkoord.

Jean Truysens, erfgenamen van **Lambert Snijdere** en **Denis Vriesen**, hadden te Landen, voor 1430, leengoederen van het Kapittel van Sint-Lambert.

Jean Damman en **Gilles Caussin** hadden leengoederen van **Arnould van Pede**, meier van Tienen.

Henri van Helmond, pelsemaker en inwoner van Tienen, werd genoemd te Luik om kopijen en uitleg te geven over een testamentaire uitvoering.

Godefroid van Raet, waarvan de vader in dienst was van de heer **Guillaume van Montenaeken**, werd gevangen genomen te Landen om er onrechtmatige brieven van Luik te hebben binnen gebracht.

De forens deken, **Pierre van Laer**, verbood **Arnold van Pede**, meier van Tienen, onder zware straffen, de gevangen genomen **Godefroid van Raet** voor te leiden. Hij was klerk van de heer **Pierre**, pastoor van Geetbets, eveneens vervolgd door de meier voor dezelfde feiten.

Jean de Boeslyntere was Officialis van Luik in de tijd dat **Jean van Immerseel** meier was van Tienen.

Jean de Bossuyt en **Baudouin de Glimes** waren baljuws in de Romaanse deel van Brabant. De laatste was ook heer van Birbais en van Hivileirs in de tijd dat **Regnier van Traleirs** deken van Gembloers was, ongeveer rond 1445. **Jean de Longchamp** was baljuw van Nijvel. De goederen van de vluchteling **Jean Parent** werden in beslag genomen en verkocht ten voordele van de hertog. Jean Parent had op de deuren van de kerk en de huizen van Geest-Gerompont en van Mont-Saint-Andrieu brieven geplakt met dagvaardingen uitgaande van het Spirituele Hof van Luik.

Nicolas de Perwez en **Nicolas de Baudour** waren in dienst van de drossaard van Brabant, de overleden heer van Rotselaar.

Omstreeks 1423 werden de pastoors van Onze-Lieve-Vrouw de Gouta en van Sint-Georges te Nijvel gevangen gezet door **Jean Schulla** en andere sergeanten van de drossaard van Brabant, ze stonden onder de orders van **Jean del Zenne**, luitenant van de drossaard.

Samen met de acht andere pastoors van de stad, hadden ze het intrede tot de stad uitgeroepen met het doel om bepaalde tiende, genoemd "*noualia*", te laten betalen als vergelding omdat een burger van de stad de hand had afgehakt van de deken **Arnould Monglyme**, de dader werd gedood.

30 november 1456.

Philips de Goede geeft aan **Jean Stoop**, secretaris van Brabant, veertig gulden, (Vlaamse munten) per jaar voor het betalen van zijn kled.

19 en 27 januari 1457.

Philips de Goede geeft opdracht aan het Rekenhof te Brussel om het gereedschap opgesomd door **Humbert Mussche** te leveren in Mechelen. Het moet dienen om de munten van Mechelen te slaan. Na de afwerking moet het materiaal terug naar Brussel worden gestuurd.

ⁱ Gewantmaker is iemand die stof, kleding en andere bewerkt, ook lakenmaker genoemd.

ⁱⁱ Buiten de poorten gezet

ⁱⁱⁱ Libert de Cortilo.

WERKEN AAN DE BRUSSELSESTEENWEG.

Roger Van Kerckhoven.
September 2002

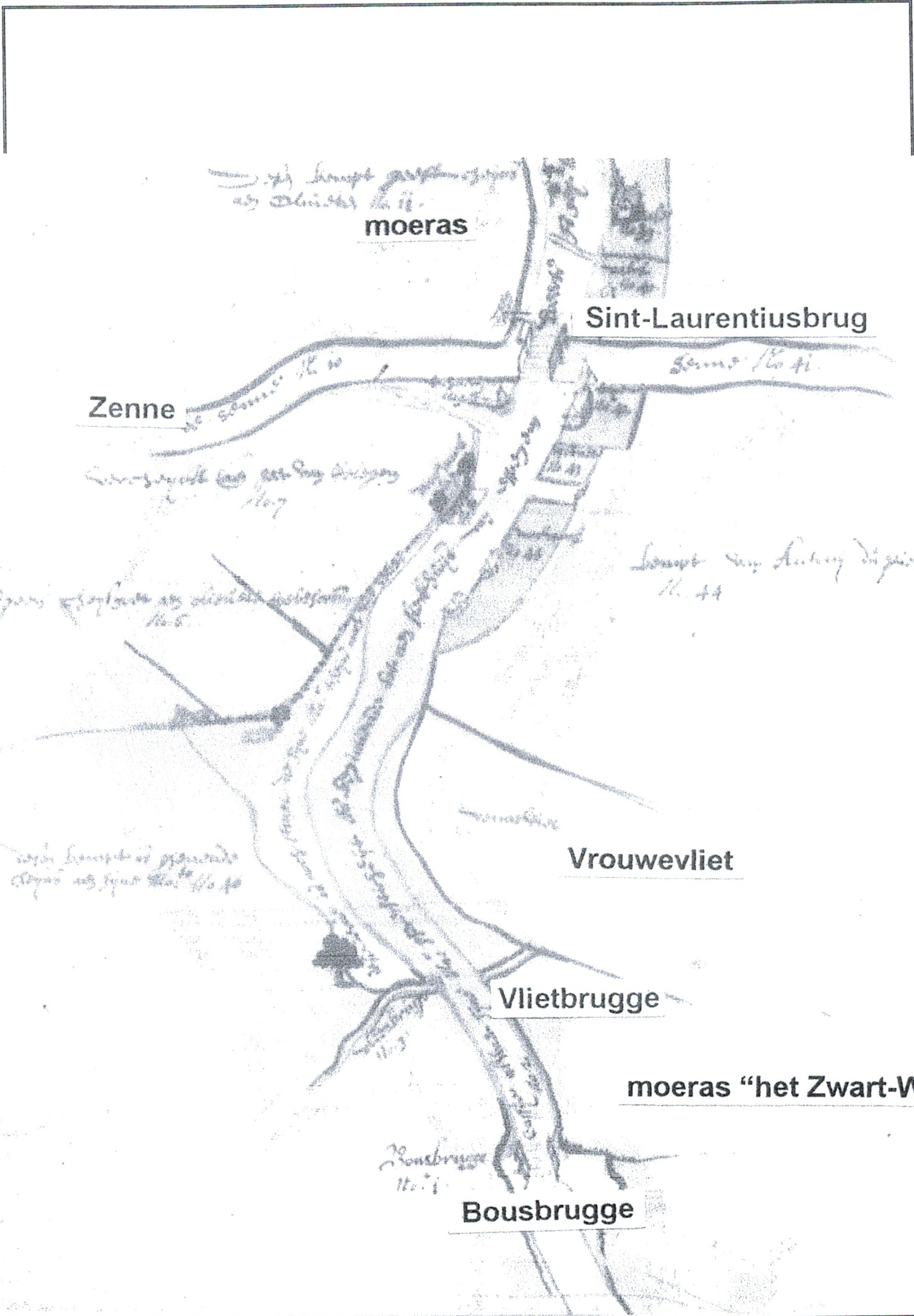
In de lente van 2002 werden de werken aan de Brusselsesteenweg beëindigd. De evolutie van het verkeer eiste een zoveelste aanpassing. De buurtbewoners keken toe, zuchtten en dachten er het hunne van. Bij coiffeur Michel was er tijd om de ongezouten commentaren breed uit te smeren. Daar hoorde je kritiek door de man van de straat die het allemaal beter wist. Maar ja, wat doe je eraan?

Als over je eigen straat in Brussel wordt beslist dan valt daar weinig tegen te beginnen; het gaat immers over de Brusselsesteenweg, de nationale weg nummer één. Misschien zouden we er beter trots op zijn. Historische argumenten worden zelden in acht genomen en worden als een belemmering gezien "*voor de vooruitgang*".

Op einde van de 13de eeuw beslisten de Mechelse schepenen om de stad te verbinden met Zemst. Er werd geopteerd voor een degelijke bestrating, een "*steynen weg*" die "*de casseye*" werd gedoopt. Voor zover we konden achterhalen betrof het een geheel nieuw traject. De moeilijkheden van toen zijn best vergelijkbaar met deze van vandaag: om het plan te realiseren moest er eerst onteigend worden. Om af te wijken van de korste weg waren er hoofdzakelijk twee redenen: de bodemgesteldheid en de stand van de eigenaars. Veel eigenaars waren er toen niet. Het ging erom om de weg langs zijn eigendom te krijgen en niet om een stuk grond te verliezen. Bij de aanleg waren de afstammelingen van de heren van Zemst vragende partij. Zij bepaalden mee waar de weg zou aangelegd worden. Brussel speelde daarin geen enkele rol, het was een verbinding tussen Mechelen en Zemst, of beter nog, de heren van Zemst. Eigenlijk was het een geschenk voor bewezen diensten. De weg werd aangelegd tussen de Oude Brusselpoort (Kardinaal Mercierplein) en het einde van onze Leopoldstraat. Daar stond toen de Grote Linterpoort die aan de heren van Grimbergen toebehoorde. Hoewel "*de casseye*" daar eindigde, sloten de verbindingswegen met Eppegem en Grimbergen op de steenweg aan (Kleine Baan en Grimbergsesteenweg).

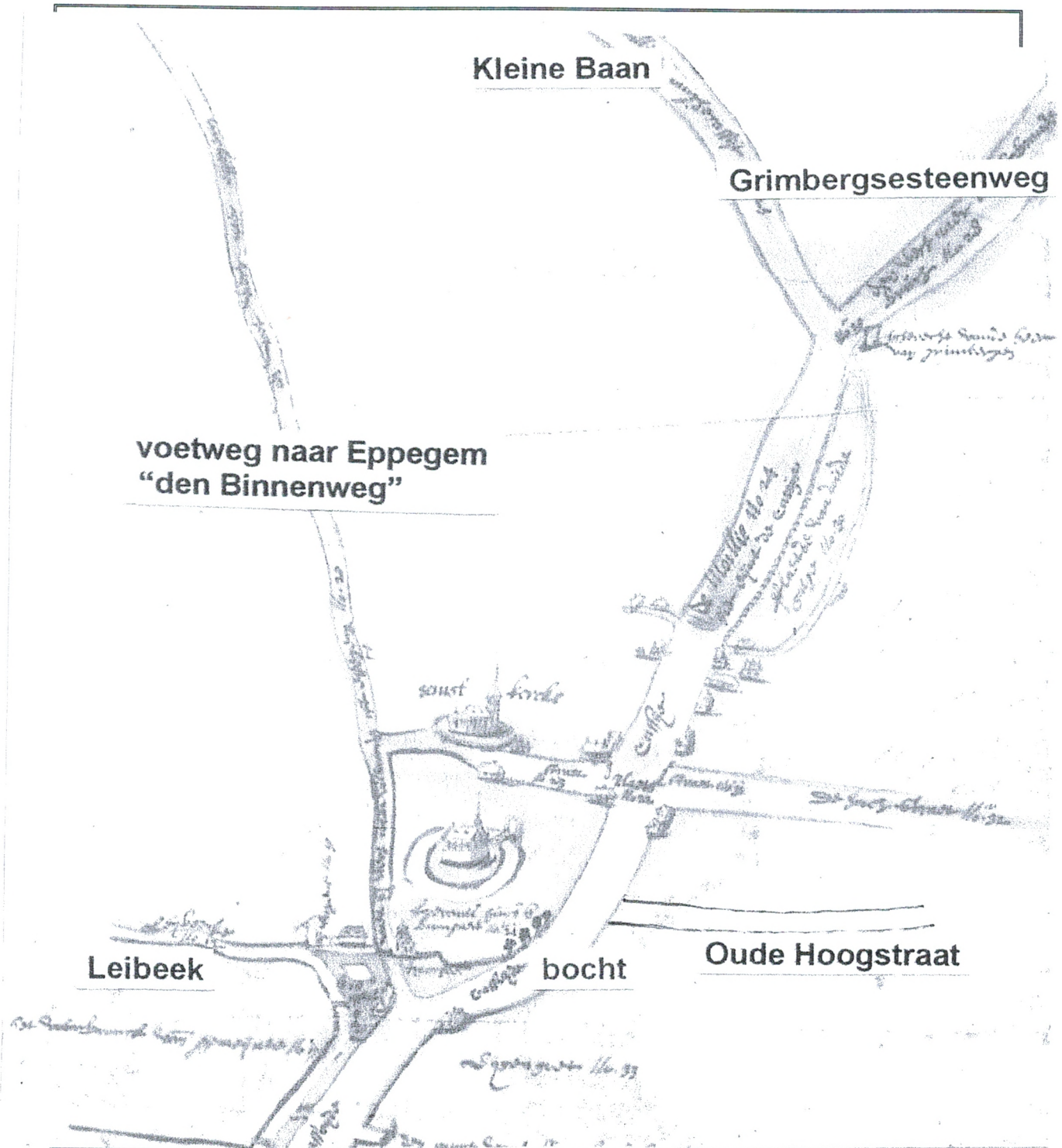
De afstammelingen waren niet langer heren van Zemst, daarom veranderden zij hun naam van de Semse in "*de Lapide*". Hun naam betekende letterlijk: van het Steen. In hun wapenschild prijkten drie burchten waarvan zij de eigenaars waren. Een ervan stond in het centrum van Zemst en werd later Malfiante geheten. Het stond op de Olivetenberg vandaar de naam van het godshuis Oliveten in de stad.

De familie de Lapide, traditioneel beloond met een schepenambt in Mechelen, wilde die verbinding tussen de burcht en de stad. Tussen de Oude Brusselpoort en het Geerdegembroek stond niets in de weg om het plan te realiseren. Het tweede deel bood meer moeilijkheden. Er moesten vier bruggen worden aangelegd in een moerassig gebied. Vooreerst moest een uitloper van de Vrouwevliet overbrugd worden. Het was slechts een kleine brug: de Bousbrugge. De Vlietbrugge was van dezelfde orde, zij vormde de grens tussen Geerdegem en Zemst. De brug over de Zenne was andere koek. De houten brug rustte op palen die in het water stonden. Om de scheepvaart niet te hinderen, moest de brug hoog genoeg zijn. Dit betekende dat er grond moest aangevoerd worden en dat "*de casseye*" op een verhoogde berm werd aangelegd. Sint-Laurentius, patroon van de verdwenen parochie Geerdegem gaf zijn naam aan de brug: de Sint-Laurentiusbrug.

Het moeilijkste van gans het traject lag tussen de Sint-Laurentiusbrug en de Leibeek. Op die plaats was het moerassig tot de beek.

Eeuwenlang werd daar geen enkele woning gebouwd. Hoe de Leibeek toen precies liep, weten wij niet. Vanaf de huidige Kloosterstraat sloot de steenweg aan op een bestaande weg. Aan de brug over de Leibeek splitste een oude weg in twee: een voetweg naar Eppegem (Kloosterstraat, Schoolstraat) en de weg die naar de Mouillie (Leopoldstraat) liep.

Op deze foto zien we duidelijk de bocht die al de eeuwen trotseerde. Hij werd aangelegd om de eigendom waar de burcht op stond, niet te doorsnijden. Op dezelfde foto is het plein voor de vroegere melkerij Jaspers, heel duidelijk. Het is het resultaat van de onteigening van meerdere woningen. Jarenlang stonden de woningen te verkommeren tot niemand zich tegen het afbreken van de krotten verzette. Op die plaats werd geschiedenis geschreven, veel meer dan de meeste vermoeden. Een proevertje. Precies daar ontwikkelde de familie Cloetens het fietsmerk SAFE waarmee zoveel Flandriens het peloton achter zich lieten. Daarnaast had je de herberg "In den ruyter", het clublokaal van de gildebroeders.

Deze foto's tonen ons de gekortwielde platanen.

Bij de Romeinen waren platanen een statussymbool, voorbehouden aan de hogere klasse. Of daar, bij de vervanging van olmen door platanen rekening mee gehouden werd, betwijfelen we. De huidige modellen zijn in hun trots gesnoeid zodat alle glorie verdwenen is. Het voorlopig nog, smalle strookje straatgazon weegt niet op tegen het verlies van het weelderige gebladerde. Het strookje is bedoeld als anti stressmiddel. Misschien roemen onze achterkleinkinderen ons om het schitterend idee, tenminste als er dan nog files zijn.

CHARTES (8).

1301. – *In 't jaer Ons Heeren alsemen scrijft dusentech drie hondertich ende een jaer, in Sinte-Lucien daghe (13 decembre).*

Oorkonde van Jean II, hertog van Brabant, en van Jean Berthout, heer van Mechelen, inhoudende een uitgebreid reglement, verkiezingen en toekenningen aan de magistraten van Mechelen, en aan de administratie van het gerecht en de politie. De stad zal bestuurd worden door twaalf schepenen gekozen voor het leven; wanneer één onder hen komt te sterven, dan zullen de overlevenden moeten samen komen, binnen de zeven dagen die volgen op het overlijden, om een vervanger te kiezen, deze mag niet in dienst treden, als nog de keuze niet door de heren van Mechelen werd aanvaard, en na de eed te hebben afgelegd. In al de zaken zijn de schepenen rechters. De Schout (rechter) moet de getuigen beëdigen, maar mag niet tussenkomen bij hun ondervraging. Na de auditie van de getuigen, en op de eis van de rechter, spreken de schepenen het vonnis uit.

Iedere burger die eigenaar is of een borgstelling geeft, kan niet in het gevang of uit de heerlijkheid Mechelen worden gezet, en dit om eender welk feit.

De hierboven genoemden krijgen twee derde van de opgelopen boetes voor de feiten die te Mechelen werden bedreven, en die feiten die niet de 5 livre 3 sous, of onder dit bedrag overschreden, eveneens alle boetes (koren) die samen met de schepenen zullen opgesteld worden, ook welke rechten ze in toekomst zullen verminderen of vermeerderen in samenspraak met dezen; het overige van de boetes komt toe aan de stad.

Iedere burger die getuige is van een conflict tussen burgers, zal, in geval van afwezigheid van de gerechtelijke officier, trachten hen te verzoenen, na het aangeven aan de schepenen zullen deze samen met de gerechtelijke officier ijveren dat beide partijen vrede sluiten.

Niet de heer en niet de gerechtelijke officier mogen overgaan tot een in beslagname bij de burgers, behalve als het misdrijf werd vastgesteld door de schepenen.

De stad zal de rekeningen nazien wanneer zij dat nodig acht, zonder de tussenkomst van een afvaardiging van de heer. De schepenen kiezen ieder jaar vier dekens en acht gezworenen van de gilde; deze zetelen met de schepenen bij iedere beraadslaging, maar kennen niet de zaken die aan de schepenen worden voorgelegd. Het is geraadzaam dat de stad de accijsrechten verhoogd of verlaagd eveneens de toegangsgelden tot de gilde. Deze laatste stichting zal op dezelfde voet gehouden worden als in het verleden; er kunnen in ieder geval verbeteringen aangebracht worden en dat in overleg met de schepenen, de dekens en de gezworenen. De accijsrechten die nu opgesteld waren blijven behouden, totdat de stad ontheven zal zijn van de lasten die haar werden opgelegd in de huidige omstandigheden. In de rechtspraken uitgesproken met meerderheid van stemmen door de schepenen, is geen beroep meer mogelijk.

Hertog Jan zal bevestigen zoals eveneens Jan Berthout het heeft gedaan, dat de privileges toegestaan aan onze voorouders van de gilde der lakenwevers blijven bestaan. Er mogen in de heerlijkheid Mechelen geen andere gilden bestaan dan deze van de Lakenwevers en van Sint-Elooi. De gilden en de broederschappen die zouden gesticht zijn worden afgeschaft, en degene die er nieuwe wil oprichten zal straf oplopen, straffen opgesteld door de twee gilden. De stapelplaatsen voor vis, haver en zout blijven in Mechelen.

De sergeanten van de gerechtelijke officieren mogen geen burgers aanhouden, geen beslag leggen, tenzij ze vergezeld zijn van de amman of de gezworenen. Iedere gerechtelijk officier heeft een amman en drie gezworenen, de heer mag geen schikkingen nemen in de stad zonder hun toestemming. Het is verboden een kraampje met vlees te zetten in de straat of tegen de muur van de lakenhal; maar wel op zijn eigendom. De heren beloven geen straten of gedeelte

van straten te verhuren, met uitzondering op de brug waar de vismarkt zich bevind. Men mag geen enkel vreemd bier in de stad binnenbrengen tenzij men accijnzenrechten betaald, maar deze zijn zo hoog dat het beter is het bier in de stad te brouwen.

Het is verboden de straten of de rivieren te vernauwen, er te bouwen, of beerputten aan te leggen; aan de plaatsen waar dat is gebeurt, zullen de heren veranderingen doen aanbrengen op raad van de raad van de schepenen.

Het weegrecht dat wordt afgehouden van het gewicht van de stad, blijft behouden op "*eenen penninc daer men oude chins mede gilt per gewicht (165 pond)*".

Ieder gildebrouwer, tenzij hij garen of bandenverkoper, goud of zilversmid is, mag ruilen mits een jaarlijkse bijdrage van 10 ponden. De borgstelling die hij moet geven, zal geregeld worden bij uitspraak voor de schepenen, de dekens en de gezworenen. De rechten van de makelaars, van de tonnenmaat en afmeten van de granen en andere goederen, behoren toe aan de stad, de stad alleen mag ze bevestigen; de rechten van afmeting van de honing, het zout, de wede en de meekrap, zijn uitsluitend voorbehouden aan de heren.

Er zullen uitsluitend handelingen en uitvoeringen van de schepenbrieven gebeuren, ook uitspraken, gedurende de dag. Indien er moeten uitvoeringen gebeuren voor personen die niet in Mechelen wonen, maar verblijven in een heerlijkheid van de betrokken heer, of verblijven in een plaats waar deze wetten niet gangbaar zijn, zullen de heren of hun rechterlijke officiers ze dagvaarden om te verschijnen voor de schepenbank van Mechelen, voor de berechting. Niet de heren, niet de rechterlijke officieren zullen een vrijgeleiden aan de schuldenaar geven, tenzij op de vraag van de schuldeiser; ze zullen recht geven aan allen en voor alles. De rechterlijke officieren zullen hun (plaids) zittingen houden de dagen die voorzien zijn; ze zullen recht spreken voor al degene die in de stad wonen en degene die buiten de stad wonen. De oproep van de ban zal toegelaten worden door de heren op advies van de schepenen, de dekens en de gezworenen.

In het land dat onder deze heren valt, zijn de personen en de eigendommen van de Mechelaars ontslagen van "tailles", in ieder geval de burgers die niet betaald hebben of indien ze ertoe geen recht hadden.

De schepenen mogen volgens hun keuze een secretaris vestigen

Degene die in Mechelen zich schuldig maakt van een strafbaar feit zal lichamelijk gestraft volgens de oude tradities. Indien de heren of hun rechterlijke officieren een wetende of onwetende onrechtvaardige daad stellen tegenover de burgers, zullen de schepenen hun uitspraak niet wijzigen. De heren en de rechterlijke officieren mogen geen misdrijf onttrekken aan het oordeel van de schepenen, tenzij het nadeel van het misdrijf werd hersteld.

De stad mag, zonder tussenkomst van de heren, tenzij het hun aanbelangd, de staat van de financiën verbeteren en levensverzekeringen instellen. Er zal geen enkele administratieve verandering mogen doorgevoerd worden in de Mechelse vrijheid, ze moeten dezelfde schepenen houden, ze krijgen dezelfde rechten en vrijheden.

Degene die een ander een messteek toebrengt, zal strafbaar zijn met een boete van 60 pond, of zal zijn hand verliezen waarmee hij de messteek heeft gegeven; degene die een mes trekt, zonder te slaan, zal 10 pond betalen, of zijn hand zal doorboord worden met het mes.

Er zal geen wijn verkocht worden van de heer van Mechelen. Niemand zal wijn drinken bij hem, niet verkopen, tenzij hij accijnsrechten betaald; de heer van Mechelen en degene van de commandarij van Pitchenborch zullen genieten van de vrijheid voor de wijn van hun verbruik. De rechten uitgeschreven door de stad zullen worden gehandhaafd over het hele grondgebied van de jurisdictie, en de inwoners van Nieuwland zijn niet vrijgesteld.

De heren van Mechelen bevelen dat de muren en de poorten van de stad behouden blijven in hun huidige staat, het is verboden er enige verandering aan te brengen zonder hun toelating, en zij van hun kant verplichten er zich toe de wallen niet af te breken, tenzij ertoe genoodzaakt zijn.

Verschillende betrekkingen samen zijn niet toegelaten, zoals rechterlijk officier en schepenen. De heren van Mechelen weerhouden, op aanraden van de schepenen, de oude gebruiken niet aangegeven in het huidige Chartre, en die gunstig zijn voor hen en de stad.

Transcrit dans le Privilegie-Boek, A, 47 v° et 166 v°, et dans le Rood-Boek, I, 18.

Imprimé avec traduction flamande et notes dans DAVID, Geschiedenis van de stad en de heerlijkheid van Mechelen, 451, et dans Willems, Brabantse Yeesten, I, 696 – Analysé dans Gachard, Documents inédits concernant l'histoire de Belgique, II, 35, et avec plus détendue dans VANDENBRANDEN, Recherches, etc. 124.

Original ; grand sceau équestre de Jean, duc de Brabant, avec contre-sceau, en cire jaune, attaché à des lacs de soie jeune et verte ; - petit sceau équestre de Jean Berthout, en cire verte, pendant à des lacs de soie jaune ; - grand sceau équestre de Henri, comte de Luxembourg, avec contre-sceau, en cire verte, pendant à des lacs de soie verte, endommagé ; grand sceau équestre d'Arnould, comte de Loos et de Chiny, avec contre sceau, en cire jaune, attaché à des lacs de soie, même couleur ; grand sceau équestre de Godefroid de Brabant, seigneur d'Arschot et de Virton, avec contre-sceau, en cire verte, pendant à des lacs de soie de même couleur, légèrement endommagé ; sceau secret de Guillaume van Ghulcke, prévôt de Maestricht, en cire jaune, attaché à des lacs de soie, même couleur ; - petit sceau de Godefroid, comte de Vianden, en cire jaune, attaché à des lacs de soie bleue ; - grand sceau équestre de Waléram, seigneur de Fauquemont et de Montjoie, avec contre-sceau, en cire jaune, pendant à des lacs de soie jaune, légèrement endommagé ; - grand sceau équestre de Jean, seigneur de Cuyk, avec contre sceau, en cire jaune, attaché à des lacs de soie verte, endommagé ; - grand sceau équestre d'Arnould, seigneur de Walhain, avec contre sceau, en cire jaune, pendant à des lacs de soie de même couleur, endommagé ; - grand sceau équestre de Gérard de Wesemael, seigneur de Berg-op-Zoom, avec contre-sceau, en cire brune, pendant à des lacs de soie jaune ; - grand sceau équestre de Arnould, seigneur de Wesemael, avec contre sceau, en cire jaune, attaché à des lacs de soie jaune et verte ; - petit sceau de Henri, seigneur de Boutersem, attaché à des lacs de soie jaune ; grand sceau équestre de Gérard, seigneur de Rotselaer, sénéchal de Brabant, en cire jaune, pendant à des lacs de soie jaune et bleue ; grand sceau équestre de Jean Berthout, seigneur de Gramines, avec contre sceau, en cire jaune, attaché à des lacs de soie bleue, endommagé ; - fragment du sceau secret de Gilles Berthout, en cire verte, pendant à des lacs de soie de même couleur ; - grand sceau équestre de Henri Berthout, seigneur de Gheel et de Duffel, avec contre-sceau, en cire jaune, pendant à des lacs de soie rouge ; grand sceau de la ville de Louvain, en cire jaune, attaché à des lacs de soie jaune et bleue ; grand sceau de la ville de Bruxelles, en cire jaune, attaché à des lacs de soie de même couleur ; - grand sceau de la ville de Tirlemont, avec contre-sceau, en cire verte, pendant à des lacs de soie jaune, fortement endommagé ; - sceau de la ville de Bois-le-Duc, avec contre-sceau, en cire jaune, attaché à des lacs de soie de même couleur, endommagé ; - les sceaux des villes de Nivelles et de Léau sont perdus.

Gesprekken over de Tijd van Vroeger. (I)

Guido Henderickx
Weerde

“... Het schijnt dat die mensen tovenaars zijn, want zowel de Scythen als de in Scythisch wonende Grieken beweren dat één keer in elk jaar iedere Neuros een wolf wordt gedurende enkele dagen en dan weer zijn menselijke gedaante terug krijgt...”

(Herodatus: Historiën IV 105).

Er zijn veel donkere gaten in de geschiedenis die nog niet opgevuld zijn en het misschien nooit meer zullen worden, maar de officiële geschiedenis vergeet soms dat er door deze donkere plekken een leidraad loopt.

Deze “*fil-rouge*” of “*draad van Ariadne*” zoals ik het zie, zijn de broederschappen van ingewijden die de kennis trachten te verspreiden. Wel heeft de geschiedenis op sommige van deze broederschappen namen kunnen plakken zoals de “*Vrijmetselaars, de Tempeliers, de Roze-kruizers en andere...*”.

Maar wat is een naam. Neem nu de naam van Lyciër bij de Grieken die van woordspelingen hielden: het is enerzijds de naam van Appolo maar er is ook een verwijzing naar een wolf. Appolo stamt af van een wolvin; hij is “*hem geboren uit de wolvin*”, dat wil zeggen de zoon van Leto¹ die op bevel van de Goden in een wolf veranderde. Trouwens munten van de stad Argos² droegen vaak aan de ene zijde een lopende wolf en aan de andere zijde Appolo; de lopende wolf tekening kon soms ook veranderd zijn in een doodgewone opengesperde wolvenmuil. Dus mogen we wel aannemen dat Appolo ook een wolf of wolfgod is. Hij beschermt ze, maar jaagt ook op ze zodat slechts enkele in zijn ogen genade vinden.

Het is dus deze wolf die wij gaan bestuderen in het kader van het fenomeen van Lykantropie³. Deze wolf was door de Wijzen van het Noorden gekozen als symbool voor geheime kennis. Laat ons even denken aan deze grote wolf, met een pels van grijsblauwe kleur, zoals degene die verscheen aan Oghur Khan en die voor zijn leger uit marcheerde en hielp de verraderlijke stroom over te steken.

In de tradities van de noordelijke landen is de wolf een nobel dier dat zijn kracht enkel laat zien aan mensen die het waard zijn. Hij heeft een doordringende blik en bezit de gave om in de toekomst te kijken zodat deze geen geheimen voor hem kan verbergen. De oude tradities vertellen ons dat de wolf in zéér groot aanzien stond en voor het protestantisme zijn intrede deed vergeleek men zelfs Christus met de wolf, want zoals het dier het licht in zich draagt droeg de zoon het licht van de vader in zich. Met dit licht kan de wolf goed zien in het duister en aarzelde hij niet om het op te nemen tegen de machten van de duisternis. Toen het katholicisme en het protestantisme vervielen in een negativistisch rationalisme aarzelden ze niet om het wolf –symbool aan te vallen en haalden hem door het slijk met hun moraliserende allegorieën: de wolf zou volgens hen de winter zijn die verjaagd wordt door de Christus –zon. Maar de wolf –tradities werden in ere gehouden in de inwijdende broederschappen waar men het vuur “*de Wolf van de Elzebomen*” noemde en men de “*Wolvenpoot*” (Lycopode)

¹ Zeus moeder van Appolo en Artemis.

² Stad in Griekenland, hoofdstad van Argolis.

³ Veranderen in een weerwolf, het weerwolven.

vergruisde tot poeder en gebruikte in bepaalde rituelen, daar dit poeder uiterst brandbaar was. De licht-wolf is dus onsterfelijk.

Trouwens de bisschop van St-Loup te Châlon (Loup is het Frans voor Wolf) die trouw aan de symboliek zijn gouden ring op de ogen van de blinden drukte en hun hierna het licht hergaf, wist dus niet dat hij de lange traditie van dit dier voortzette, namelijk de mensen de ogen openen om hen op het pad van het licht te zetten.

Volgens vele overleveringen uit Centraal Azië is de wolf de stichter van vele volkeren. Door zich te verenigen met een prinses bevestigt hij de mythische oorsprong van de regerende dynastie die in harmonie met de kosmische krachten werkt voor het welzijn van het volk.

Mongolen en Chinezen kenden deze kosmische wolf die zich voortplantte in de mens en een dynastie stichtte: Hioung-Non werd in een moeras geworpen om te verdrinken doch een wolf redde haar, verzorgde haar en na hun éénwording werden zij de stichters van een ras van krijgers.

De T'ou-Kien hadden boven hun vaandels wolvenkoppen en hun officieren noemden zich "wolf". Dikwijls redde de wolf koningskinderen die door de onwettige heersers werden vervolgd. De wolf leert hun de taken van wettig heerser nadat hij hen in veiligheid heeft gebracht in een land in het "noorden", een land dat enerzijds somber is en anderzijds drager is van het licht. Denken we maar aan Romulus⁴ en Remus, de zonen van de God Mars en de vestaalse maagd Rhéa Silvia⁵, die verzorgd werden door een wolvin. Men denkt zelfs dat de maagd en de wolvin één en dezelfde persoon zijn, zodat het Romeinse Rijk dus zou afstammen van de wolf. Ook het Etruskische koningshuis stamt af van de wolf. Voor de wolf bestaat geen taboe en als geallieerde van de godin Hecate⁶ speelt hij ook een rol in de duisternis. Dan kent men hem als de wrede jager die zelfs de verdwaalden of zwakken niet spaart, en zelfs lijkt hij dit te doen met goddelijke instemming. Een Bulgaarse legende verhaalt dat de duivel met grote inspanning het lichaam van de wolf geschapen had, doch het lukte hem niet dit tot leven te wekken ondanks als zijn bezweringen.

Toen kwam God tussenbeide en enkel hij kon de wolf leven inblazen. Om die reden zegt men in populaire overleveringen dat de wolf door God beschermd werd, zijn gezicht een zegen was en indien hij hilde het geluk u toelachte.

In Noord-Germanië nagelde men opengesperde wolvenkoppen op de schuurdeuren omdat zij de kwade geesten uit het dorp verjoegen. In Frankrijk is een legende die men kan dateren in de Keltische periode: de wolven zouden de troepen schapen beschermen tegen schadelijke

---

⁴ De stichter van Rome, volgens de overlevering met zijn tweelingbroeder Remus zoon van Mars en Rhe Silvia, gezoogd door een wolvin en opgevoed door de herder Faustulus. Aanvankelijk zou ieder der beide broeders een stad gesticht hebben, Romulus op de Palatinus, Remus op de Aventinus. Toen Remus de haastig opgetrokken muren van zijn broeders stad bespote, sloeg Romulus hem neer. Na een regering van 37 jaar zou Romulus door Mars in een vurige wagen ten hemel opgenomen zijn, sindsdien onder de naam Quirinus vereerd.

⁵ Dochter van de Albaanse koning Nu'mitor, door diens broeder Amulius gedwongen Vestaalse maagd te worden, opdat zij kinderloos zou blijven; ze werd echter bij Mars moeder van de tweeling Romulus en Remus en zo de stammoeder der Romeinen.

⁶ Godin met verschillende aspecten, bij Homerus nog niet genoemd, bij Hesodus een der Titaniden, dochter van Perses en Asteria; elders wordt zij een dochter van Zeus genoemd. Daar zij Zeus trouw bleef, schonk deze haar macht in de hemel, op aarde en in het water. Het meest bekend is zij als godin van de onderwereld. Misschien wegens de drie fasen van de maan werd zij door de dichters "drievormig" genoemd en met drie hoofden en fakkels in de hand afgebeeld; men offerde haar honden, zwarte lammeren, honing, bij voorkeur op driesprongen en kruiswegen, Tri'via genoemd. Zij was de beschermgodin van tovenaars en toverheksen; van haar leren Circe en Medea, die soms haar dochters genoemd worden. Dikwijls geïdentificeerd met Artemis, Persephone en de maangodin.

dieren. De God Vélès van de Sléven (voorgesteld als herder met wolvenkop) volbrengt waarschijnlijk deze taak. Deze wolf –beschermer van de mensheid kan een broeder worden voor wie met hem weet te praten en die hem de geheime woorden kan laten zeggen, want dit dier kent de weg naar het paradijs van het noorden. De wolf tegenkomen staat dus gelijk aan de “inwijden” tegenkomen.

De jager, aldus de Ouden, is diegene die vrijwillig wegen baant in het zichtbare en het onzichtbare. Vrijwillig verlaat hij alles en trotseert de dood (symbolisch zoals bij een inwijding), en de krachten van de duisternis. Maar zijn, door anderen onbegrepen, daad bevat een kiem van bewustwording: van de onsterfelijkheid van de ziel. Zo zal de jager in het landschap van zijn angsten de wolf dus moeten tegenkomen.

Maar deze wolf is een mens, een atleet met een vurige blik en op zijn schouders een wolvenvacht. Op zijn hoofd de opengesperde muil van het ondier die onnatuurlijke klaar lijkt te zijn om te bijten. De kleine oren van de mens zijn vervangen door de oren van de Wolf-God en hij is de wildheid zelve, ontembaar en ongenaakbaar. “*Wolvenmuil*” of “*Muil van de Wolf*” is een zeer wijdverbreide betiteling voor grotten of holen waar de inwijding van kandidaten zich afspeelde. Een bronzen beeldje te Oxford en een ander te Angoulême spreken duidelijke taal: men ziet een man uit een wolvenmuil kruipen, dat wil zeggen, de kandidaat komt uit de grot nadat hij met succes zijn transmutaties of veranderingen heeft volbracht.

Op dit punt van mijn onderzoekingen heb ik geen twijfel meer: de eeuwenoude wolfbroedersschappen zijn inwijdende broedersschappen die hun kennis kregen van de Wijzen van het Noorden. Sommige aspecten van deze broedersschappen sluimeren nog heden ten dagen in onze maatschappij: ik denk zo aan de padvindsters of scouts, ze noemen zich welpjes of wolfjes (in 't frans louveteaux).

De ingewijde werd wolf: hij werd een krijger die volgens het ritueel het vel (of de huid) van de metamorfose over zijn schouders hing. Eigenlijk is dit een “*doorgang via het vel*”, zonder dewelke er geen tweede geboorte is. Zelfs Egypte heeft enkele “*rare*” teksten en afbeeldingen die over dit vel spreken en de bijbehorende rituelen, maar de Egyptologen praten er niet graag over omdat de kennis ervan beperkt is.

Eigenlijk als men de fragmenten van teksten leest en de afbeeldingen interpreteert gaat het over een ceremonie waarbij iemand, gehuld in een dierenvel en genaamd “*Tikenon*” door de priester (genaamd “*Sem*”) ingewijd wordt.

Zoiets als nu gebeurt bij de Vrijmetselaars in de derde graad waarbij de postulant onder een laken (= vel of huid) op zijn hergeboorte in de Orde wacht. In sommige kloosterorden is dit dus ook van toepassing, want het komt erop neer dat men voor de buitenwereld sterft.

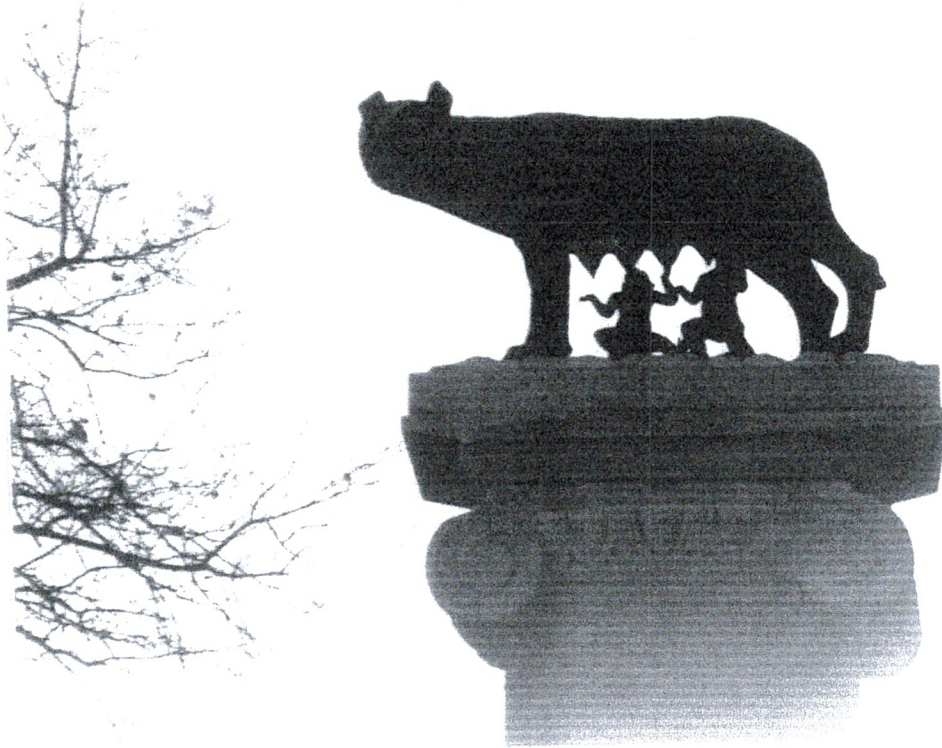
Aan de voet van de berg Soractus leefde een oude Romeinse clan die zich de “*Wolven van Sora*” (Hirpi Sorani) noemden. Ze leefden heel eigenaardig; ze betaalden geen belastingen, hadden geen legerdienst en leefden zo maar van wat de hemel hen schonk. Ook wandelden ze met naakte voeten over hete kolen, dit te bevordering van de vruchtbaarheid van hun omgeving. In het noorden bestonden ook zulke clans, ik denk o.a. aan de Vikingen en welbepaald aan de Ulfhednars, wat ruwweg vertaald wil zeggen “*wolvenvachten*” (of “*zij gehuld in wolvenhuiden*”).

De Vilsunga saga zegt dat zij op zijn minst zeven vijanden tegelijkertijd bevochten. In het Oseberg -tapijt kan men zelfs een man in een berenhuid opmerken. Deze clans deden aan roofoverval en dwongen iedereen hen te voeden en waren erg gevreesd. In een veldslag echter waren zij de beste vechters die men kan krijgen; zij vochten naakt en waren in trance waardoor zij noch vermoeidheid noch pijn voelden, zij vochten als beesten (wolven). Deze wolfkrijgers zijn geen gewone soldaten, hun trance, op dronkenschap lijkend, getuigde van

hun levensgenot; indien zij op hete kolen wandelen met hun naakte voeten, wil dat zeggen dat zij intiem contact hebben met hun inwendig vuur.

In Rome was er geheel van riten die ook een inrijdend karakter hadden en ze werden Lupercalia genoemd (lupus = wolf), doch hierover meer in een volgend artikel..

Het standbeeld van de wolvin, de tweeling Romulus en Remus te Rome.

(vervolgt)

De Semse nam de Romeinse weg Geraardsbergen-Tienen op zondag 4 augustus 2002

Dr. Henri Vannoppen

Met 62 deelnemers volgden we vanuit Tervuren, waar de bus wachtte, de Romeinse weg Geraardsbergen -Tienen. Dr. Henri Vannoppen, ondervoorzitter van Heemkunde Vlaams-Brabant, en Vic Motte, de voorzitter van de heemkring St.-Hubertus van Tervuren traden als gidsen op. Het werd een duobaan. In Lessines wees men op de steengroeven en op de fabriek van Baxter. Geraardsbergen behoorde tot Rijks-Vlaanderen, het deel dat onder de Duitse keizer viel. Het dankte zijn ontstaan aan een burcht, die het graafschap Vlaanderen moest beschermen tegen het graafschap Henegouwen en het hertogdom Brabant. Later werd Geraardsbergen bekend om de lucifer (Union Match). We bezochten het museum van Manneke Pis en werden er verwelkomd door de voorzitter van de plaatselijke heemkring Marc Van Trimpont. Vervolgens werd de officiële foto gemaakt voor 'Manneke Pis' en voor het stadhuis.

Langs Boelare, ooit een belangrijke baronie reden we naar Velzeke, een belangrijke Romeinse vicus. Men heeft er twee tempels opgegraven. Het Provinciaal Archeologisch Museum van Zuid-Oost-Vlaanderen in Velzeke geeft een mooi beeld van het dagelijks leven in de Romeinse tijd. De waterput, de keuken, de woonplaats, het scheren met olijfolie. Dat vindt men er allemaal terug. Velzeke is een deelgemeente van Zottegem. In het dorpcentrum vinden we het monument van Julius Caesar.

Vandaar ging onze tocht via Kester en Leerbeek naar Halle en zo naar de priorij van Groenendaal. Daar zorgde de Meerbeekse toneelgroep 'Hoger Op' voor het toneelstuk 'De Europese top van 7 gekroonde hoofden'. Het ging hier om Karel V, zijn zoon Filips II (koning van Spanje), zijn dochter infante Maria Van Spanje (de latere keizerin van het H. Roomse Rijk) en haar echtgenoot Maximiliaan II, koning van Bohemen en keizer van het H. Roomse Rijk (de zoon van keizer Ferdinand I, de jongere broer van Karel V), zijn zusters koningin Maria van Hongarije (de weduwe van koning Lodewijk II van Hongarije) en koningin Eleonora van Frankrijk (de weduwe van koning Frans I van Frankrijk) en om Muley Hassan, koning van Tunis. Ze kwamen in Groenendaal samen bij een jachtpartij in 1556 voor zijn vertrek naar Spanje, na zijn troonsafstand. Hoe kwam die Tunesische koning daarbij? De Hafsieden waren sedert 1252 aan de macht in Tunis. In 1534 werd Tunis veroverd voor de Turken door Chair-ed-Din, bijgenaamd Barbarossa. Karel V greep in en heroverde de

kustgebieden. Hij herstelde de macht van de dynastie der Hafsieden, die vazallen van Spanje werden en tot 1574 regeerden.

's Middags volgde een zalmschotel in het cultuurcentrum Stroeykenshof te Duisburg. Via de prachtig gerestaureerde St.-Catharinakerk ging het naar de kapel van St.-Verona te Leefdaal. Willy Brumagne, gaf daar de nodige uitleg en met Meerbeeks toneelgezelschap zorgde ervoor dat we te weten kwamen waarom St.-Verona volgens de legende naar deze plaats kwam en hoe de waterput ontstond. Zelfs de donder was ermee gemoeid.

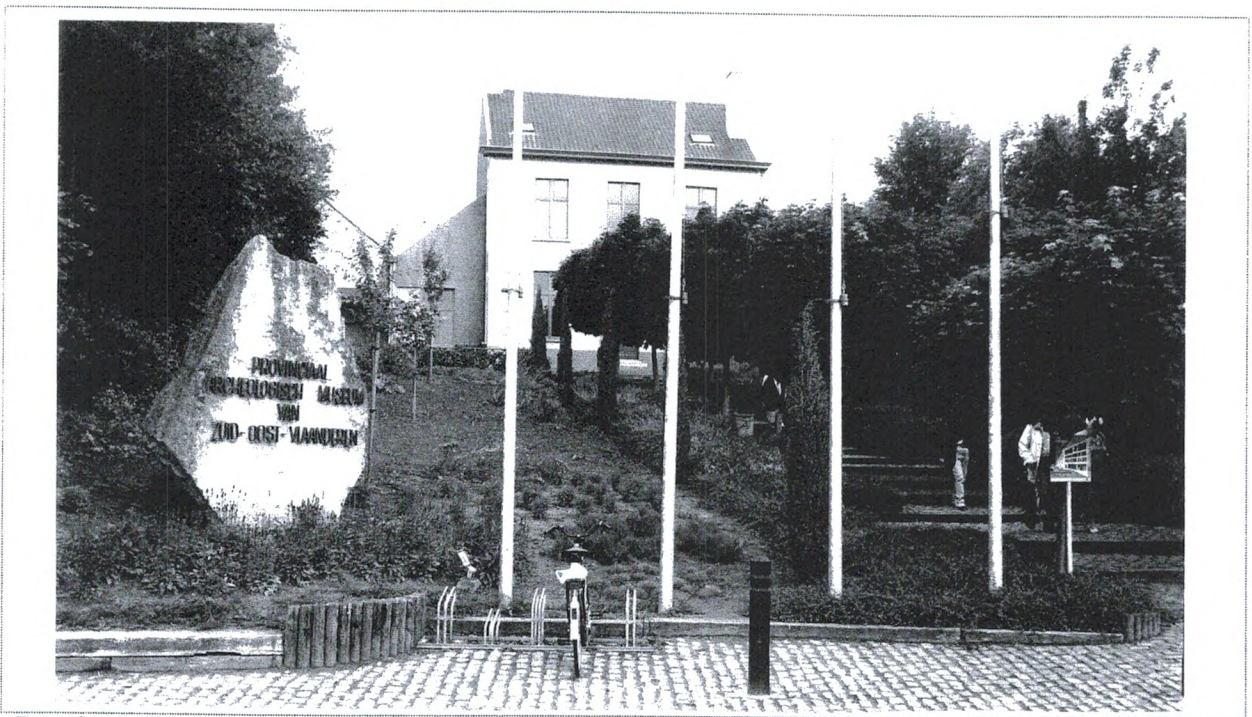
De volgende halte was het Museum Het Toreke van Tienen. Daar werd opnieuw een officiële foto genomen. We kregen een rondleiding langs de Romeinse vondsten van het Grijpenveld met de Mithrascultus en zelfs de depots werden voor ons geopend. We konden het leven achter de schermen van een museum volgen.

In het domein van Kwabeek te Verrijck (fusie Boutersem) stond de tent opgesteld. De Bakkersgilde had brood gebakken en de Casselrib waren om de vingers af te likken. Het werk van Louis Swevers en zijn ploeg. De rijstap volgde. Tenslotte volgde de diploma-uitdeling: een diploma van Romeins staatsburger, het werk van Julius Cresens. Nerviërs en Tongeren kregen een apart diploma met de Dijle als grens tussen de twee stammen. Voorzitter Alfons Mannaerts van de Semse trad op als de fotograaf.

Het was een fijne samenwerking tussen Heemkunde Vlaams-Brabant met heel wat heemkringen o.a. de Semse en de Gidsenbond Midden-Brabant. Heel wat besturen hebben drie jaar lang deze 4de Romeinse weg uitgewerkt. Het werd een succes en de laatste in de reeks van Romeinse wegen. Een speciaal zomernummer van het tijdschrift Midden-Brabant is volledig gewijd aan de Romeinse weg Geraardsbergen-Tienen.

Geraardsbergen en Manneke Pis voor het stadhuis.

Provinciaal archeologisch museum van Zuid-Oost-Vlaanderen met name VELZEKE

Europese top van 7 gekroonde hoofden. Karel V, zijn zoon Filips, zijn dochter Maria van Spanje en haar echtgenoot Maximiliaan II, zijn zuster Koningin Maria van Hongarije en Koningin Eleonora van Frankrijk en Huley Hassan, koning van Tunis.

Aan de kapel te Leefdaal, waarom kwam St-Verona volgens de legende naar deze plaats en hoe ontstond de waterput?

Avondmaal in Boutersem bij heemkring "Velpenleven"

Uitreiking diploma Romeins staatsburger

Pers en Publiciteit

'Landelijk Epegem' ingewandeld

EPPEGEM. VVV Toerisme Zemst heeft de reeds bestaande wandeling doorheen Epegem van onder het stof gehaald. Er dienden her en der wat aanpassingen te gebeuren. De nieuwe wandeling, die de titel 'Landelijk Epegem' meekreeg, werd meteen voorzien van een folder. De wandeling wordt ook erkend door de provinciale diensten van toerisme kreeg ze daarom een duidelijke uniforme bewegwijzering met officiële bordjes. Vorige zondag werd het parcours ingewandeld. Aan de kerk van Epegem prijkt een volledig plan. De wandeling die 8 km lang is kan desnoods ingekort worden tot 6 km. Opmerkelijk is ook dat je doorheen het natuurreserveaat De Dorent kan wandelen. RB

Parse - parhout 26/6/02

Nieuwe wandeling in Epegem

Parse - parhout
26/6/2002

EPPEGEM - Met ruim vijftig waren ze opgekomen om de nieuwe wandeling doorheen Epegem mee te stappen. In tegenstelling tot de dagen voordien kregen de wandelaars de zon mee. De nieuwe wandeling 'Landelijk Epegem' is een initiatief van de VVV Zemst Toerisme.

Er bestond al een wandeling door Epegem maar bij nazicht van de route bleek er heel wat niet meer te kloppen en vond men in de beschrijving ook een aantal mankementen. Clara Smout, Didier Rombout, Ragna Van Den Bergh, Roger Vankerckhoven en de h. Vanderheyden, staken de koppen bij elkaar en gingen na welke aanpassingen nodig waren. Resultaat: de wandeling vertrekt nu niet meer aan de Schranshoeve, wel aan de kerk. Daar werd ook een overzichtelijke kaart geplaatst. Meteen is ook werk gemaakt van een vol-

Belangstelling was er alvast bij inwandeling van 'Landelijk Epegem'.

ledig vernieuwde en duidelijke folder met een kaart waarop ook de weg te volgen is. Voor de inwandeling werden de deelnemers in drie groepen gesplitst. Enerzijds kon men mee met een gids die vooral oog had voor het historisch aspect, anderzijds met een

begeleider die vooral de natuur belichtte. Voor een derde groep was het alleen het wandelen dat telde.

De nieuwe wandeling is ook volledig bewegwijzerd met de officiële bordjes, waardoor het project ook in aanmerking komt voor steun door de

Toeristische dienst van de provincie Vlaams-Brabant. Het is trouwens de bedoeling van de VVV Zemst Toerisme in de toekomst elk jaar een wandelweg in elk van de deelgemeenten te herbekijken en te bewegwijzeren.

R.B.

HAGOK viert Zomerfeest

•HAACHT

De Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring (HAGOK) viert zondag 23 juni het jaarlijkse Zomerfeest in het teken van de zomersonnewende en de slag der Guldensporen. Als het weer tropisch blijft, gaat het feest door in het park van het gemeentehuis. Bij regenweer verhuist het feest naar de zaal van het Breughels Gasthof.

Traditiegewijs zal het feest opnieuw de Keltische sfeer oproepen. Druiden in witte gewaden, gekroond met bloemenkransen en voorzien van sikels en maretakken zullen de zomer plechtig openen. De organisatoren beloven alvast dat het plaatselijke gerstenat en de Hagelandse wijnen rijkelijk zullen vloeien. Het feest start om 10 uur met een wandeling. Om 14 uur volgt een fiesttocht en een

volksfeest met verschillende optredens. «Zomersonnewende betekent de langste dag van het jaar en dat vieren we met een uitgebreid zomerfeest», zegt voorzitter Jo Vandezande.

RIDDER ARNOLD

«Met de viering van 700 jaar Guldensporenslag hebben we meer problemen. Niet alleen omdat Brabant toen vocht aan de zijde van het Franse leger, maar vooral omdat onze dorpsgenoot ridder Arnold Vanderhofstat daar sneuvelde. Arnold woonde in het Hof Ter Hofstat, de huidige Kraneveldhoeve. Toch feesten we om de Zomersonnewending in ere te herstellen. Het hoogtepunt van het gebeuren, met een knipoog naar ridder Arnold, zullen de ridders van Horst en hun jonkvrouwen in Haacht de gulden sporen heroveren. Een volksorkest zorgt de hele avond voor de nodige sfeer in het park», besluit Vandezande. (LVH/VAR)

LN 22/6/2002

Tractorendag in de Botermolen

•KEERBERGEN

Heemkundige kring De Botermolen in Keerbergen heeft niet alleen een mooi museum ingericht waar waardevolle collecties met zorg worden bewaard. Het eerste wat men ziet, is een uitzonderlijke verzameling karren, een van de omvangrijkste in Vlaanderen.

Tijdens de zomerdagen worden ook themadagen georganiseerd op zondagnamiddag. Zo wordt op zondag 23 juni een tractorendag met meerdere verzamelaars georganiseerd.

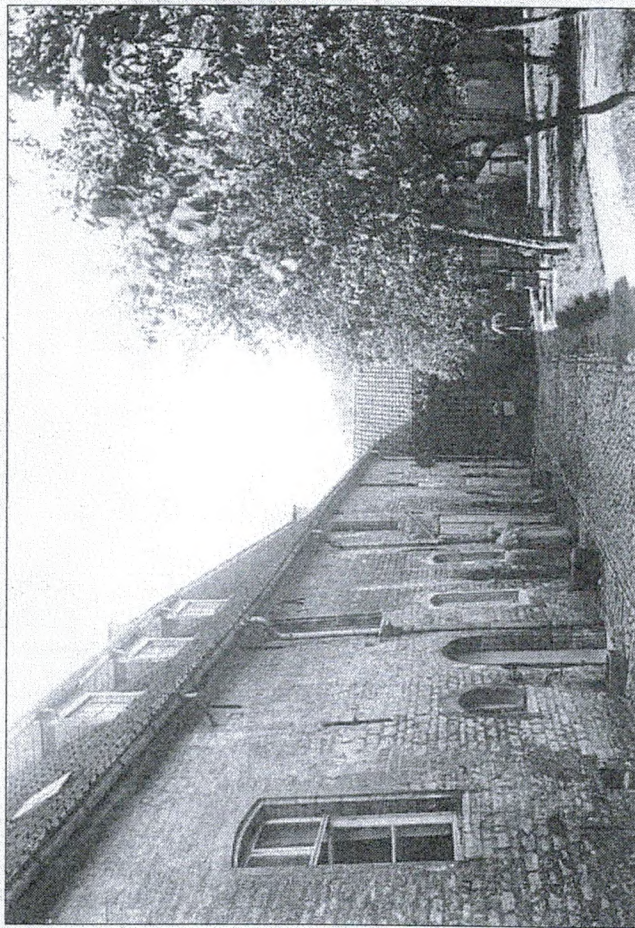
Jozef Wuyts weet er alles van. «We brengen tientallen tractoren samen waarbij een resem oldtimers vanaf 1900. Om 16 uur start een rondrit in de omgeving van De Botermolen. Het belooft een kleurrijke optocht te worden waarbij de evolutie van techniek en mechaniek duidelijk te zien en te horen is. De toegang is gratis. De tentoonstelling is open van 14 tot 19 uur.» (VAR)

LN 22/6/02

Het dorpsleven van weleer in Groot-Grimbergen

Eind augustus komt het boek 'Groot-Grimbergen 1900-1958' van Serge Demol en Johan Vanwetswinkel op de markt.

Het kijk- en leesboek belicht het dorpsleven van weleer in de vier deelgemeenten Beigem, Grimbergen, Humbeek en Strombeek. Vier jaar werkten de auteurs aan de samenstelling van het boek. Hun terugblik bestaat voornamelijk uit nooit eerder uitgegeven foto's, afkomstig uit privé-collecties, de Norbertijnerabdij en andere bronnen. Stuk voor stuk beelden die boekdelen spreken over het wel en wee tijdens het eerste deel van de twintigste eeuw. Van eind van de negentiende eeuw dateert het oudste kiekje. De jongste foto's hebben betrekking op de wereldtentoonstelling van 1958. Wegens de grote voorraad beeldmateriaal werden meteen twee delen op stapel gezet. Deel 1 spist zich toe op de vroegere dorps-

De binnenkoer van de abdijhoeve, nu Fenikshof en volkssterrenwacht Mira.

gezichten, monumenten, belangrijke personen, het leven in en rond de abdij en voor elke deelgemeente politieke en religieuze aspecten met de geboortes, huwelijken, priesterschappen en overlijdens waarbij de bevolking zich betrokken voelde. In deel 2, dat in 2003 uitkomt, staan vooral het sociale leven, de scholen, boerderijen en de gang van zaken op het platteland centraal.

Uitgeverij Het Streekboek brengt het eerste luik van 'Groot-Grimbergen 1900-1958, Facetten van het vroegere dorpsleven in Grimbergen, Beigem, Humbeek en Strombeek-Bever' aan de voorintekenprijs van 33 euro in de handel. Tot 15 juli kan men inschrijven (03-777 75 58 of 02-306 08 61). Daarna betaalt u 58 euro. Deel 1 telt 212 bladzijden en ruim 300 illustraties. Van o.m. de heemkundige kring Eigen Schoon, de abdij, het museum voor de Oudere Technieken en het gemeentebestuur kregen Demol en Vanwetswinkel medewerking.

Amoneblad 11/7/2002

Centrale begraafplaats

ZEMST. In de toekomst zal er in Zemst maar één centrale begraafplaats overblijven. Dat wordt die van Weerde. Op termijn gaan de andere begraafplaatsen dicht. Daar zullen nog heel wat jaren over gaan, want de sluiting gaat pas in wanneer deze volzet zijn. Toch mogen de families die het willen vanaf nu al vragen dat hun overledene begraven wordt op de begraafplaats van Weerde of de urne daar wordt bijgezet of de as verstrooid wordt. Het gemeentebestuur koos voor Weerde omwille van de centrale ligging, de makkelijke bereikbaarheid, de parkeermogelijkheden en de uitbreidingsmogelijkheden. RB

Honderdjarige kapel moet niet verdwijnen

◆ Zemst-Laar

In Zemst-Laar bestaan plannen om het kruispunt van de Lareveeënstraat en de Humbeeksebaan te herprofilen. De kapel van O.L.V. van Zeven Smarten die pal op het kruispunt staat en waarvan donderdag de honderdste verjaardag werd herdacht, hoeft niets te vrezen. Ze mag blijven staan.

Op 28 september 1902 berichtte Gazet Van Mechelen over de wijding van de kapel en het O.L.V. beeldje, dat ook 'Mater Dolorosa' wordt genoemd. Daarvoor was een vroegere bouwvallige kapel uit 1820 gesloopt. In 1936 werd het gebouwtje een eerste keer opgefrist en nu was het Gust Moens die er enkele kleine herstellingen en schilderwerken heeft uit-

gevoerd. De eigenaar van de kapel is momenteel onbekend.

"Opzoeken in het kadaster hebben nog niets opgeleverd, maar we moeten zeker ook eens het parochiearchief napluizen en navraag doen op het bisdom", zegt Gust Moens. "We willen weten of de gemeente, de parochie of een andere instantie de eigenaar is en wie verantwoordelijk is voor de bescherming en het onderhoud."

De kapel staat nu pal in het midden van een geasfalteerd kruispunt en trotseert er met succes het zware en snelle verkeer. Dat zou ook in de toekomst zo blijven als het kruispunt wordt heraangelegd. Volgens de burgemeester zullen de plannenmakers er rekening mee houden, zodat de kapel niet afgebroken en verplaatst moet worden.

G.V.A 17/8/2002 JD

Te water en te land

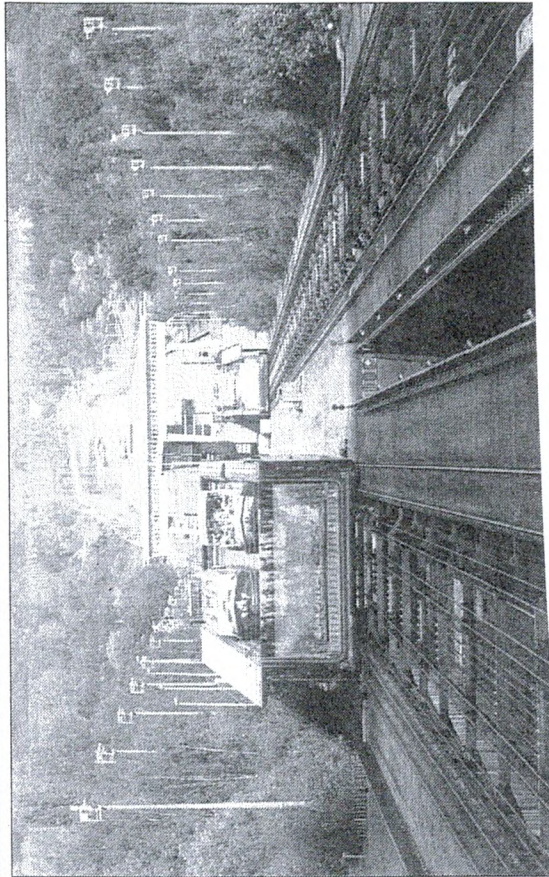
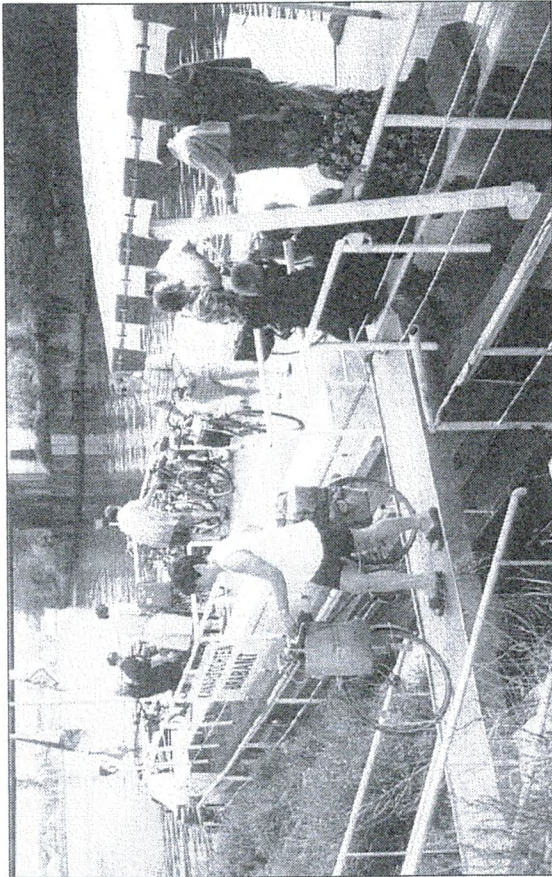
Al enige jaren krijgen de drie Brabantse kanalen - het zoekkanaal Brussel-Schelde, het kanaal Charleroi-Brussel en het kanaal Leuven-Mechelen - een toeristisch-recreatieve meerwaarde.

De kanaalgemeenten, de provincie Vlaams-Brabant, de nv Zeekanaal als bevoegde waterwegbeheerder en gespecialiseerde partners als vzw Kanaaltochten Brabant, Brussels by Water en Scaldisnet slaan daarvoor de handen in mekaar... In het kader van een grotere toeristisch-recreatieve benutting van de drie kanalen werd geopteerd voor een prioritaire ontwikkeling van de passagiersvaart, het gemeenschappelijk personenvervoer over het water en een combinatie van begeleid varen en aantrekkelijke stads- en streekbezoeken alsook aanverwante activiteiten onder de vorm van afgewerkte arrangementen", leidt voorzitter Toine De Coninck van de vzw Kanaaltochten Brabant de nieuwste evoluties in.

In een recent verleden viel de klemtoon overwegend op het kanaal Leuven-Mechelen (250-jarig bestaan) en de 450ste verjaardag van de Willebroekse vaart. Het kanaal Charleroi-Brussel geraakte niet in de vergeethoek en eist, na een intense voorbereiding, de meest opvallende uitbreiding in het programma-aanbod op. De succesformule bij uit-

stek is de dagtocht door de Zennevallei met de route van de merkwaardige scheepsliften, tot eind september, ieder weekend en elke donderdag en vrijdag vanuit Halle, met busophalingen in Brussel. Doorheen het industrieel park van de valleien van de Zenne, de Samme en de Haine loopt deze boeiende gezinsuitstap naar het hellend vlak van Ronquières. Een andere troef is de combinatie van varen, bezoeken en fietsverhuur om de dorpscentra en bezienswaardigheden te verkennen.

Ook in onze streek valt er via het water heel wat te beleven: rondvaarten in de haven van Brussel, een waterexcursie dwars door de hoofdstad, varen tussen Vilvoorde en Zemst met terugfietsen langs de Kanaalroutes, met de boot naar Antwerpen gevolgd door een gegidde stadswandeling doorheen het hart van de Scheldestad, boottochten naar de Stille Waters van het Scheldeland. Het watertoerisme op de Brabantse kanalen zit dus in de lift. Bij www.scaldisnet.be vindt men het volledige programma. Reserveren gebeurt via 02-203 14 59.

Met dank aan:

BBL - BANK BRUSSEL LAMBERT

BBL

BANK EN VERZEKERINGEN

Tervuursesteenweg 740 Elewijt

d'Oude School

Damstraat 49
1982 Weerde

verenigingen, bedrijven, privé-personen
kunnen d'Oude School huren
voor culturele activiteiten en feesten

info:

Marc Mertens
Ketelveldweg 5
1982 Weerde
tel en fax: 015/ 61 59 44

ultraviolet

bloemen & co

*Brusselsesteenweg 86 1980 Zemst Tel. & Fax 015 61 28 87
open woensdag tot zaterdag 9-19u zondag 9-18u*

Garage Sint Martinus b.v.b.a.

Damstraat 121-123
1982 Weerde

Roger Van den Eynden

Tel. + 32 (0)15 61 15 11
Fax + 32 (0)15 61 79 77
sintmartinus@toyotabelgium.net

